

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

Мариморич Анна Володимирівна

УДК 911.2:338.48

ДИСЕРТАЦІЯ

**КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТСЬКО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН
(НА ПРИКЛАДІ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ КОБЛИВСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)**

Спеціальність 106 – Географія
Галузь знань 10 – Природничі науки

Подається на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 10 – Природничі науки

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А.В.Мариморич

Науковий керівник – **Уліганець Сергій Іванович**,
кандидат географічних наук, доцент

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Мариморич А.В. Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської територіальної громади). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 106 «Географія». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2024.

Дослідження за темою дисертації виконувалось протягом 2020–2024 рр. згідно з планами науково-дослідницьких робіт кафедри географії України географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Дисертація присвячена дослідженню туристсько-рекреаційних зон, на прикладі рекреаційних територій Коблівської територіальної громади у Миколаївській області.

Вихідними матеріалами дослідження слугували власні дані польового обстеження території Коблівської громади, креслення та пояснювальні записки діючих Генеральних планів населених пунктів громади (Анатолівка, Бессарабка, Виноградне, Глибоке, Коблево, Лугове, Морське, Новофедорівка, Рибаківка, Тузли, Українка, Федорівка), нормативні документи Коблівської сільської ради, реєстри рекреаційних об'єктів, геопросторові дані OpenStreetMap (OSM) та Google Maps, численні картографічні матеріали, зокрема топографічні плани населених пунктів у масштабі 1:2000. Проекти організації територій об'єктів ПЗФ. Істотною проблемою стала значна неузгодженість багатьох матеріалів між собою, відсутність упорядкованих вихідних даних, які стосуються картографічної територіальної прив'язки заповідних територій, їх сукупних площ, кінцевого землекористувача та навіть достовірних назв та меж. Відчувся брак літературних та фондових матеріалів, який продемонстрував мало вивченість досліджуваної території, зокрема і відсутність в Україні зведеної бази даних, яка б містила уніфіковану та верифіковану інформацію стосовно сучасного стану об'єктів ПЗФ.

У першому розділі дисертації «Теоретичні аспекти дослідження туристсько-рекреаційних зон» обґрунтовано актуальність та важливість дослідження туристсько-рекреаційних зон у зв'язку з тенденцією нерационального природокористування, навантаженістю на певні ділянки та недооцінення інших комплексів, а також можливістю залучення інвестицій для подальшого гармонійного розвитку території. Огляд теоретико-методологічних напрацювань, присвячених дослідженню туристсько-рекреаційних зон та їх наповнення, продемонстрував широку варіацію методик, які до моменту цього дослідження не застосовувались до оцінки та аналізу даної території, що обумовлює недостатню вивченість досліджуваної місцевості, відсутність комплексного алгоритму інтеграції заповідних територій та залученість їх до рекреації раціональним шляхом. Унікальність території потребує застосування специфічних теоретико-методологічних прийомів щодо їх дослідження та впровадження рекомендаційного блоку у систему управлінських рішень.

Другий розділ дисертації «Методика конструктивно-географічного дослідження туристсько-рекреаційних зон» пропонує покроково проаналізувати ресурсний потенціал туристсько-рекреаційних зон територіальної громади.

Алгоритм проведення ресурсного вивчення території дослідження полягає у аналізі природного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон включає в себе оцінку та опис різноманітних природних ресурсів наявних в цих зонах і які можуть бути використані для розвитку туризму та відпочинку; аналіз історико-культурного та соціально-економічного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон допомагає зрозуміти унікальність та можливості території для розвитку туризму та рекреації, а також визначити стратегії подальшого розвитку. Розглядаються основні принципи зонування території та формування туристсько-рекреаційної зони.

У третьому розділі дисертації «Аналіз туристсько-рекреаційного потенціалу території в межах Коблівської територіальної громади» досліджено рекреаційні ресурси всіх ключових ділянок, опираючись на адміністративно-територіальний поділ громади на старостинські округи. Окремими групами вивчались природні

рекреаційні умови та ресурси, історико-культурні рекреаційні ресурси, соціально-економічні умови та ресурси Коблівської ТГ.

Масштабним рівнем виконання дослідження став аналіз туристсько-рекреаційного потенціалу всіх населених пунктів громади, як складових елементів каркасу усієї території Коблівської ТГ. Результати проведених досліджень можуть бути використанні для планування перспективних напрямів розвитку території та визначення її можливостей та спеціалізації. Зокрема, завдяки отриманим даним та роботою з ними надано ресурсно-рекреаційний план зонування території та картосхему з відображенням існуючого та перспективного розвитку території у напрямку туристсько-рекреаційної діяльності. Запропоновано деякі варіанти визначення спеціалізації населених пунктів .

Виконане дослідження встановило незадовільний рівень забезпечення території одними ресурсами та перевагу інших. Охарактеризовано флористичну та фауністичну цінність ландшафтів в межах природоохоронних територій. Нагальною потребою є розвідування та розробка бальнеологічних ресурсів, а також розробка проєктів щодо організації туристсько-рекреаційної діяльності на території Коблівської ТГ із максимальною залученністю всіх ресурсів території з подальшим винесенням на обговорення громадськості.

На основі даного розділу стало можливим провести оцінку реального стану туристсько-рекреаційних ресурсів на території дослідження та запропонувати пріоритетні напрямки подальшого розвитку у наступному розділі. Четвертий розділ - «Функціональні типи територій в межах туристсько-рекреаційних зон Коблівської територіальної громади». З метою мінімізації екологічних конфліктів та пом'якшення господарського впливу на ландшафти громади пропонується застосовувати раціональний підхід відповідно чинних установчих документів, правил та вимог Законодавства України, а також популяризувати екологічність території для відвідувачів. Важливим призначенням стане захист природоохоронної території від проявів антропогенного навантаження, насамперед незаконної забудови, забруднення від транспортних потоків та порушень заповідного режиму мешканцями на території цих об'єктів. Зокрема, вперше

оцінено естетичні якості території громади, транспортну доступність, рекреаційне навантаження, кліматичні умови, водойми, забезпеченість санаторно-курортними закладами. На основі проведених розрахунків запропоновано деякі рекомендації та пропозиції щодо оптимізації функціональної організації туристсько-рекреаційних зон.

Підсумовуючи, можна зазначити, що отримані результати свідчать про першочергову необхідність перегляду пріоритетних напрямків розвитку громади, оновлення, розширення існуючих і створення нових дестинацій та атрактивностей на території громади, як магніту для туристів. На основі наявного туристсько-рекреаційного потенціалу розроблення брендингу курорту є теж нагальним. На прикладі с.Коблеве адаптовано методики та оцінено туристсько-рекреаційний потенціал території. У подальшому завдяки отриманим результатам створено картосхему «Ресурсно-рекреаційного потенціалу території Коблівської ТГ» та запропоновано зонування території. Алгоритм дій може застосовуватись для будь-якої території. Аналіз природних умов, сучасного екологічного стану, наявних конфліктів природокористування на території РЛП «Тилігульський» та НПП «Білобережжя Святослава» показує про важливість розвитку рекреації на територіях природозаповідного фонду також, із повним залученням територій, створення маршрутів та облаштування зон. Розроблені та запропоновані рекреаційні маршрути територією РЛП «Тилігульський» для ознайомлення з унікальною флорою, фауною та аквальними комплексами. Проведено SWOT-аналіз, завдяки якому можна виявити сильні та слабкі сторони території тощо. Загрози та ризики виявлені під час аналізу повинні бути усунуті згодом, а низькі показники в забезпеченості території, такими ресурсами, як наприклад, зелені насадження, можуть бути вирішені за певний період часу. Критичні та не можливі для вирішення проблеми в громаді відсутні. Не виявлено також значного техногенного навантаження, що дає можливість робити висновки про збережений високий рівень екологічності території, що робить її особливо цінною.

Ключові слова: туристсько-рекреаційна зона, зона відпочинку, рекреаційний ландшафт, план зонування, зонінг, сільська місцевість, територіальна громада, природоохоронні території, регіональний ландшафтний парк, національний природний парк, туристсько-рекреаційна діяльність, раціональне природокористування.

SUMMARY

Marymorych A.V. Constructive and geographical analysis of tourist and recreational zones (on the example of recreational territories of Koblivska territorial community).

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 106 "Geography."
- Taras Shevchenko National Kyiv University, Kyiv, 2024.

The research on the topic of the dissertation was carried out during 2020-2024 in accordance with the research plans of the Department of Geography of Ukraine, Faculty of Geography, Taras Shevchenko National Kyiv University.

The dissertation is devoted to the study of tourist and recreational areas, mostly located in coastal areas, on the example of the recreational areas of the Koblivska territorial community in Mykolaiv region.

The source materials of the study were the own data of the field survey of the territory of the Koblivska community, drawings and explanatory notes of the current General Plans of the community settlements (Kobleve, Rybakivka, Vynohradne, Morske, Ukrainka, Anatolivka, Tuzly, Luhove, Hlyboke, Fedorivka, Novofedorivka, Bessarabka villages), regulatory documents of the Kobleve Village Council, registers of recreational facilities, geospatial data from OpenStreetMap (OSM) and Google Maps, numerous cartographic materials, including topographic plans of settlements at a scale of 1:2000. Projects for the organisation of protected areas. A significant problem was the significant inconsistency of many materials with each other, the lack of streamlined source data relating to the cartographic territorial reference of protected areas, their total areas, end-users and even reliable names and boundaries. There was a lack of literature and stock materials, which demonstrated the poor study of the study area, including the absence of a consolidated database in Ukraine that would contain unified and verified information on the current state of protected areas.

In the first chapter of the thesis, "Theoretical aspects of the study of tourist and recreational zones", the relevance and importance of the study of tourist and recreational zones is substantiated in connection with the trend of irrational nature management, the

load on certain areas and the underestimation of other complexes, as well as the possibility of attracting investments for further harmonious development of the territory. A review of theoretical and methodological developments on the study of tourist and recreational areas and their content has demonstrated a wide variation of methods that have not been applied to the assessment and analysis of this territory until the time of this study, which leads to insufficient study of the area under investigation, the lack of a comprehensive algorithm for integrating protected areas and their involvement in recreation in a rational way. The uniqueness of the territory requires the use of specific theoretical and methodological techniques for their research and implementation of the recommendation block in the system of management decisions.

The second chapter of the dissertation titled "Methodology for Constructive-Geographical Research of Tourist-Recreational Areas" proposes a step-by-step analysis of the resource potential of tourist-recreational zones within a territorial community. The algorithm for conducting a resource study of the research area involves analyzing the natural resource potential of tourist-recreational zones, which includes assessing and describing various natural resources present in these zones that can be utilized for tourism and recreation development.

Additionally, analyzing the historical-cultural and socio-economic resource potential of tourist-recreational zones helps to understand the uniqueness and opportunities of the territory for tourism and recreation development, as well as to determine strategies for further development. The chapter discusses the main principles of territorial zoning and the formation of tourist-recreational zones.

In the third chapter of the thesis, "Analysis of the tourist and recreational potential of the territory within the Koblivska territorial community", the recreational resources of all key areas were studied, based on the administrative-territorial division of the community into starosta districts. Separate groups studied natural recreational conditions and resources, historical and cultural recreational resources, socio-economic conditions and resources of Koblivka TC. The large-scale level of the study was the analysis of the resort and recreational potential of all settlements of the community as constituent elements of the framework of the entire territory of Koblivska TC. The results of the

research can be used to plan promising areas of development of the territory and determine its capabilities and specialisation. In particular, thanks to the data obtained and the work with them, the resource and recreational zoning of the territory and a map showing the existing and prospective development of the territory in the direction of tourism and recreational activities were compiled. Some options for determining the specialisation of settlements are proposed.

The study found an unsatisfactory level of provision of the territory with some resources and an advantage of others. The floristic and faunal value of the landscapes within the protected areas was determined. There is an urgent need for exploration and development of balneological resources, as well as development of projects for the organisation of tourist and recreational activities in the territory of Koblivska TC with maximum involvement of all the resources of the territory with further submission for public discussion.

Based on this section, it became possible to assess the real state of tourism and recreational resources in the study area and propose priority areas for further development in the next section. The fourth section is "Functional types of territories within the tourist and recreational zones of the Koblivska territorial community". In order to minimise environmental conflicts and mitigate the economic impact on the community's landscapes, it is proposed to apply a rational approach in accordance with the current constituent documents, rules and requirements of the Ukrainian legislation, as well as to promote the environmental friendliness of the territory for visitors. An important purpose will be to protect the protected area from manifestations of anthropogenic pressure, primarily illegal construction, pollution from traffic and violations of the protected area regime by residents on the territory of these objects. In particular, the aesthetic qualities of the community territory, transport accessibility, recreational load, climatic conditions, water bodies, and provision of sanatorium and resort facilities were assessed for the first time. On the basis of the calculations made, some recommendations and suggestions for optimising the functional organisation of tourist and recreational areas are proposed.

To summarise, the results obtained indicate that there is a priority need to review the priority areas of community development, update and expand existing ones and create new destinations and attractions in the community as a magnet for tourists. Develop a resort branding based on the existing tourism and resource potential. Using the example of Kobleve village as a case study, the methods were optimised and the tourist resource potential of the territory was assessed. Subsequently, based on the results obtained, a map of the "Resource and Recreational Potential of the Territory of Koblevo TC" was created on the example of the community and zoning of the territory for the purposes of territorial development was proposed. The algorithm of actions can be applied to any territory. The analysis of natural conditions, current ecological state, existing conflicts of nature use on the territory of the Tiligulskyi RLP and the Sviatoslav Biloberezhzhia NNP shows the importance of developing recreation in the territories of the nature reserve fund, with full involvement of the territories, creation of routes and arrangement of recreation areas in accordance with the rules and regulations. Recreational routes through the territory of Tyligulskyi RLP have been developed and offered to explore the unique flora, fauna and aquatic complexes. A SWOT analysis was carried out to identify the strengths and weaknesses of the area, etc. Threats and risks identified during the analysis should be eliminated over time, and low indicators in the provision of the territory with resources, such as green spaces, can be resolved over a certain period of time. There are no critical or impossible to solve problems in the community. No significant anthropogenic load has been identified, which makes it possible to draw conclusions about the preserved high level of environmental friendliness of the territory, which makes it particularly valuable.

Keywords: tourist and recreational area, recreation area, recreational landscape, zoning plan, zoning, rural areas, territorial community, regional landscape park, national nature park, recreation area, tourism and recreational activities, sustainable nature management.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Мариморич А. (2023). Гастрономічний туризм Закарпаття: розробка туристичного маршруту, Географія та туризм: науковий журнал / ред. кол.: Запотоцький С. П. (гол. ред.) та ін.– К.: Альфа-ПК, – Випуск № 73. – <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2023.73.26-31>.
2. Мариморич А. (2023). Аналіз впливу руйнування Каховського водосховища на екологічну систему Коблівської громади. Географія та туризм.– К.: Альфа-ПК, 2023. – Випуск № 72. <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2023.72.71-77>.
3. Uliganets S., Marymorych A. (2022) Natural factors of formation recreational potential of Koblivska territorial community (TC), Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – К.:ВПЦ “Київський університет”.Випуск №3/4 (84/85). <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2022.84.5>. (Дисертанткою визначено просторовий розподіл рекреаційних ресурсів громади, проаналізовано їхню структурно-функціональну організацію та визначено вразливі та перспективні категорії ключових територій).
4. Uliganets S.,Marymorych A. (2020) Promising use of Tylihul Estuary's resource potential for creation of mud and climate resort, The Vth International scientific and practical conference "STUDY OF MODERN PROBLEMS OF CIVILIZATION" (October 19-23, Oslo, Norway). (Дисертанткою обґрунтовано причини незадовільного функціонування РЛП «Тилігульський», проведено комплексні дослідження території парку на наявність рекреаційних ресурсів та на основі отриманих даних запропоновано напрямок розвитку досліджуваної території).
5. Т.Г. Купач, А.В.Мариморич (2017) РЛП «Тилігульський»: сучасний стан та перспективи, Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка.-Випуск №20(4). (Дисертанткою досліджено геоекологічні проблеми функціонування регіонального ландшафтного парку «Тилігульський» (Миколаївська обл.), проаналізовано чинники погіршення екологічного стану і деградації ландшафтних комплексів на території парку. Підкреслено сильні та слабкі сторони для подальшого розвитку території).

6. Т.Г.Купач, А.В.Панич (2013) Аналіз факторів впливу на рекреаційну діяльність на території РЛП «Тилігульський», Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім. Т.Шевченка, 2013.-Випуск №13(2). (Дисертанткою досліджено головні причини і фактори деградації екосистем регіонального ландшафтного парку. Визначено зв'язки просторового розподілу екологічних конфліктів між суб'єктами природокористування на території РЛП «Тилігульський», ідентифіковано потенційні загрози впливу на екосистеми парку).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. О.Ю.Дмитрук, А.В.Панич, (2017). Проект екотуристського маршруту «Околицями курорту Коблеве», Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка.-Випуск №17(1). (Дисертанткою обґрунтовано важливість знання флористичної та фауністичної цінності території шляхом вивчення рідного краю з екскурсійним супроводом та складено проект екотуристського маршруту).

2. Dmytruk A.,Motuzenko O., Vynogradova O.,Grishina M.,Kredensir A.,Leychenko A.,Nakonechna V.,Panasuyk S.,Panych A.,Rybalchenko A.,Pyzhko M.,Pomanenko V., Khyzha I.,Shramko S., (2017). Self-powered rural tourism houses in Ukraine, Географія та туризм:наук.зб.-К.-Вип.36.с.145-149. (Дисертанткою зроблено аналіз розвитку сільського туризму та комплексів для розміщення південного регіону, а саме на Миколаївщині).

3. О.Ю.Дмитрук, А.В.Панич, (2016). Проект рекреаційного маршруту територією РЛП «Тилігульський», Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка,-Випуск №15(1). (Дисертанткою досліджено найбільш атрактивні детстінації регіонального ландшафтного парку, розкрито їх цінність та важливість екскурсійних послуг у межах ландшафтно-функціональних зон парку для життєдіяльності навколишніх населених пунктів. Запропоновано проект рекреаційного маршруту).

4. Мариморич А.В., (2024) Особливості використання туристсько-рекреаційного потенціалу України, «Нотатки сучасної науки» електронний мультидисциплінарний науковий часопис. - №14. – Харків: СГ НТМ «Новий курс». – С.21-22.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Marymorych A. (2024). Особливості використання туристсько-рекреаційного потенціалу України, Науково-практична конференція «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика» (березень, Харків).

2. Marymorych A., Kupach T., Demianenko S. (2022). Landscape approach to the organization of recreational urban spaces of Kyiv, 8th Central European Conference in Regional Science “Resilience of Cities and Regions in an Uncertain Time” November 21-23, Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland. (Дисертанткою проаналізовано містобудівні проєкти м.Києва, та зроблено відповідні заключення з точки зору раціонального використання територій).

3. Петровський І.І., Уліганець С.І., Мариморич А.В., (2021). Застосування підприємствами туристично-рекреаційного комплексу інновацій для подолання негативних явищ, спричинених пандемією коронавірусної хвороби COVID-19, Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів.- К.:ЦОП “Глобус” ФОП Кравченко.Випуск №1. (Дисертанткою окреслено стан туристсько-рекреаційного комплексу у постпандемічний період).

4. Т.Г.Купач, А.В.Панич (2013). Аналіз стану сільського зеленого туризму в Україні, Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка.-Випуск №5. (Дисертанткою зроблено поточний аналіз стану сільського зеленого туризму в регіонах Південної та Центральної України).

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	15
ВСТУП	16
Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН	23
1.1. Об'єктно-предметне поле дослідження туристсько-рекреаційних зон: дефініції, сутність понять, структура та особливості просторової організації.....	23
1.2. Конструктивно-географічне дослідження просторової організації та територіального планування туристсько-рекреаційних зон.....	33
1.3. Сталий розвиток туристсько-рекреаційних зон.....	41
Висновки до розділу 1.....	46
Розділ II. МЕТОДИКА КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН	48
2.1. Аналіз природного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон.....	48
2.2. Аналіз історико-культурного та соціально-економічного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон.....	54
2.3. Зонування території.....	60
Висновки до розділу 2.....	67
Розділ III. АНАЛІЗ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ В МЕЖАХ КОБЛІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	69
3.1. Природні рекреаційні умови та ресурси Коблівської ТГ.....	69
3.2. Історико–культурні рекреаційні ресурси Коблівської ТГ.....	76
3.3. Соціально-економічні умови та ресурси Коблівської ТГ.....	80
3.4. Туристсько-рекреаційна база території Коблівської ТГ.....	102
Висновки до розділу 3.....	112
IV РОЗДІЛ. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТИПИ ТЕРИТОРІЙ В МЕЖАХ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН КОБЛІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	114
4.1. Геопросторова організація туристсько-рекреаційної зони в межах Коблівської ТГ.....	114
4.2. Ключові проблеми організації рекреації в межах туристсько-рекреаційних зон Коблівської ТГ.....	147
4.3. Рекомендації та пропозиції щодо оптимізації функціональної організації туристсько-рекреаційних зон Коблівської ТГ.....	155
Висновки до розділу 4.....	162
ВИСНОВКИ	165
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	170
ДОДАТКИ	181

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ТРЗ – туристсько-рекреаційна зона

ПЗФ – природно-заповідний фонд

РЛП – регіональний ландшафтний парк

ГІС – географічна інформаційна система

ДБН – державні будівельні норми

ЛМВ - лікування мінеральними водами (бальнеотерапія)

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності

ТРД – туристсько-рекреаційна діяльність

ТРР – туристсько-рекреаційні ресурси

ПЛР- природні лікувальні ресурси

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Для ефективного планування та управління розвитком території громади необхідні геопросторові дані про різноманітні види ресурсів. Функціональне призначення та використання території встановлені в межах територіальних зон. Візуалізація досліджуваної території, за рахунок її зонування, покращує аналітику значних обсягів інформації про об'єкти управління.

Дослідження функціональних типів територій обумовлено необхідністю територіальних громад у розробці комплексних програм просторового розвитку, забезпечуючи економічне зростання, відповідно до створених генеральних планів.

Відповідно до Стратегії Коблівської об'єднаної територіальної громади Березанського району Миколаївської області на період до 2027 року розвиток туристичної галузі визначений ключовим стратегічним напрямом розвитку громади. Але, водночас, землі, що можуть використовуватися для туристсько-рекреаційної діяльності, складають лише майже 2%. На території громади є вільні земельні ділянки призначені для господарської діяльності, які можуть бути переведені до категорії «землі оздоровчого призначення», «землі рекреаційного призначення» або до інших категорій, де наявні територіально-планувальні елементи, які сприятимуть розвитку туризму. Розширення спеціалізації та структуризація туристсько-рекреаційних зон та населених пунктів в цілому призведе до збільшення туристичних потоків

Раціональне використання території та розвиток туристсько-рекреаційної діяльності можуть стимулювати сталий розвиток територіальної громади. Практики та методи, які запропоновані в роботі та використані в Стратегії розвитку в Коблівській територіальній громаді, можуть бути взяті до уваги іншими територіальними громадами. Це сприятиме обміну досвідом та використанню кращих практик у подальшому плануванні та розвитку.

Теоретико-методологічну основу дисертаційного дослідження окреслили наукові дослідження наступних українських вчених: О. Бейдик – теоретичні аспекти туристсько-рекреаційних ресурсів в межах таксономічних одиниць;

С.Запотоцький – регіональна та галузева конкурентоспроможність, проблематика раціонального природокористування, міського планування; О. Колотуха – теоретичні підходи до розуміння туристсько-спортивної зони, О. Любіцева, – геопросторова організація туристичного процесу, О. Масляк – аналіз ієрархічних одиниць в туристсько-рекреаційному районуванні, оцінка управлінських функцій; К. Мезенцев – функціональне зонування території міста; О. Сивак – рекреаційно-туристичні зони прикордонних територій; В. Удовиченко – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів, планування територій, регіональне ландшафтне планування, просторове планування; С. Уліганець – аналіз природних рекреаційних ресурсів, А.Ховалко – зонування регіону на основі наявності певних туристсько-рекреаційних ресурсів; зарубіжні науковці Benjamin Parker – сутність зонування і види. типи зонування в проектуванні, Grace Wilson – значення рекреаційного зонування в містобудуванні та інженерії; Leiper, Dredge & Moore – територіально-часова складова туристсько-рекреаційних зон, Butler R.W. – просторова складова туристсько-рекреаційних зон.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дисертаційне дослідження на тему «Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської об'єднаної територіальної громади)» впроваджене при виконанні кафедральної науково-дослідної роботи «Географічні зазначення та їх роль у розвитку енногастрономічних туристичних дестинацій» (номер держреєстрації 20 КП050-01, 2020-2023), що виконувалась на кафедрі географії України географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Довідка № 050/105-30 від 20.02.2024).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон Коблівської територіальної громади та надання рекомендацій щодо можливості їх оптимізації.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено наступні наукові *завдання*:

- узагальнити та систематизувати теоретико-методологічні засади вивчення туристсько-рекреаційних зон;

- охарактеризувати функціональні зони існуючі та проектні, які визначають формування туристсько-рекреаційних зон відповідно до їх функціонального призначення;
- сформулювати методичні основи дослідження зонування з урахуванням поєднання туристсько-рекреаційних ресурсів та встановлених містобудівних регламентів;
- визначити та охарактеризувати чинники, що вплинули на формування та оптимізацію туристсько-рекреаційних зон Коблівської територіальної громади;
- здійснити туристсько-рекреаційне зонування Коблівської територіальної громади з урахуванням сталих засад.
- розробити пропозиції з урахуванням конструктивно-географічного підходу до оптимізації планувальної структури туристсько-рекреаційних зон на прикладі Коблівської територіальної громади.

Об'єкт дослідження є туристсько-рекреаційні зони Коблівської територіальної громади.

Предметом дослідження визначені конструктивно-географічні засади оптимізації рекреаційних територій Коблівської територіальної громади.

Методи дослідження. Методична основа дисертаційного дослідження базується на використанні різноманітних загальнонаукових та спеціалізованих методів і аспектів наукових досліджень туризмології та конструктивної географії, що дало можливість окреслити визначені завдання у різних аспектах. Використано такі підходи з групи загальнонаукових, як: аналізу та синтезу, системний, систематизації та формальної логіки, що дозволило підсумувати досягнення цілі, визначених у дослідженні.

Серед спеціальних методів наукового пізнання були використанні такі: групування, класифікації та типізації, зонування, математико-статистичний, натурних обстежень, картографічного моделювання, геоінформаційного аналізу, соціологічних досліджень для кількісної та якісної характеристики туристсько-рекреаційної бази Коблівської територіальної громади.

У зв'язку з потребою визначення можливостей розвитку туристсько-рекреаційних зон були використані спеціальні методики дослідження такі як: SWOT аналіз, аналіз конкурентних переваг, функціональне зонування, хмару тегів як візуальне подання категорій, які формують поняття туристсько-рекреаційної зони, методики досліджень природоохоронних територій (Рибаківське відділення Національного природного парку «Білобережжя Святослава», гідрологічний заказник «Солоне озеро», регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»), що мають відображення в наукових доробках туристсько-рекреаційної діяльності на території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника. Також створено картосхему туристсько-рекреаційних зон з відповідними територіальними елементами засобами ArcGIS. Відповідно до якої було відібрано певні тематичні шари (гідрографія, дороги, населенні пункти), що дають загальне розуміння та оцінку візуального сприйняття відображення туристсько-рекреаційних зон. Складена картосхема є візуальним інструментом, що може допомогти при обґрунтуванні рішень щодо проектування та внесення змін до Генерального плану для уточнення функціональних зон.

Також варто зазначити, що у роботі використано комп'ютерні методи обробки й візуалізації результатів дослідження за допомогою програмних пакетів Microsoft Office – побудови ілюстративного матеріалу.

Інформаційну базу дослідження склали праці українських та зарубіжних науковців; законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють туристсько-рекреаційну, містобудівну діяльність та планування територій, стратегії розвитку та програми розвитку туризму Коблівської територіальної громади; містобудівні документи наступних населених пунктів: Анатолівка, Бессарабка, Виноградне, Глибоке, Коблеве, Лугове, Морське, Новофедорівка, Рибаківка, Федорівка, Українка. Науково-методичний підхід ґрунтувався на використанні даних з відкритої бази даних OpenStreetMap.

Наукова новизна одержаних результатів знаходить своє відображення в тому, що дисертаційна робота є одним з перших комплексних конструктивно-

географічних досліджень території, присвячених вивченню особливостей функціонування туристсько-рекреаційних зон в межах територіальної громади.

Основні положення, які формують наукову новизну результатів проведеного дослідження, полягають у наступному:

вперше:

- розроблено конструктивно-географічний підхід до формування туристсько-рекреаційних зон територіальних громад (на прикладі Коблівської територіальної громади) з запропонованою моделлю формування туристсько-рекреаційної зони;
- визначено механізми впливу просторової структури функціональних зон на туристсько-рекреаційну діяльність на основі «переважних» та «супутніх» видах використання території.

вдосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат: визначення «туристсько-рекреаційна зона», «територіально-планувальний елемент туристсько-рекреаційного призначення, «туристсько-рекреаційне зонування» з позиції конструктивної географії;
- методику зонінгу територій туристсько-рекреаційного призначення, якими в Коблівській територіальній громаді виступають с.Коблеве, с.Рибаківка та с.Морське.

отримали подальший розвиток:

- методичні основи дослідження туристсько-рекреаційних зон: узагальнено підходи та методи, окреслено аспекти дослідження та виділено етапи туристсько-рекреаційного зонування;
- визначення механізмів управління сталого розвитку туристсько-рекреаційними зонами та розробка рекомендацій для їх подальшого впровадження в Стратегію розвитку та Програму розвитку туризму Коблівської територіальної громади.

Практичне значення одержаних результатів. Готовність основних ідей, концепцій та методів дисертації до впровадження проявляється через їх формулювання у вигляді методичних рекомендацій. Ці рекомендації можуть внести суттєвий внесок у розвиток територіальних громад та зміцнити їхню позицію в туристсько-рекреаційному потенціалі регіону. Зокрема, результати дослідження внесені до «Плану відновлення Коблівської територіальної громади», який розробляється, а також будуть використанні при оновленні «Стратегії розвитку Коблівської сільської територіальної громади на період 2021-2027 рр». Напрацювання стануть у нагоді для успішного розвитку туристсько-рекреаційної діяльності на території ТГ, дозволять збільшити спектр послуг для місцевого бізнесу, обрати більше варіантів проведення дозвілля для гостей, при цьому враховуючи раціональне навантаження на ландшафти завдяки розосередженню місць тяжіння та пізнання інших атрактивних ділянок.

Ефективність та важливість визначених теоретичних, методологічних і практичних засад демонструється через їх застосування у діяльності різних організацій, а саме: Коблівська сільська рада Миколаївського району Миколаївської області (Довідка № 232 від 21 лютого 2024); Установа «Агенція місцевого розвитку Коблівської сільської ради» (Довідка № 6 від 20.02.2024); Природно-Заповідний фонд України Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський » (Довідка № 34 від 20.02.2024); Державне Агентство України з управління зоною відчуження «Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник» (Довідка № 01/2-321/02 від 28.02 2024). (Додаток М)

Отримані результати мають важливе теоретичне значення, що підтверджується їх впровадженням у навчальний процес кафедри географії України географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Довідка № 050/104-30 від 20.02.2024), зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Шкільний туризм» (для студентів бакалаврату спеціальності 014.07 – Середня освіта (Географія)); « International cooperation in the scope of recreation and tourism/Міжнародне співробітництво в сфері рекреації та туризму» (для студентів магістратури спеціальності 106 - Географія (ОНП

Географія рекреації та туризму)); «Управління проектами та програмами в географічній освіті» » (для студентів магістратури спеціальності 014.07 – Середня освіта (Географія).

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційне дослідження є самостійною завершеною науковою працею, виконаною за результатами власних досліджень особливостей функціонування туристсько-рекреаційних зон в межах Коблівської громади. З метою аргументації деяких теоретико-методологічних положень та наукових ідей використано праці інших науковців та зроблені відповідні посилання на них. З наукових праць, які опубліковані у співавторстві, у дисертаційному дослідженні використано лише ті положення та ідеї, які отримані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Результати теоретичних напрацювань і практичних результатів дисертаційної роботи були апробовані на Міжнародних та Всеукраїнських конференціях серед них: V – ій міжнародній науково-практичній конференції «STUDY OF MODERN PROBLEMS OF CIVILIZATION» (Осло, Норвегія, 19-23 жовтня 2020р.), IX – ій Центральноєвропейській конференції «Resilience of Cities and Regions in an Uncertain Time» (м.Познань, Польща, 21-23 листопада 2022р.), Науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика» (м.Харків, Україна, 12 березня 2024 р.)

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено в 13 публікаціях, серед яких: 10 наукових статей; 3 тез доповідей на науково-практичних заходах.

Структура дисертації визначена предметом, метою і завданнями наукового дослідження та складається зі вступу, чотирьох розділів, які охоплюють 13 підрозділів з ілюстративним матеріалом, висновків до розділів, загальних висновків і переліку використаних джерел. Робота містить 32 таблиці, 32 рисунки, 35 додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 216 сторінок, з них 169 - основний текст, 11 сторінок список використаних джерел, що складається з 123 найменувань (зокрема, 14 - іноземною мовою).

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН

1.1. Об'єктно-предметне поле дослідження туристсько-рекреаційних зон: дефініцій, сутність понять, структура та особливості просторової організації

Поняття «туристсько-рекреаційна зона» формується під впливом значної кількості визначень та понять, які мають тенденцію уточнення та вдосконалення відповідно до вимог планування та забудови населених пунктів та їх функціональних територій для потреб туристсько-рекреаційної діяльності.

Аналіз наукової літератури, законодавчих та нормативно-правових актів України, що регулюють туристсько-рекреаційну, містобудівну та планувальну діяльність свідчить про різноманітність підходів у дослідженні туристсько-рекреаційного використання території.

Для конструктивно-географічної характеристики важливе значення має визначення поняття «туристсько-рекреаційна зона» відповідно до сучасної містобудівної діяльності, яка має плановий характер. Постійний розвиток та зміна структури і обличчя населеного пункту вимагають уваги до процесів його розвитку та динаміки змін. Формування поняття «туристсько-рекреаційна зона» відбувається в контексті створення та організації територій, спеціально призначених для відпочинку, рекреації та задоволення туристичних потреб. Ці зони можуть бути розташовані як у природних, так і у міських середовищах і включати в себе різноманітні об'єкти та сервіси, призначені для задоволення потреб туристів.

Туристсько-рекреаційні зони знаходять відображення в зарубіжних джерелах під різними назвами, що відповідають місцевим термінологіям та умовам. На основі пошукових запитів, нами сформовані наступні трактування даного поняття (Табл. 1.1). В сучасній науковій літературі відображено багато підходів щодо формування поняття «туристсько-рекреаційна зона», її похідних, регіональних та функціональних проблематик, які мають різні аспекти дослідження (Табл. 1.1) [81].

Таблиця 1.1

Формування поняття «туристсько-рекреаційна зона» за різними авторами

<i>Автор</i>	<i>Формування поняття</i>
О. Бейдик	Теоретичні аспекти туристсько-рекреаційних ресурсів в межах таксономічних одиниць;
С. Запотоцький	Регіональна та галузева конкурентоспроможність, проблематика раціонального природокористування, міського планування;
О. Колотуха	Теоретичні підходи до розуміння туристсько-спортивної зон;
О. Любіцева	Геопросторова організація туристичного процесу;
О. Масляк	Аналіз ієрархічних одиниць в туристсько-рекреаційному районуванні, оцінка управлінських функцій;
К. Мезенцев	Функціональне зонування території міста;
О. Сивак	Рекреаційно-туристичні зони прикордонних територій;
В. Удовиченко	Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів, планування територій, регіональне ландшафтне планування, просторове планування;
С. Уліганець	Аналіз природних рекреаційних ресурсів;
А.Ховалко	Зонування регіону на основі наявності певних туристсько-рекреаційних ресурсів;
Benjamin Parker	Сутність зонування і види. типи зонування в проектуванні;
Grace Wilson	Значення рекреаційного зонування в містобудуванні та інженерії;
Leiper; Dredge & Moore	Територіально-часова складова туристсько-рекреаційних зон;
Butler R.W.	Просторова складова туристсько-рекреаційних зон;
Tourist Resort Area	Позначення зон, спеціально призначених для туризму та рекреації. Охоплює відпочинкові курорти, готелі, ресторани, а також розваги та рекреаційні можливості;
Recreational Zone	Вказує на території, призначені для розваг та відпочинку. Це можуть бути парки, спортивні майданчики, водні або гірські рекреаційні області;
Tourist Destination Area	Місцевості, які є привабливими для туристів та відвідувачів і включають в себе різноманітні туристичні атракції та послуги;
Resort	Місце для відпочинку та розваг, яке може включати готелі, ресторани, пляжі, гольф-поля, спа-центри та інші рекреаційні зручності;
Holiday Destination	Місця, куди люди їдуть на відпочинок та відпустку, щоб насолодитися рекреаційними можливостями та відпочинком;

Складено автором за даними [7,40,51, 63, 70, 92, 101,105, 109, 112, 114, 121, 122, 133]

Цільовий інтерес і дослідницький підхід науковців залежить від їхньої спеціалізації та конкретних завдань дослідження. Взаємодія між цими групами дозволяє отримати комплексне уявлення про туристсько-рекреаційні зони з урахуванням різноманітних аспектів.

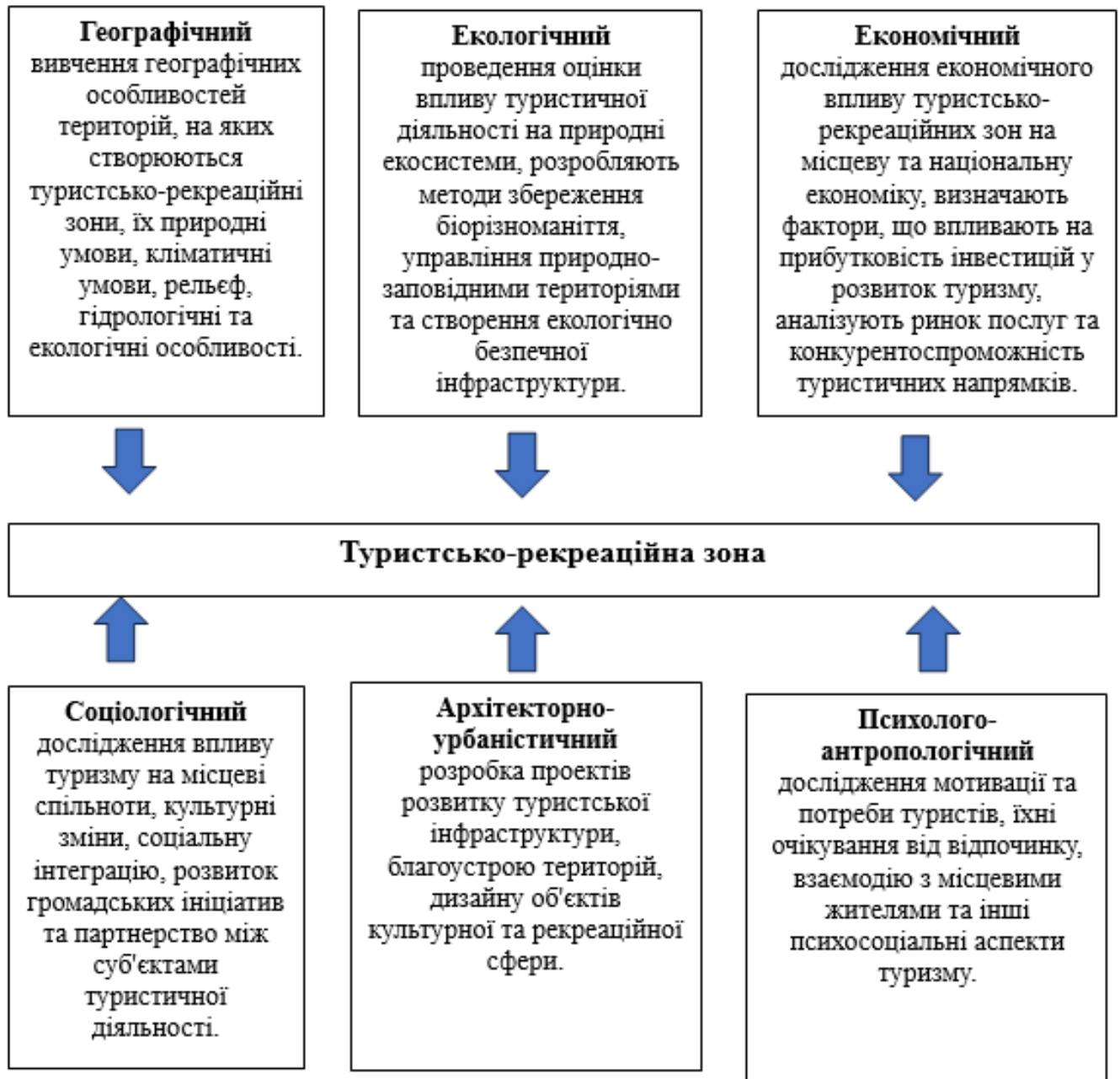

Рис. 1.1. Аспекти дослідження туристсько-рекреаційних зон

Розроблено автором за даними [36,44,68]

У наукових працях поняття «туристсько-рекреаційна зона» досліджується з різних сторін, включаючи планування, розвиток, управління, оцінку впливу на довкілля, економічні та соціальні ефекти (Рис. 1.1.). Туристсько-рекреаційні зони аналізуються як важливі елементи регіонального розвитку, що сприяють

залученню інвестицій, створенню робочих місць, збереженню культурної та природної спадщини. Туристсько-рекреаційні зони характеризуються рядом ознак, які вказують на їхнє специфічне призначення та функції (Табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Ознаки, які характеризують туристсько-рекреаційну зону

<i>Характеристика</i>	<i>Сутність</i>
Природна привабливість	Ландшафти, гірські хребти, озера, річки, водоспади, ліси, пляжі тощо.
Інфраструктура	Наявність необхідної інфраструктури для зручного та комфортного перебування туристів - готелі, кемпінги, ресторани, магазини, туристичні маршрути, пляжі, водні та спортивні споруди.
Доступність	Має бути легко доступною для туристів, які можуть доїхати до неї на автомобілі, громадському транспорті або пішки.
Розвинена туристична інфраструктура	Наявність екскурсійних маршрутів, туристичних атракцій, музеїв, тематичних парків, спортивних та розважальних закладів тощо.
Безпека та здоров'я	Забезпечення безпеки та охорони здоров'я туристів, включаючи належний стан шляхів, попередження про небезпеки, наявність медичних служб тощо.
Екологічна складова	Забезпечення збереження природного середовища та відсутності негативного впливу туризму на екосистему.
Можливості для рекреації та розваг	Наявність різноманітних можливостей для активного та пасивного відпочинку, включаючи спортивні види, пляжі, піші прогулянки, екскурсії, культурні події тощо.
Стале управління та збереження	Існування ефективної системи управління та охорони туристських ресурсів для забезпечення сталого розвитку та збереження природних та культурних цінностей.

Складено автором за даними [42, 44,96]

Відповідно до ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 основні типи зон - громадські (*Г*); житлові (*Ж*); рекреаційні (*Р*); курортні (*К*); зони транспортної інфраструктури (*ТР*); зони інженерної інфраструктури (*ІН*); комунально – складські (*КС*); виробничі (*В*); спеціальні (*С*); зони земель історико – культурного призначення (*ІК*); зона земель природно – заповідного фонду (*ПЗФ*).

Кожний тип зони має відповідні види використання: переважні – об'єкти визнають спеціалізацію території; супутні – об'єкти, що пов'язані з об'єктами

переважних видів, інфраструктурного характеру, громадського та побутового обслуговування; безпеки та ін.; допустимі – функціонують за умови виконання визначених вимог і отримання спеціальних погоджень.

Види використання сприяють формуванню туристсько-рекреаційної діяльності на території, оскільки містять об'єкти, які можливо розглядати, як ресурси та потенціал для туристичної сфери.

Типи територіальних зон відповідають функціональному призначенню території. Відповідний поділ допомагає управляти та планувати розвитком територій, розподіляти туристсько-рекреаційні ресурси, розвивати інфраструктуру та забезпечувати раціональне використання земельних ресурсів.

Функціональні типи території включають в себе планувальні елементи - територіальні зони, які формуються на основі функціонально-планувального розвитку відповідно до генплану.

Територіальні зони поділяються за типами (рис.1.2.), які мають відповідні кодові позначення. Є ще зони з кодovими позначками, які розташовані на територіях відповідно до генплану, де визначена забудова на розрахунковий період: перспективні – **п** – перспективна забудова того чи іншого призначення, зі зміною функціонального призначення існуючої забудови або без такої; під реконструкцію - **р** - реконструкція існуючої забудови; резервні - **рез** – резервування під нову забудову. Функціональні території мають величезне значення для розвитку суспільства та забезпечення його потреб, забезпечуючи ефективне використання ресурсів, структурування простору, розвиток економіки, забезпечення комфорту та якості життя, збереження природних ресурсів та екології. Виокремлення функціональних територій розглядається як процес поділу території на різні зони або області залежно від їхнього призначення та функцій. Цей процес може виконуватися для різних цілей, таких як планування містобудівного розвитку, розміщення промислових, житлових та комерційних об'єктів, забезпечення екологічного збереження тощо. [42,43]

Громадські зони											
Г-1 Ділова зона	Г-1п Перспективна ділова зона	Г-2 Навчальна зона	Г-2п Перспективна навчальна зона	Г-3 Культурна та спортивна зона	Г-3п Перспективна культурна та спортивна зона	Г-4 Лікувальна зона	Г-4п Перспективна лікувальна зона	Г-5 Торгівельна зона	Г-5п Перспективна торгівельна зона		
Житлові зони											
Ж-1 Зона садибної забудови	Ж-1р Зона садибної забудови визначеної під реконструкцію	Ж-2п Зона перспективної блокованої малоповерхової житлової забудови	Ж-3 Зона змішаної від 2-х до 4-х поверхів житлової забудови та громадської забудови	Ж-4п Зона перспективної змішаної багатоповерхової житлової забудови та громадської забудови	Жтп Зона житлової забудови тимчасової невідповідності	Ж-1п Зона перспективної садибної забудови	Ж-2 Зона блокованої малоповерхової житлової забудови	Ж-2р Зона блокованої малоповерхової житлової забудови визначеної під реконструкцію	Ж-4 Зона змішаної багатоповерхової житлової забудови та громадської забудови	Ж-4р Зона змішаної багатоповерхової житлової забудови та громадської забудови визначеної під реконструкцію	Жрез Зона резервної житлової забудови
Рекреаційні зони											
Р-1 Рекреаційна зона природних ландшафтів	Р-2 Рекреаційна зона активного відпочинку	Р-2п Перспективна рекреаційна зона активного відпочинку	Р-3 Рекреаційна зона озеленених територій загального користування	Р-3п Перспективна рекреаційна зона озеленених територій загального користування	Р-4 Рекреаційна зона дач та колективних садів	Р-4п Перспективна рекреаційна зона дач та колективних садів					
Курортні зони											
КЛ Зона санаторіїв	КВТ Зона установ відпочинку та туризму										
Зони транспортної інфраструктури											
ТР-1 Зона транспортної інфраструктури містить території смуг відводу залізниці	ТР-2 Зона транспортної інфраструктури, до неї відносяться території залізничних і авто вокзалів, морських і річкових вокзалів, аеровокзалів, терміналів, транспортних вузлів				ТР-3 Зона транспортної інфраструктури, до неї відносяться території вулиць, майданів (в межах червоних ліній)						
Зони інженерної інфраструктури											
ІН-1 Зона головних об'єктів електромережі	ІН-2 Зона головних об'єктів тепломережі, міжоб'єктних котельень, розподільчих об'єктів електромережі				ІН-3 Зона магістральних інженерних мереж						
Комунально-складські зони											
КС-1 Зона розміщення об'єктів 1 класу санітарної класифікації	КС-2 Зона розміщення об'єктів 2 класу санітарної класифікації	КС-3 Зона розміщення об'єктів 3 класу санітарної класифікації та цвинтарів	КС-3п Перспективна зона розміщення об'єктів 3 класу санітарної класифікації та цвинтарів	КС-4 Зона розміщення об'єктів 4 класу санітарної класифікації	КС-5 Зона розміщення об'єктів 5 класу санітарної класифікації	КСп Перспективні комунально-складські зони					
Виробничі зони											
В-1 Зона підприємств I класу шкідливості	В-2 Зона підприємств II класу шкідливості	В-3 Зона підприємств III класу шкідливості	В-4 Зона підприємств IV класу шкідливості	В-5 Зона підприємств V класу шкідливості	Вр Виробничі зони визначені під реконструкцію						
Спеціальні зони											
С-1 Рекреаційно-меморіальна зона	С-3 Зона режимних об'єктів зв'язку	С-5 Зона пенітенціарних установ	С-6п Перспективна зона зелених насаджень в санітарно-захисних зонах	ВП Водні поверхні							
С-2 Меморіальна зона	С-4 Зона військових об'єктів	С-6 Зона зелених насаджень в санітарно-захисних зонах	ПЗФ Зона земель природно-заповідного фонду	СУ Сільськогосподарські угіддя							

Рис. 1.2. Типи територіальних зон
Складено автором за даними [30, 68,110]

Функціональне призначення визначається *зональними вимогами* – це правила та нормативи, які встановлені для конкретної території з метою регулювання видів використання земель та будівництва в рамках певної зони. Функціонування туризму, як просторово-географічне та соціально-економічне явище, проявляється в межах певної території, яка охоплює функціональні елементи кожного типу територіальних зон. Враховуючи природно-ресурсний потенціал, історико-культурні ресурси, інфраструктурні особливості території, матеріально-технічна база туристичних підприємств, специфіку туристсько-рекреаційної діяльності, доцільно розглядати туристсько-рекреаційну зону як певний тип територіальної зони, яка складається з функціональних елементів рекреаційної, курортної, громадської зон та зони транспортної інфраструктури.

Чинники, які сприяють формуванню туристсько-рекреаційної зони: наявність вільних земель придатних для розвитку рекреаційних та курортних територій; виражений курортно-туристичний потенціал; наближеність магістральної дорожньої мережі привабливість для позаміського розселення міського населення (котеджі); наявність доступних площ для розміщення житлових та садово-паркових комплексів, а також громадських споруд.

Врахуємо також і проектне використання території населеного пункту - це планування та організація використання доступних земельних ділянок для різних цілей у межах населеного пункту. Цей процес включає в себе розробку та реалізацію проектів з будівництва та розвитку інфраструктури, житлово-комунального господарства, промислових та комерційних об'єктів, зелених зон, а також рекреаційних та культурних об'єктів. Основні аспекти проектного використання території населеного пункту включають: аналіз потреб і можливостей, розробка генеральних планів, проектування інфраструктури, будівництво та розвиток, моніторинг та управління.

Цей процес допомагає забезпечити раціональне та ефективне використання земельних ресурсів населеного пункту з урахуванням потреб мешканців та вимог сталого розвитку.

Генеральним планом передбачене вдосконалення планувальної структури населеного пункту. Планувальний каркас — це основа для організації просторової структури населеного пункту або території. Це система принципів, засад і положень, що визначають логіку розміщення та функціональну структуру об'єктів і зон, а також способи взаємодії між ними. Планувальний каркас є основою для подальшого розвитку та управління простором населеного пункту та включає такі складові

Функціонально-просторова організація всієї системи громадських центрів формується на базі її основних компонентів – центру населеного пункту, з його внутрішньою структурою, мережі центрів мікрорайонів.

Функціональна, структурна та просторова організація системи громадських центрів розвивається на основі її основних складових: центр населеного пункту з відповідно внутрішньою структурою та мережі центрів у мікрорайонах.

Спонтанний розвиток населених пунктів може призвести до ряду проблем, включаючи неефективне використання ресурсів, незручне розміщення об'єктів інфраструктури, забруднення середовища, загострення конфліктів між мешканцями та інші проблеми планування. Щоб запобігти цим проблемам та забезпечити належний розвиток населених пунктів, система управління містобудування має включати збалансований розвиток територіально-планувальних елементів.

Залучення мешканців та зацікавлених сторін з громади вирішально важливе для активної участі у процесі формування розвитку населених пунктів. Це допомагає забезпечити широку підтримку для стратегій та проєктів розвитку. Розробка довгострокових стратегій розвитку є критично важливою для успішного управління населеними пунктами, оскільки вони дозволяють адаптуватися до змін у соціально-економічному середовищі та вирішувати поточні та майбутні виклики.

Управління розвитком сільського населеного пункту є складним та комплексним процесом, що охоплює різні аспекти діяльності. Воно включає в себе соціальне та економічне планування, проєктування і розробку планів забудови, керівництво будівництвом і управлінням, а також проведення наукових досліджень, які відображають теоретичні та практичні аспекти ухвалення місцевих

містобудівних рішень. Метою системи управління є забезпечення прогресивного розвитку населеного пункту шляхом ефективного керівництва та управління.

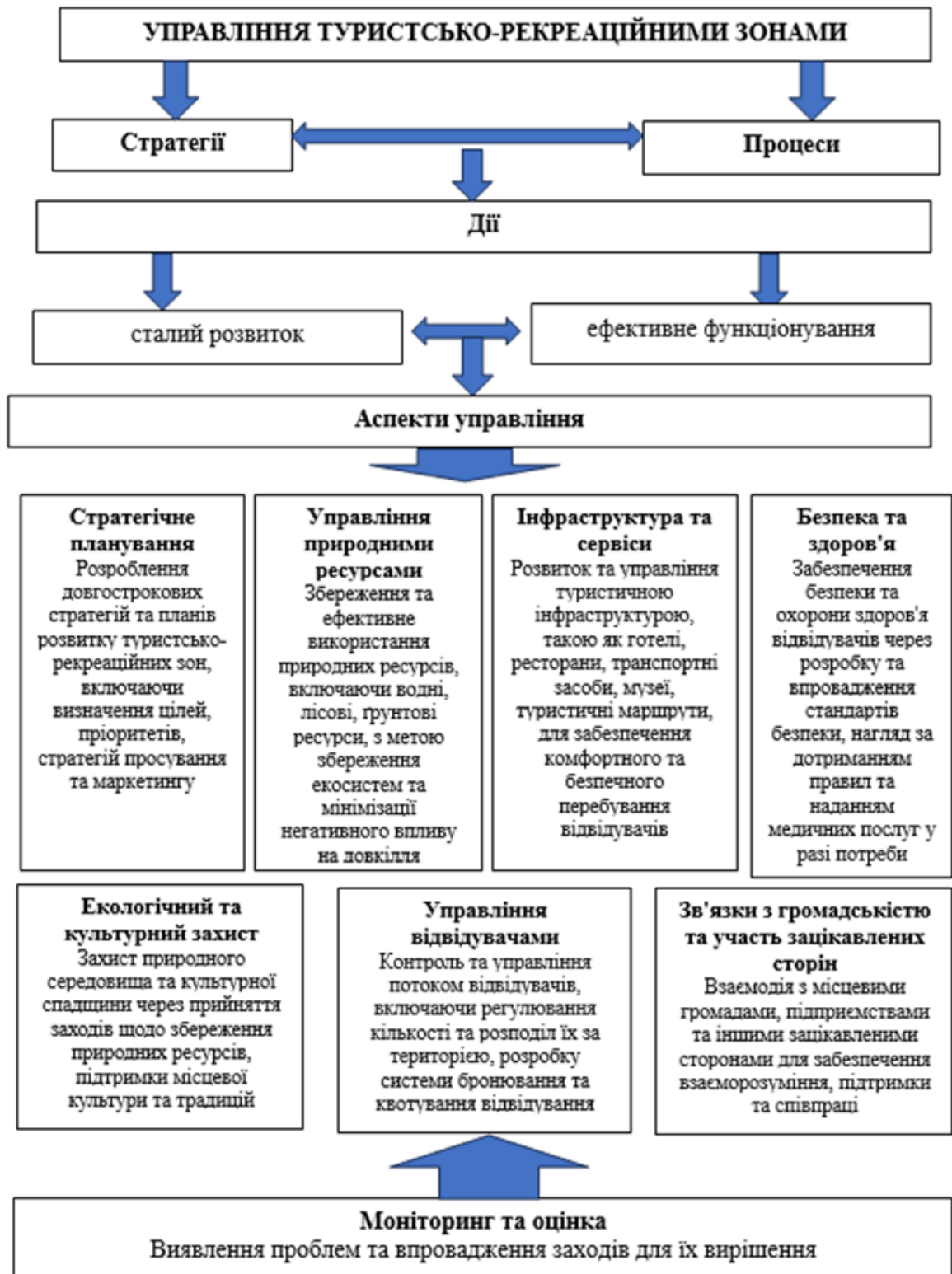

Рис. 1.3. Схема управління туристсько-рекреаційними зонами
Розроблено автором за даними [26, 30, 96]

Управління туристсько-рекреаційними зонами. Завдяки координації та взаємодії з різними зацікавленими сторонами, організаціями та органами влади, співробітники туристсько-рекреаційних зон контролюють якість продукту у своїх відповідних зонах. Низка втручань, які включають очищення, технічне обслуговування та невеликі ініціативи з оздоблення, створюються, координуються та фінансуються за допомогою цього механізму управління.

Управління туристсько-рекреаційними зонами включає в себе ряд стратегій, процесів та дій, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та ефективного функціонування цих зон. На Рис.1.3. представлені аспекти управління туристсько-рекреаційними зонами, які допомагають забезпечити сталий та збалансований розвиток туризму та рекреаційних зон, збереження природних та культурних цінностей та задоволення потреб відвідувачів.

Управління туристичними потоками розглядаємо як регулювання кількості туристів, їх розподіл по різних місцях та часі, розвиток альтернативних маршрутів та об'єктів для зменшення перенаселення та збереження навколишнього середовища.

З метою охорони і оздоровлення навколишнього середовища та для забезпечення екологічної стійкості території до техногенного навантаження у проєкті рекомендовано виконати ряд планувальних і технічних заходів. Має бути створений комплекс заходів, який повинен реалізовуватись через дію законів України щодо екологічного стану та санітарно-епідеміологічного контролю території, місцевого самоуправління. Наприклад, основним джерелом шумового забруднення є автомобільний транспорт. При прийнятті проєктних рішень враховуються існуючі та проєктні інтенсивності транспортних потоків на магістральних вулицях населеного пункту, що є непостійними джерелами акустичного впливу.

Стале використання ресурсів має включати інформаційну кампанію зі сталого використання природних та культурних ресурсів, зокрема енергоефективних технологій, використання місцевих матеріалів та підтримка місцевої економіки.[95]

1.2. Конструктивно-географічне дослідження просторової організації та територіального планування туристсько-рекреаційних зон

Туристсько-рекреаційне зонування – це процес поділу туристичної території на різні зони з метою організації та управління туристичними ресурсами. Цей підхід дозволяє створювати оптимальні умови для розвитку туризму, збереження природних та культурних цінностей, а також задоволення потреб різних категорій туристів. Туристсько-рекреаційне зонування дозволяє оптимізувати використання туристичних ресурсів та забезпечити сталий та збалансований розвиток туризму на певній території. Отже, зонування території проводиться в двох напрямках – функціональне зонування і зонування за ступенем перетворення території. Основні етапи туристсько-рекреаційного зонування включають (Рис.1.4.).

Рис. 1.4. Етапи туристсько-рекреаційного зонування
Розроблено автором за даними [26,42,76]

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що в нашій державі будуть регіони які мають більш стійку економіку, а також ті, які будуть потребувати додаткової підтримки. Зонування території розглядається як процес поділу певної території на окремі зони або райони з урахуванням різних факторів, таких як призначення, функціональні та природні умови, потреби населення та інші. Зонування здійснюється в межах територій територіальних громад та може бути спрямоване на досягнення різних цілей, таких як забезпечення ефективного використання земельних ресурсів, захист екологічно чутливих областей, розвиток інфраструктури та соціальних служб, включення в перелік припустимих видів забудови та іншого використання земельних ділянок у межах визначених зон, забезпечення безпеки та комфорту для мешканців та інших осіб - це також частина цієї ідеї. Залежно від конкретного контексту та мети зонування, можуть визначатися різні типи зон, такі як житлові, комерційні, промислові, рекреаційні, природоохоронні, сільськогосподарські тощо. Кожна зона може мати свої вимоги та обмеження щодо використання землі та будівельної діяльності, що допомагає досягти балансу між різними потребами та інтересами на території.[43]

При зонування враховуємо категорії землі за основним цільовим призначенням (Рис.1.5.). [42]

Рис. 1.5. Категорії земель за основним цільовим призначенням
Розроблено автором за даними [42]

Класифікація передбачає розділення території на різні категорії земель з відповідним правовим статусом, властивими видами забудови, а також особливо цінними об'єктами тощо. Класифікація земель – це система поділу земельних ділянок на різні категорії в межах певної території, з відповідною характеристикою, правовим режимом, вимогами та обмеженнями. Цей процес може включати різноманітні критерії для класифікації, такі як призначення земель, типи дозволеної забудови, природні умови, екологічні особливості, наявність особливо цінних об'єктів чи ресурсів, а також інші фактори. Класифікація дозволяє краще регулювати використання земельних ресурсів, забезпечувати відповідність діяльності на земельних ділянках вимогам та обмеженням, а також зберігати та охороняти природні ресурси та середовище. Прикладами категорій можуть бути землі сільськогосподарського, промислового, житлового, лісового, водного, рекреаційного, охоронного та іншого призначення. Кожна категорія може мати свої власні правила та режими використання, що регулюються відповідним законодавством та правилами управління земельними ресурсами.

Інформація про призначення земельної ділянки знаходиться у містобудівних документах, таких як генеральний план населеного пункту або план зонування території. [37] Класифікація туристсько-рекреаційних зон може здійснюватися за різними критеріями, такими як тип природних умов, види рекреаційної діяльності, рівень розвиненості інфраструктури та інші. Наведемо можливі класифікації: *за типом природних умов* (гірські райони, морські узбережжя, лісові та природні заповідники та ін.); *за видами рекреаційної діяльності* (активний відпочинок (гірський туризм, водні види спорту, велосипедні маршрути тощо), екологічний туризм, культурний туризм (відвідування історичних місць, музеїв, археологічних пам'яток); *за рівнем розвиненості інфраструктури*: (розвинені туристичні центри з великою кількістю готелів, ресторанів, розважальних закладів та ін., менш розвинені райони з обмеженим набором туристичної інфраструктури, малозаселені території без розвинутої інфраструктури, підходять для екотуризму та відпочинку в природі). Це лише один з можливих підходів до класифікації туристсько-рекреаційних зон. Враховуючи [76] туристсько-рекреаційний зонінг ми

розглядаємо, як процес поділу території на різні зони або райони з урахуванням їхнього потенціалу для туризму та рекреації. Це важливий інструмент управління туристичними ресурсами та розвитку туристичної інфраструктури, що дозволяє ефективно використовувати природні, культурні та інші ресурси для забезпечення якісного відпочинку та задоволення потреб туристів. Туристсько-рекреаційний зонінг допомагає керувати туристичними ресурсами та забезпечує сталий та збалансований розвиток туризму, сприяючи економічному зростанню та підвищенню якості життя місцевого населення.

Порядок проведення туристсько-рекреаційного зонування:

1. Зонування здійснюється у межах територіальних громад.
2. Розроблення плану зонування в межах населеного пункту, враховуються нормативно-правові акти, щодо використання даних територій, цільове призначення та правовий режим. [42]
3. Аналіз природних умов та ресурсів (оцінка природних умов та ресурсів на досліджуваній території, таких як ландшафти, водні ресурси, кліматичні умови та інші фактори, що впливають на туристську активність).
4. Аналіз існуючої інфраструктури та об'єктів (оцінка наявної туристичної інфраструктури та об'єктів, туристичні маршрути, рекреаційні зони та ін).
5. Оцінка потенціалу туризму та рекреації (визначення потенціалу території для розвитку туризму та рекреації, враховуючи вищезгадані природні умови, існуючу інфраструктуру, а також інші фактори, такі як культурні ресурси та туристичні потреби населення).
6. Планування і розробка інфраструктури (розроблення плану розвитку туристичної інфраструктури для кожної з туристсько-рекреаційних зон, включаючи будівництво та реконструкцію доріг, готелів, ресторанів, парків, стежок та інших об'єктів).
7. Управління та моніторинг (реалізація плану розвитку туристсько-рекреаційних зон та постійний моніторинг їхнього функціонування, з метою вдосконалення та оптимізації управління та використанням ресурсів).

8. Визначення туристсько-рекреаційних зон (розроблення конкретних туристсько-рекреаційних зон з урахуванням виявленого потенціалу та аналізу існуючих ресурсів. Ці зони можуть бути природними курортами, історичними центрами, рекреаційними парками, гірськими курортами тощо.).

Мета зонування полягає в збереженні та раціональному використанні природного середовища для сприяння соціально-економічному розвитку населеного пункту і гармонійному розвитку людини. У правилах зонування території враховані принципи, що забезпечують функціональну, соціально-економічну, екологічну, планувальну та естетичну сумісність усіх наявних або майбутніх типів використання та забудови, і найбільше відповідають інтересам їхнього розвитку. Функціональний зонінг, в свою чергу, визначає конкретні функції кожної зони та норми та стандарти її забудови. Це створює певну передбачуваність та стабільність для власників та орендарів земельних ділянок, оскільки вони можуть заздалегідь знати, які види діяльності чи будівель можуть бути розміщені на конкретній території. Такий підхід сприяє ефективному використанню землі та забезпечує можливість вибору найбільш прийнятних варіантів для отримання прибутку чи задоволення потреб. Зона розглядається з позиції досягнення функціональної цілісності, що передбачає забезпечення гармонійного взаємозв'язку та взаємодії між різними функціональними частинами території. Це означає, що кожна функціональна зона повинна мати свої чітко визначені завдання та призначення, які відповідають потребам мешканців та загальній стратегії розвитку населеного пункту. Під час розроблення детальних планів території конкретизуються функції кожної зони, а також обґрунтовується відповідність цих функцій меті та цілям розвитку населеного пункту. Це може включати визначення типу забудови, обґрунтування виділення певних зон для певних видів діяльності (наприклад, житлові, комерційні, рекреаційні зони тощо), а також розміщення інфраструктури та об'єктів соціального призначення. Важливо, щоб розроблені плани території враховували принципи сталого розвитку, забезпечуючи економічну та соціальну достатність, а також екологічну стійкість. Такий підхід дозволяє створити житлове середовище, яке відповідає потребам сучасного суспільства та

сприяє покращенню якості життя мешканців. Розробка плану зонування території включена до складу генерального плану населеного пункту. Моніторинг функціонування туристсько-рекреаційних зон є важливим етапом у керуванні та розвитку туризму.

Для забезпечення нормативних рівнів шуму на території житлової та рекреаційної забудови пропонується наступні дії відображені на рисунку 1.6.

<p>Від вуличної мережі на вільних територіях і на ділянках нового освоєння організація протишумового озеленення відповідно вимог ДСН 173-96 (п.5.25)</p>	<p>На території існуючої забудови, де досягти нормативних рівнів шуму за рахунок озеленення неможливо, впровадження конструктивних шумозахисних заходів для першої лінії забудови (шумозахисні екрани, шумозахисні віконні блоки, шумопоглинаючі облицювальні матеріали)</p>
--	--

Рис. 1.6. Забезпечення нормативних рівнів шуму

Складено автором за даними [95]

Для забезпечення санітарно-гігієнічних умов на території житлової та рекреаційної забудови пропонується: упорядкування системи існуючих нормативних СЗЗ виробничо-комунальних об'єктів методом зменшення їх параметрів до мінімально-можливих розмірів; заборона розміщення в межах території що проектується будь-яких об'єктів, несприятливих в екологічному відношенні; налагодження системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт) з організацією стаціонарних постів та пунктів контролю в межах житлової та рекреаційно-оздоровчої зон.

Основні напрямки моніторингу:

- *відвідуваність* (систематичний збір даних про кількість відвідувачів у туристсько-рекреаційних зонах. Це може включати регулярний облік відвідувачів, використання систем електронного обліку або анкетування відвідувачів);
- *задоволеність відвідувачів* (збір даних про задоволеність відвідувачів у туристсько-рекреаційних зонах. Це може включати опитування, відгуки у соціальних мережах, коментарі в гостьових книгах та інші джерела);

- *стан інфраструктури* (оцінка стану та ефективності інфраструктури в зонах туризму, перевірка стану доріг, парковок, туалетів, туристичних маршрутів та іншої інфраструктури);
- *економічний вплив* (аналіз економічного впливу туризму на розвиток регіону. Це включає оцінку витрат відвідувачів, прибутків для місцевих підприємств, збільшення зайнятості та інші економічні аспекти);
- *екологічна стійкість* (моніторинг впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище, включає оцінку якості повітря, води, вплив на флору та фауну, керування відходами та інші аспекти);
- *безпека та ризики* (оцінка потенційних ризиків та безпекових аспектів у туристсько-рекреаційних зонах. Це включає моніторинг кримінальної ситуації, медичних послуг, стану шляхів доїзду та інші аспекти безпеки).

Моніторинг функціонування туристсько-рекреаційних зон дозволяє ефективно управляти туристичними ресурсами, забезпечити якість обслуговування відвідувачів та зберегти природні та культурні цінності.

Зонінг – це процес розділення території на окремі зони або області з визначеними правилами і обмеженнями щодо використання земельних ділянок та будівель. Цей процес регулює, як земля та будівлі можуть бути використані у конкретних районах міста чи іншої території. Зонінг включає:

- *розподіл використання земельних ресурсів* (включає житлові, комерційні, промислові, рекреаційні та інші типи зон);
- *забезпечення зон безпеки та охорони здоров'я* (відокремлення житлових районів від промислових або комерційних, щоб уникнути проблем забруднення, шуму тощо);
- *підтримка естетики та забудови* (контроль висоти будівель, відстань між будівлями, архітектурні стандарти та інші аспекти для забезпечення гармонійної забудови та зовнішнього вигляду району);
- *створення умов для економічного розвитку* (відведення окремих зон для комерційної діяльності чи промислового використання, зонування може

сприяти ефективному використанню економічних ресурсів та стимулювати розвиток бізнесу);

- *забезпечення сприятливого середовища для громадських служб та інфраструктури* (врахування потреби у громадських послугах – школи, парки, медичні заклади, та визначати їх місцезнаходження для забезпечення зручного доступу до них). [42]

Туристсько-рекреаційний зонінг розглядається як практика поділу туристичного об'єкта або території на окремі зони з урахуванням їхніх унікальних характеристик, інтересів та потреб відвідувачів.

Цей підхід допомагає оптимізувати розвиток туризму та забезпечити задоволення різноманітних потреб та очікувань туристів.

Туристсько-рекреаційний зонінг включає в себе наступні аспекти дослідження: *види туризму, інфраструктура та послуги* (планування розташування готелів, ресторанів, розважальних закладів, магазинів і туристичних послуг відповідно до потреб та очікувань туристів у кожній зоні), *природні ресурси та пам'ятки культури* (ефективно охороняти та використовувати природні ландшафти, національні парки, історичні пам'ятки), *управління потоками туристів* (організація зон для регулювання потоків туристів, зменшення перенаселеності та збереження природи та культурної спадщини), *реклама та маркетинг* (розробка та реалізація маркетингових стратегій для кожної зони з метою привернення різних категорій туристів та підвищення їх задоволеності).

Ці зони можуть бути чітко визначеними з різними правилами та регуляціями, щоб забезпечити оптимальне становлення туризму разом з охороною природи та культурної спадщини.

Отже, зонування встановлює загальні правила і принципи для використання землі, в той час як зонінг визначає конкретні категорії або області, що відповідають цим правилам.

1.3. Сталий розвиток туристсько-рекреаційних зон

Сталий розвиток туристсько-рекреаційних зон розглядається як концепція, де ключовим завданням для забезпечення того, щоб туризм та рекреація приносили користь в сучасному контексті та відповідно не шкодили екології та соціальному благополуччю у майбутньому. Для досягнення сталого розвитку туристсько-рекреаційних зон запропонуємо наступні підходи (Табл.1.3.):

Таблиця 1.3.

Досягнення сталого розвитку

№	Підхід	Характеристика
1.	<i>Ефективне управління туристсько-рекреаційними зонами</i>	Розвиток ефективної системи управління туристськими зонами, яка включає у себе участь громади, місцеві влади, бізнес та інші зацікавлені сторони.
2.	<i>Управління туристичними потоками</i>	Розробка стратегій та механізмів для керування туристичними потоками з метою запобігання перенаселеності, забруднення та знищення природних ресурсів.
3.	<i>Охорона природи та середовища</i>	Забезпечення збереження та охорони природних ландшафтів, водних ресурсів, біорізноманіття та інших екологічно важливих об'єктів в межах туристсько-рекреаційних зон.
4.	<i>Соціальна відповідальність</i>	Забезпечення відповідального туризму, який дотримується місцевих культурних, соціальних та економічних норм, сприяє розвитку місцевого населення та підтримці його культурних та історичних традицій.
5.	<i>Впровадження екологічних та енергоефективних технологій</i>	Сприяння використанню екологічних та енергоефективних технологій у готелях, ресторанах, транспорті та інших сферах туристичної індустрії.
6.	<i>Розвиток інфраструктури з урахуванням екологічних аспектів</i>	Планування та будівництво інфраструктури з урахуванням мінімізації впливу на природу, використання сталі та інших екологічно чистих матеріалів.
7.	<i>Стимулювання місцевого економічного розвитку</i>	Сприяння розвитку місцевих підприємств, малого та середнього бізнесу, що базується на використанні місцевих ресурсів та культурних особливостей

Розроблено автором за даними [53,78, 96]

Концептуальні аспекти реалізації сталого розвитку на місцевому територіальному рівні розглядається через застосування процедур стратегічної екологічної оцінки населених пунктів. Сталий розвиток та стратегічна екологічна оцінка взаємодоповнюють один одного, сприяючи створенню ефективних стратегій та проєктів, які беруть до уваги екологічні аспекти для досягнення сталого розвитку.

Генеральний план виступає об'єктом стратегічної екологічної оцінки. Стратегічна екологічна оцінка та сталий розвиток взаємодоповнюють один одного, сприяючи створенню ефективних стратегій та проєктів, які беруть до уваги екологічні аспекти для досягнення сталого розвитку (Рис. 1.7.).

Рис. 1.7. Напрямки взаємодії «Стратегічна екологічна оцінка та сталий розвиток»
Розроблено автором за даними [12-23, 96]

Стратегічна екологічна оцінка включає в себе:

- аналіз впливу стратегічних планів та проєктів на навколишнє середовище. Цей аналіз допомагає інтегрувати екологічні аспекти у стратегічне планування, сприяючи створенню більш сталого розвитку;
- допомогу ідентифікувати потенційні негативні наслідки стратегій та проєктів для природи та екосистем. Це дозволяє уникнути чи зменшити цей вплив, щоб забезпечити сталий розвиток;
- визначаються пріоритетні екологічні цілі, які враховуються при розробці та реалізації стратегій та проєктів для забезпечення сталого розвитку;
- передбачає консультації з громадськістю та зацікавленими сторонами з питань екологічного впливу стратегій та проєктів. Це сприяє створенню широкого консенсусу щодо заходів, спрямованих на сталий розвиток.
- моніторинг та оцінку екологічного впливу стратегій та проєктів на екосистеми та природні ресурси. Це дозволяє виявляти негативні наслідки та вживати заходів для їх зменшення або уникнення.
- сприяє стимулюванню розвитку та впровадженню інноваційних та зелених технологій. Це сприяє зменшенню екологічного відбитку та підтримці сталого розвитку.

Мета стратегічної екологічної оцінки полягає в сприянні сталому розвитку за допомогою забезпечення охорони природи, забезпечення безпеки життєдіяльності населення та збереження його здоров'я. Це досягається шляхом інтеграції екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування, таких як генеральний план населеного пункту або регіону.

Для розуміння самої проблематики механізму сталого розвитку туристсько-рекреаційної зони виникає необхідність різнобічного вивчення теоретико-методологічної складової стратегічної екологічної оцінки, де суттєвою основою виступають принципи законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобіганню екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проектуванні територіальної зони, міжнародного екологічного співробітництва. Стратегічна екологічна оцінка є обов'язковою частиною процесу розробки генерального плану населеного пункту. Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) важливо оцінювати різні можливі альтернативи стосовно пропонованого генерального плану та умов його втілення. Кожна з розглянутих альтернатив повинна бути обґрунтована з точки зору її впливу на довкілля, а обраний варіант має забезпечувати найвищий рівень безпеки для оточуючого середовища. Основною метою складання генерального плану території є поліпшення умов життя населення: підвищення соціальних та екологічних стандартів, додержання санітарно-гігієнічних вимог, створення сприятливих умов та визначення напрямів сталого розвитку (Рис. 1.8.).

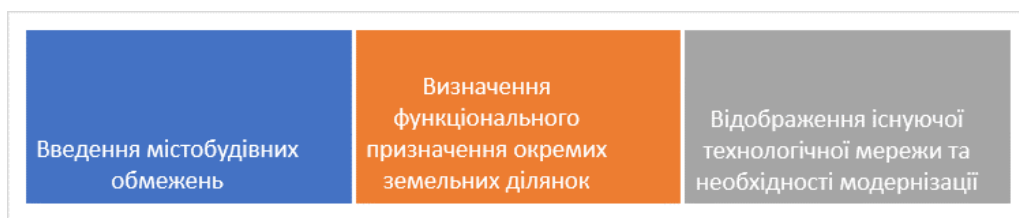

Рис. 1.8. Цілі генерального плану в контексті сталого розвитку
Розроблено автором за даними [12-23]

Сталий розвиток проводиться з метою оцінки можливого негативного впливу на довкілля, умови життя та стан здоров'я населення зі сторони вирішення існуючих екологічних проблем території населеного пункту.

Методи проведення стратегічної екологічної оцінки включають: стислу характеристику території, SWOT-аналіз, визначення ключових екологічних проблем, аналіз поточного стану довкілля, умов життєдіяльності населення, з врахуванням стану здоров'я, аналіз тенденцій розвитку стану довкілля без врахування можливих змін. Функціональні територіальні елементи мають проходити ретельний аналіз впливу на довкілля, ризиків та можливих наслідків. У випадку виникнення непередбачуваних обставин під час впровадження генерального плану та появи ризиків, які раніше не були враховані, впровадження плану може потребувати оперативних змін. Ці зміни здійснюються під контролем науковців, громадськості та влади. Моніторинг довкілля відтворює поточний стан життя в населеному пункті та відстежує його зміни, щоб забезпечити накопичення даних для аналізу і розробки подальших стратегій розвитку (Рис. 1.9). Розроблення та виконання генерального плану є першим кроком у реалізації стратегії сталого розвитку сучасного населеного пункту.

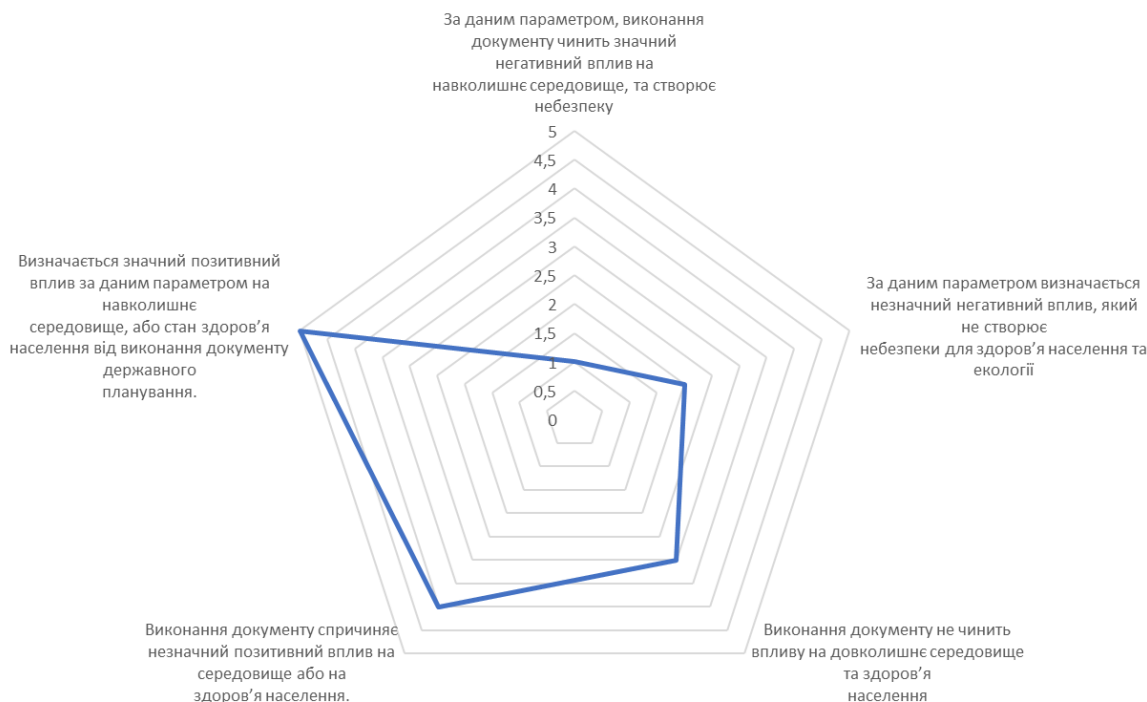

Рис. 1.9. Вплив на навколишнє середовище

Розроблено автором за даними [10,94,96]

Сталі зміни – поява зелених зон загального користування у вигляді парків, рекреаційної зони, спортивних територій, зроблять відпочинок

більш різноманітним і створить позитивний вплив на здоров'я у довгостроковій перспективі. Шкала оцінювання впливу виконання генерального плану в контексті сталого розвитку. Оцінка проводиться по п'ятибальній системі, оцінено як можливий позитивний вплив, так і ймовірний негативний вплив від виконання генерального плану.

Рис. 1.10. Критерій виконання державного планування

Складено автором за даними [44,48,70]

З наведених критеріїв визначається вплив генерального плану на довкілля та здоров'я населення, враховуючи часові періоди – 1-3, 3-10, 10-15 років (Рис. 1.10). Також необхідно буде навести заходи щодо пом'якшення негативного впливу та інші зауваження.

Серед основних можливостей використання СЕО як інструменту сталого розвитку населених пунктів варто виокремити:

- покращення стратегічного планування шляхом включення екологічних цілей у стратегії, плани та програми, сприяє більш складному розв'язанню проблем і досягненню взаємовигідного ефекту;
- залучення інноваційних технологій управління;
- забезпечення сталого розвитку шляхом сприяння інтегрованого та ефективного використання ресурсів, вирішення конфліктів, що виникають у зв'язку з їх використанням, а також зменшення забруднення довкілля та покращення соціального становища територій на початкових етапах;
- підвищення обізнаності населення та бізнес-структур з екологічними проблемами.

Висновки до розділу 1.

1. У наукових працях поняття «туристсько-рекреаційна зона» досліджується з різних аспектів, включаючи планування, розвиток, управління, оцінку впливу на довкілля, економічні та соціальні ефекти. Туристсько-рекреаційні зони аналізуються як важливі елементи регіонального розвитку, що сприяють залученню інвестицій, створенню робочих місць, збереженню культурної та природної спадщини. Визначено, що туристсько-рекреаційна зона – це територія, яка має певні межі на схемі зонування, відповідно якої встановлені певні зональні вимоги стосовно туристсько-рекреаційної діяльності та збереження природних та культурних ресурсів. Зональні вимоги туристсько-рекреаційного призначення включають відповідні параметри використання території, що формуються в межах територіальної зони для розвитку туризму

та рекреації. Найнижчим ієрархічним рівнем виступають територіально-планувальні елементи туристсько-рекреаційного характеру, де встановлюються переважні або перспективні види використання території.

2. Туристсько-рекреаційне зонування – це процес поділу туристичної території на різні зони з метою організації та управління туристичними ресурсами. Цей підхід дозволяє створювати оптимальні умови для розвитку туризму, збереження природних та культурних цінностей, а також задоволення потреб різних категорій туристів.
3. Основна відмінність між зонуванням та районуванням полягає у їхньому призначенні: зонування в першу чергу спрямоване на організацію функціонального використання території, тоді як районування використовується для адміністративного поділу території.
4. Класифікація туристсько-рекреаційних зон може здійснюватися за різними критеріями, такими як тип природних умов, види рекреаційної діяльності, рівень розвиненості інфраструктури та інші.
5. Головною метою зонінгу є збереження та оптимальне використання природного середовища з метою забезпечення соціально-економічного прогресу населених пунктів та гармонійного розвитку людського життя..
6. Туристсько-рекреаційний зонінг розглядається як практика створення технічної документації, яка присвячена поділу туристичного об'єкта або території на окремі зони з урахуванням їхніх унікальних характеристик, інтересів та потреб відвідувачів. Цей підхід допомагає оптимізувати розвиток туризму та забезпечити задоволення різноманітних потреб та очікувань туристів.
7. Результати, опубліковано у працях автора, пов'язані з 1 розділом [116, 121,122].

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН

2.1. Аналіз природного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон

Аналіз природного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон включає в себе оцінку та опис різноманітних природних ресурсів, які присутні в цих зонах і які можуть бути використані для розвитку туризму та рекреації.

Інтегральну складову природного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон представлено на Рис. 2.1.

Рис.2.1. Інтегральна складова природного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон

Розроблено автором за даними [7,8]

Ландшафтний аналіз включає визначення типів ландшафтів та їх різноманітності в туристсько-рекреаційних зонах. Це може включати гори, ліси, озера, річки, океани, пустелі тощо. Цей аналіз дозволяє розуміти природні особливості території, її географічні особливості та потенціал для туризму та відпочинку. Основні напрями ландшафтного аналізу включають наступне: *ідентифікація типів ландшафтів* (визначення основних типів ландшафтів, які присутні на досліджуваній території. Це може бути гірський ландшафт, лісовий, річковий, озерний, морський тощо); *характеристика головних рис* (опис основних характеристик кожного типу ландшафту, таких як рельєф, ґрунти, кліматичні умови, гідрологія, рослинність та тваринний світ); *оцінка привабливості для туризму* (аналіз того, які типи ландшафтів є особливо привабливими для туристів і які можуть стати об'єктами туристичного інтересу); *визначення можливих видів рекреаційної діяльності* (оцінка того, які види рекреаційної діяльності (піший туризм, велосипедний туризм, альпінізм, екскурсії тощо) можна розвивати в кожному типі ландшафту); *аналіз екологічних особливостей* (врахування екологічних особливостей кожного типу ландшафту та їх впливу на збереження природного середовища під час рекреаційної діяльності); *стратегії розвитку* (розробка стратегій збереження та раціонального використання ландшафтів для туризму з метою забезпечення сталого розвитку туристських ресурсів та збереження природного середовища).

Аналіз біорізноманіття – це оцінка різноманітності видів рослин і тварин, включаючи ендемічні види та види, які знаходяться під загрозою зникнення. Важливо враховувати, як це може вплинути на привабливість туристичного місця. Аналіз біорізноманіття може бути проведений наступним чином: *ідентифікація видів* (вивчення та документування різноманіття рослинного та тваринного світу на туристських територіях. Це може включати як дослідження місцевих видів, так і виявлення ендемічних та рідкісних видів); *оцінка екосистем* (визначення типів екосистем, які присутні на туристичних майданчиках, таких як ліси, степи, гори, водні екосистеми тощо); *вивчення впливу людської діяльності* (оцінка впливу туризму та рекреаційної діяльності на біорізноманіття. Це включає вивчення змін

у розподілі та поведінці видів, зміни в середовищі через туристичну інфраструктури та інші фактори); *захист рідкісних та вразливих видів* (розробка стратегій збереження та охорони для ендемічних, рідкісних та вразливих видів, які можуть постраждати від людської діяльності та туризму); створення екологічних маршрутів (розробка маршрутів та програм туристичних маршрутів, які сприяють збереженню та вивченню місцевого біорізноманіття); екологічна освіта та інформування (проведення навчальних заходів та інформаційно-просвітницької роботи з метою підвищення усвідомленості туристів щодо важливості збереження біорізноманіття та природного середовища).

Збереження біорізноманіття є ключовим завданням для сталого розвитку туризму, оскільки це допомагає забезпечити довгострокову привабливість туристичних місць та зберегти природні екосистеми для майбутніх поколінь.

Геологічний аналіз – дослідження геологічної структури та формування території, оцінка геологічних пам'яток та природних феноменів (наприклад, карстові печери, гори, каньйони тощо). Основні аспекти геологічного аналізу включають дослідження: *геологічної будови* (визначення складу та структури гірських порід і ґрунтів у туристських зонах. Це важливо для розуміння геологічного потенціалу території та можливості розвитку геологічного туризму); *геоморфології* (вивчення форм рельєфу та їх походження, таких як гори, долини, каньйони, печери, водоспади тощо. Розуміння геоморфологічних особливостей дозволяє визначити потенційні місця для рекреаційних активностей та розвитку туризму); *геологічних атракцій* (виявлення та опис природних геологічних пам'яток, таких як гори, каньйони, печери, водоспади, вулкани, геологічні формації тощо. Ці атракції можуть бути ключовими об'єктами для туризму та відпочинку); *гідрогеології* (вивчення гідрологічного режиму, джерел води, річок, озер, підземних вод та їх використання для рекреації та туризму); *геологічної історії* (реконструкція історії формування території на основі геологічних досліджень. Це може включати вивчення вулканів, гірських ланцюгів, річкових систем тощо); *геологічні ризики* (оцінка потенційних геологічних небезпек, таких як зсуви, зсуви ґрунту, сейсмічна активність тощо, та розробка заходів з безпеки для туристів).

Отже, геологічний аналіз є важливою частиною розвитку туризму в природних зонах, оскільки він дозволяє визначити унікальність та привабливість туристсько-рекреаційних зон для відвідувачів, а також розробляти стратегії збереження природних ресурсів та забезпечення безпеки туриста.

Гідрологічний аналіз туристсько-рекреаційних зон включає в себе оцінку водних ресурсів, гідрологічних умов та їх вплив на рекреаційні можливості території. Основні аспекти гідрологічного аналізу включають: *оцінку водних джерел* (визначення джерел води, таких як річки, озера, водосховища та підземні води, їх розміри, режими та водно-балансові характеристики); *якість води* (аналіз якості води на основі фізико-хімічних та біологічних показників, що включає в себе рівень забруднення та його джерела, ступінь хімічної та бактеріальної забрудненості); *водні ресурси для рекреації* (визначення можливостей для рекреаційних активностей, таких як плавання, риболовля, веслування, водні екскурсії тощо); *гідрологічний режим* (аналіз гідрологічного режиму річок та озер, включаючи сезонні зміни рівнів води, паводки та засухи); екологічний вплив (врахування впливу туристичної та рекреаційної діяльності на водні екосистеми та їх збереження); безпека: оцінка ризиків, пов'язаних з водними активностями, такими як поточні та підводні течії, водні занурення, можливість затоплення тощо, та розробка заходів безпеки для туристів.

Отже, гідрологічний аналіз допомагає зрозуміти роль водних ресурсів у формуванні туристичного потенціалу території, а також сприяє раціональному використанню водних ресурсів та забезпеченню безпеки туристів під час водних рекреаційних заходів.

Кліматичний аналіз туристсько-рекреаційних зон включає вивчення кліматичних умов, які впливають на туристичну активність та комфорт відпочинку. Основні аспекти кліматичного аналізу включають: температурні умови (аналіз середніх, максимальних та мінімальних температур протягом року. Це допомагає визначити сезонність туристичного сезону та популярність різних типів відпочинку); опади (вивчення кількості опадів протягом року та їх розподіл за місяцями. Це важливо для розуміння сезонів дощів та можливостей для водних

видів відпочинку); сонячне випромінювання (аналіз кількості сонячних годин та інтенсивності сонячного випромінювання, що впливає на кліматичний комфорт та можливості для занять на відкритому повітрі); вітер (вивчення швидкості та напрямку вітру, що важливо для безпеки водних та інших активностей, а також для формування кліматичного комфорту); вологість (аналіз відносної вологості повітря та впливу вологості на сприйняття температури та здоров'я людей); екстремальні погодні явища (оцінка можливості виникнення стихійних лих, таких як урагани, зливи, град, теплові хвилі тощо, та розробка планів надзвичайних ситуацій для забезпечення безпеки туристів).

Таким чином, кліматичний аналіз є важливою складовою частиною планування туристичних заходів та інфраструктури в рекреаційних зонах, оскільки він дозволяє адаптувати туристичні послуги до місцевих кліматичних умов, забезпечуючи комфорт та безпеку для відвідувачів.

Геоморфологічний аналіз туристсько-рекреаційних зон включає в себе вивчення форм рельєфу та їх характеристик, що впливають на можливості для туристичних та рекреаційних активностей. Основні аспекти геоморфологічного аналізу включають: *типи рельєфу* (визначення основних типів рельєфу, таких як гори, долини, рівнини, плато, каньйони, яра тощо); *рельєфні особливості* (опис основних рельєфних особливостей, таких як гірські схили, водоспади, лави, карстові форми, печери тощо); *геоморфологічні процеси* (вивчення процесів, що формують рельєф, таких як ерозія, вивітрювання, зсуви, абразія тощо, та їх вплив на стан території та можливості для туризму); *можливості для рекреаційних активностей* (оцінка можливостей використання рельєфних особливостей для рекреаційних активностей, таких як альпінізм, піші прогулянки, велосипедні маршрути, плавання тощо); *безпека* (врахування ризиків, пов'язаних з рельєфом, таких як обриви, круті схили, небезпечні ділянки для пішоходів, та розробка заходів безпеки для туристів); *екологічні аспекти* (аналіз впливу туристичних та рекреаційних діяльностей на рельєф та природне середовище, а також можливості для збереження геоморфологічних особливостей).

Отже, геоморфологічний аналіз допомагає зрозуміти унікальність та привабливість території для відвідувачів, а також розробляти безпечні та екологічно сталі туристичні маршрути та інфраструктуру.

Екологічний аналіз туристсько-рекреаційних зон включає в себе вивчення впливу туризму та рекреаційних активностей на природне середовище та оцінку стану екологічної рівноваги. Основні аспекти екологічного аналізу включають: біорізноманіття (вивчення різноманітності видів рослин та тварин на території та їх збереження. Оцінка впливу туристичних активностей на місцеві екосистеми та біорізноманіття); *забруднення та відходи* (аналіз впливу туристичних послуг та інфраструктури на якість повітря, ґрунтів та водних ресурсів. Оцінка способів управління відходами та зменшення негативного впливу на довкілля); збереження природних ресурсів (врахування впливу використання природних ресурсів (вода, ліси, рослинність тощо) на екологічну стійкість та можливості для збереження цих ресурсів для майбутніх поколінь); вплив на місцеві екосистеми (аналіз впливу туризму на місцеві екосистеми, включаючи знищення місцевих видів, порушення природних процесів та зміни в екологічних спільнотах); стратегії збереження (розробка стратегій та заходів збереження природного середовища та впровадження практик сталого туризму. Це може включати створення заповідних зон, екологічних коридорів, заходів з обмеження доступу та екологічної освіти); моніторинг та оцінка (встановлення системи моніторингу для відстеження екологічних змін та ефективності заходів збереження. Оцінка впливу різних факторів на екологічну стійкість туристичних зон та внесення відповідних коректив).

Екологічний аналіз допомагає збалансувати розвиток туризму та рекреації з охороною природи та збереженням біорізноманіття, забезпечуючи стале використання природних ресурсів та довгострокову екологічну стійкість.

2.2. Аналіз історико-культурного та соціально-економічного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон

Аналіз історико-культурного та соціально-економічного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон допомагає зрозуміти унікальність та можливості території для розвитку туризму та рекреації, а також визначити стратегії подальшого розвитку. Основні компоненти цього аналізу представлені на Рис.2.2.

Рис. 2.2. Інтегральна складова історико-культурного та соціально-економічного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон

Розроблено автором за даними [7,8,61]

Історична та культурна спадщина є важливим ресурсом для розвитку туризму та рекреації. Аналіз цього потенціалу допомагає розуміти унікальність та привабливість території для відвідувачів та розробляти стратегії залучення туристів. Аспекти аналізу історичної та культурної спадщини представлені на Рис. 2.3.

Історична та культурна спадщина		
Архітектурні пам'ятки Дослідження та оцінка архітектурних об'єктів, таких як замки, палаці, церкви, старовинні будівлі тощо. Ці об'єкти можуть бути ключовими атракціями для туристів та відображати історію та культуру регіону	Традиції та фольклор Вивчення традицій, звичаїв, фольклору та народної мистецтва місцевих громад. Ці елементи можуть бути важливими для створення автентичного туристичного досвіду та відображати культурну спадщину регіону	Фестивалі та події Вивчення та оцінка традиційних фестивалів, ярмарків, концертів та інших культурних подій. Ці заходи можуть залучати велику кількість туристів та створювати можливості для взаємодії між місцевими жителями та відвідувачами
Археологічні пам'ятки Вивчення та дослідження археологічних решток, таких як руїни, могили, артефакти тощо. Ці об'єкти можуть розкривати важливі аспекти минулого та привертати археологічних туристів	Музеї та виставки Оцінка музейних колекцій, виставок та інших культурних установ. Ці об'єкти можуть стати центрами туристичного інтересу та сприяти освіті та культурному обміну.	Історичні маршрути Розробка та просування історичних маршрутів, які об'єднують пам'ятки та культурні об'єкти регіону. Це дозволяє туристам пізнавати історію та культуру території та сприяє розвитку туризму.

Рис. 2.3. Дослідження історичної та культурної спадщини

Розроблено автором за даними [9,61,97]

Отже, історична та культурна спадщина є важливим елементом туристичного розвитку, оскільки вона додає цінність та унікальність території та створює можливості для розвитку культурного туризму.[7]

Соціальна інфраструктура в туристських та рекреаційних зонах грає важливу роль у забезпеченні комфорту та зручностей для відвідувачів. Це включає в себе широкий спектр послуг та об'єктів, які покращують якість відпочинку та підвищують загальний рівень задоволення від подорожей. Ключові елементи соціальної інфраструктури представлені на Рис 2.4.

Забезпечення якісної соціальної інфраструктури є важливим елементом створення комфортного та затишного середовища для відвідувачів, що сприяє розвитку туризму та рекреації. [53]

Соціальна інфраструктура			
<p>Заклади розміщення</p> <p>готелі, мотелі, кемпінги, гостьові будинки та інші види проживання, які відповідають різним потребам туристів за різних умов та бюджетів.</p>	<p>Магазини та ринки</p> <p>торгові заклади, сувенірні магазини, базари та інші місця, де можна придбати місцеві продукти, подарунки, сувеніри та інші товари</p>	<p>Медична сфера</p> <p>медичні установи, лікарні, аптеки та екстрені служби для надання медичної допомоги.</p>	<p>Розважальні заклади та культурні центри</p> <p>музеї, театри, кінотеатри, атракціони, концертні зали та інші місця розваг та культурних заходів.</p>
<p>Заклади харчування</p> <p>ресторани, кафе, заклади громадського харчування, які пропонують різноманітні кулінарні враження та страви місцевої та світової кухні</p>	<p>Транспортна інфраструктура</p> <p>транспортна доступність до туристичних об'єктів, така як автобусні маршрути, таксі, прокат автомобілів та велосипедів, а також залізничні та авіатранспортні вузли</p>	<p>Спортивна інфраструктура</p> <p>спортивні комплекси, стадіони, спортивні майданчики, велодоріжки, гірські лижні траси та інші спортивні об'єкти.</p>	<p>Туристично-інформаційні центри</p> <p>центри з надання інформації для туристів, картографічні матеріали місцевих визначних місць, рекомендації щодо екскурсій та іншу корисну інформацію.</p>

Рис.2.4. Ключові елементи соціальної інфраструктури

Розроблено автором за даними [53]

Економічний потенціал			
<p>Туристична сфера</p> <p>оцінка обсягу та розвитку туристичної галузі в регіоні, включаючи кількість відвідувачів, обсяги туристичних послуг, готелів, ресторанів та інших видів інфраструктури.</p>	<p>Місцеві підприємства та підприємництво</p> <p>оцінка рівня підприємницької активності в регіоні, включаючи розвиток місцевих підприємств, створення нових робочих місць та стимулювання місцевої економіки.</p>	<p>Розвиток інвестиційного клімату</p> <p>створення сприятливого інвестиційного клімату для повертання інвестицій у розвиток туристичного та рекреаційного секторів, включаючи створення спеціальних економічних зон, податкових пільг та інші стимули.</p>	<p>Сталість та стійкість економічного розвитку</p> <p>оцінка стійкості та сталості економічного розвитку туристичного сектору, враховуючи ризики економічних коливань та змін в місцевих та світових економічних умовах.</p>
<p>Інфраструктура</p> <p>аналіз інвестицій в розвиток туристичної та рекреаційної інфраструктури, такої як готелі, ресторани, магазини, транспортна мережа, а також інвестиції у розвиток підготовки персоналу та маркетингу</p>	<p>Прибутковість та конкурентоспроможність</p> <p>аналіз ефективності туристичних підприємств, їхньої прибутковості та конкурентоспроможності на ринку. Визначення потенційних шляхів підвищення ефективності та збільшення прибутковості.</p>	<p>Співпраця з місцевою громадою та стейкхолдерами</p> <p>розвиток партнерських відносин з місцевою громадою, бізнесом та іншими зацікавленими сторонами для спільного розвитку туристичного та рекреаційного сектору.</p>	

Рис. 2.5. Ключові елементи економічного потенціалу

Розроблено автором за даними [110]

Економічний потенціал туристсько-рекреаційних зон визначається різноманітними факторами, які включають в себе економічну активність, можливості для розвитку туризму та рекреації, а також потенційні прибутки від цих секторів. Деякі з ключових аспектів економічного потенціалу позначені на Рис.2.5.

Ефективне використання економічного потенціалу туристсько-рекреаційних зон сприяє сталому розвитку територій, створює нові можливості для бізнесу та забезпечує економічний зріст та підвищення якості життя місцевого населення.

Соціокультурний контекст		
<p>Традиції та обряди</p> <p>вивчення та розуміння традицій, обрядів, свят та релігійних звичаїв місцевого населення. Забезпечення можливостей для відвідувачів долучитися до цих заходів або спостерігати за ними.</p>	<p>Гостинність та культура прийому</p> <p>врахування гостинності та культури прийому місцевого населення у взаємодії з відвідувачами та створення умов для позитивного досвіду перебування.</p>	<p>Інклюзивність</p> <p>забезпечення доступності та інклюзивності для всіх соціальних та культурних груп, врахування потреб людей з обмеженими можливостями та інших вразливих категорій населення.</p>
<p>Мова та комунікація</p> <p>розуміння мовних та комунікаційних практик місцевого населення та забезпечення можливостей для ефективної комунікації між відвідувачами та місцевими жителями.</p>	<p>Міжкультурна взаємодія</p> <p>створення можливостей для міжкультурної взаємодії та обміну досвідом між відвідувачами та місцевим населенням для сприяння взаєморозумінню та відкриттю нових культурних горизонтів.</p>	<p>Збереження та заохочення культурних традицій</p> <p>підтримка та заохочення місцевих культурних ініціатив, фестивалів, ремесел та інших видів діяльності, що сприяють збереженню та розвитку місцевої культурної спадщини.</p>

Рис. 2.6. Ключові елементи соціокультурного контексту

Розроблено автором за даними [60,61]

Соціокультурний контекст в туристсько-рекреаційних зонах визначається комплексом соціальних та культурних чинників, які впливають на сприйняття, поведінку та взаємодію між відвідувачами та місцевими жителями. Врахування соціокультурного контексту є важливим для створення позитивного туристичного досвіду, підтримки місцевої культури та сприяння взаєморозумінню між різними соціокультурними групами. Ключові елементи соціокультурного контексту представлені на Рис.2.6.

Залучення соціокультурних елементів у розвиток туристсько-рекреаційних зон сприяє створенню більш глибокого та значущого досвіду для відвідувачів, підтримці місцевої культури та спільноти і зміцненню взаєморозуміння та толерантності.

Потенціал розвитку туристсько-рекреаційних зон може бути різноманітним і включати в себе різні аспекти, що стосуються інфраструктури, природних та культурних ресурсів, а також економічних можливостей. Для розкриття потенціалу розвитку важливо провести комплексний аналіз та врахувати різні аспекти. Ключові елементи потенціалу розвитку туристсько-рекреаційних зон представлені на Рис 2.7.

Рис. 2.7. Потенціал розвитку туристсько-рекреаційних зон

Розроблено автором за даними [81,105]

Розвиток туристсько-рекреаційних зон потребує комплексного підходу та співпраці між різними зацікавленими сторонами, такими як влада, бізнес, місцева громада та туристичні оператори.

Управління та участь громади є ключовими аспектами успішного розвитку туристсько-рекреаційних зон. Залучення місцевої громади до процесу планування, вирішення проблем та прийняття рішень сприяє створенню сталого, прийняттого для всіх та успішного туристичного середовища. Ключові принципи управління та участі громади представлені на Рис.2.8.

Рис. 2.8. Принципи управління та участі громади

Розроблено автором [44, 85, 110]

Загальна мета управління та участі громади полягає в створенні відкритого, прозорого та взаємовигідного партнерства між всіма зацікавленими сторонами для досягнення сталого розвитку туризму та рекреації, який сприяє благополуччю місцевої громади та збереженню навколишнього середовища.

Цей аналіз допомагає розробити комплексний підхід до розвитку туристичної та рекреаційної інфраструктури з урахуванням культурних, соціальних, економічних та екологічних аспектів, що сприяє сталому та збалансованому розвитку територій.

2.3. Зонування території

Зонування території один з механізмів, які використовуються для впровадження політики, яка вважається необхідною для громадського здоров'я, безпеки, комфорту, моралі, а також загального благополуччя спільноти, включаючи її тимчасових відвідувачів. Основні принципи зонування полягають у забезпеченні відповідного розвитку туристичних об'єктів і атракцій, обмеженні видів використання землі, які несумісні з туризмом, регулюванні захисту та/або збереження конкретних місцевих природних особливостей (боліт, археологічних і історичних пам'яток, або важливих угруповань рослинності та незвичайних геологічних форм, які приваблюють туристів), а також забезпеченні відповідності будь-якому плану загального розвитку певної території. [110] Основні акценти при створенні плану зонування: збереження візуальної привабливості; створення функціональних групувань закладів та діяльностей для проживання, комерційних та культурних цілей; розвиток рекреаційних закладів.

У зв'язку з характером галузі туризму, також можуть бути встановлені специфічні контролю над поєднанням її закладів та вимоги збереження навколишнього середовища у буферних зонах між високоцільними видами використання землі та охоронюваними територіями. Зонування території здійснюється на основі [12-23,37,42,68,81,85] В основі формування туристсько-рекреаційної зони виступають функціональні типи території, які поділяються на територіально-планувальні елементи – зони. Дослідження туристсько-рекреаційних зон вимагає комплексного підходу та включає наступну методіку для оцінки різних аспектів їх функціональності та ефективності існуючих функціональних зон та проєктні функціональні зони. В основу дослідження туристсько-рекреаційних зон було покладено застосування розробленої методіки та використання генеральних планів населених пунктів, які виступали своєрідним загальним джерелом інформації, до якого зводився і на якому базувався аналіз туристсько-рекреаційної складової, функціональних типів територій та територіально-планувальних елементів (Рис. 2.9.).

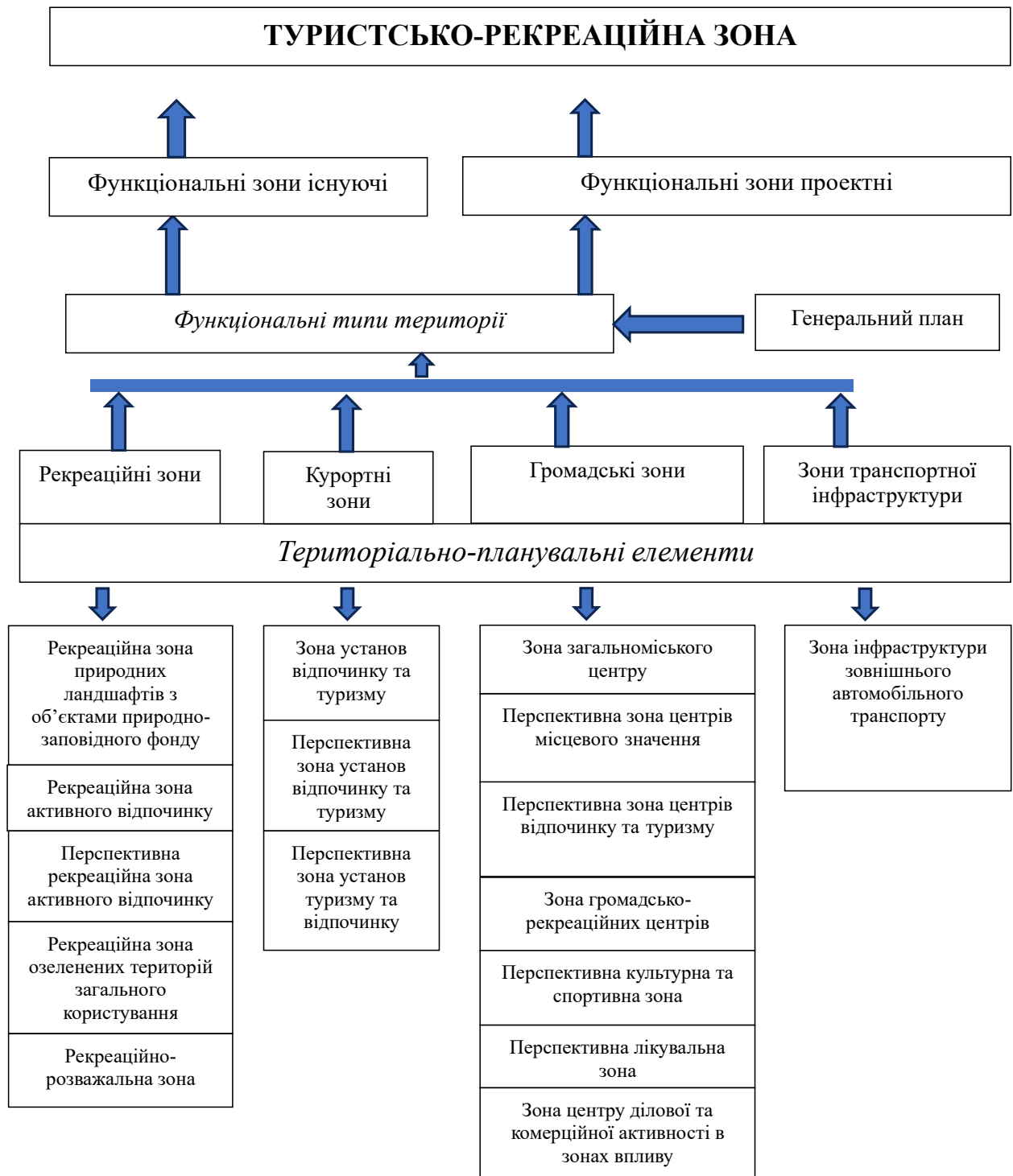

Рис. 2.9. Модель формування туристсько-рекреаційної зони
Розроблено автором [37.85,95]

Необхідно проаналізувати: межі адміністративно-територіальних одиниць, автомобільні дороги, водні об'єкти, території природно-заповідного фонду, туристичні маршрути, водні туристичні маршрути, велосипедні маршрути, розподіл лісових земель існуючий, розподіл лісових земель проєктний,

функціональні зони існуючі, функціональні зони проєктні, території населених пунктів, територію сільськогосподарського призначення, функціональне зонування регіональних ландшафтних парків, прибережні захисні смуги, охоронні зони регіональних ландшафтних парків, округи санітарної охорони курортів, заклади дозвілля, готелі, мотелі, туристсько-рекреаційні заклади, об'єкти природно-заповідного фонду, об'єкти (пам'ятки) культурної спадщини. Методика також включає аналітику представлену в Табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналітичний аспект в методиці дослідження туристсько-рекреаційних зон

<i>Системний аналіз</i>
Розгляд зони як системи з взаємозв'язаними складовими, такими як інфраструктура, природні ресурси, соціально-економічні аспекти та управління.
<i>SWOT-аналіз</i>
Визначення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз туристсько-рекреаційних зон для подальшого розвитку
<i>Анкетування та опитування</i>
Проведення опитувань серед відвідувачів для збору даних про їхні вподобання, задоволеність інфраструктурою, сервісом та інші фактори
<i>Географічний аналіз</i>
Оцінка географічних характеристик зони, таких як доступність, рельєф, природні пам'ятки та інші фактори, які впливають на туристичний потенціал
<i>Аналіз туристичного навантаження</i>
Визначення обсягу та характеру туристичного потоку, його вплив на інфраструктуру та природне середовище
<i>Екологічна оцінка</i>
Аналіз впливу туристичних активностей на екологію та розробка стратегій для їхнього збереження
<i>Оцінка економічного впливу</i>
Аналіз економічних переваг та витрат, пов'язаних з розвитком та управлінням туристсько-рекреаційною зоною
<i>Оцінка управління</i>
Вивчення ефективності системи управління зоною та рівня включення стейкхолдерів у процеси прийняття рішень

Складено автором за даними [44,53]

Дана методика дозволяє отримати комплексне уявлення про туристсько-рекреаційні зони та розробити стратегії для їхнього подальшого розвитку та управління (Рис. 2.10.).

туристсько-рекреаційних зон також охоплює: прогнозування майбутніх потреб у переважних напрямках використання території; врахування державних, громадських та приватних інтересів під час планування забудови та іншого використання території; обґрунтування зміни меж населених пунктів, порядку й пріоритетності забудови; визначення меж функціональних зон, пріоритетних та припустимих видів використання і забудови території; формування планувальної структури та просторової композиції забудови населених пунктів; оцінку загального стану населених пунктів з урахуванням основних факторів їх формування та визначення містобудівних заходів для поліпшення екологічного та санітарно-гігієнічного стану.

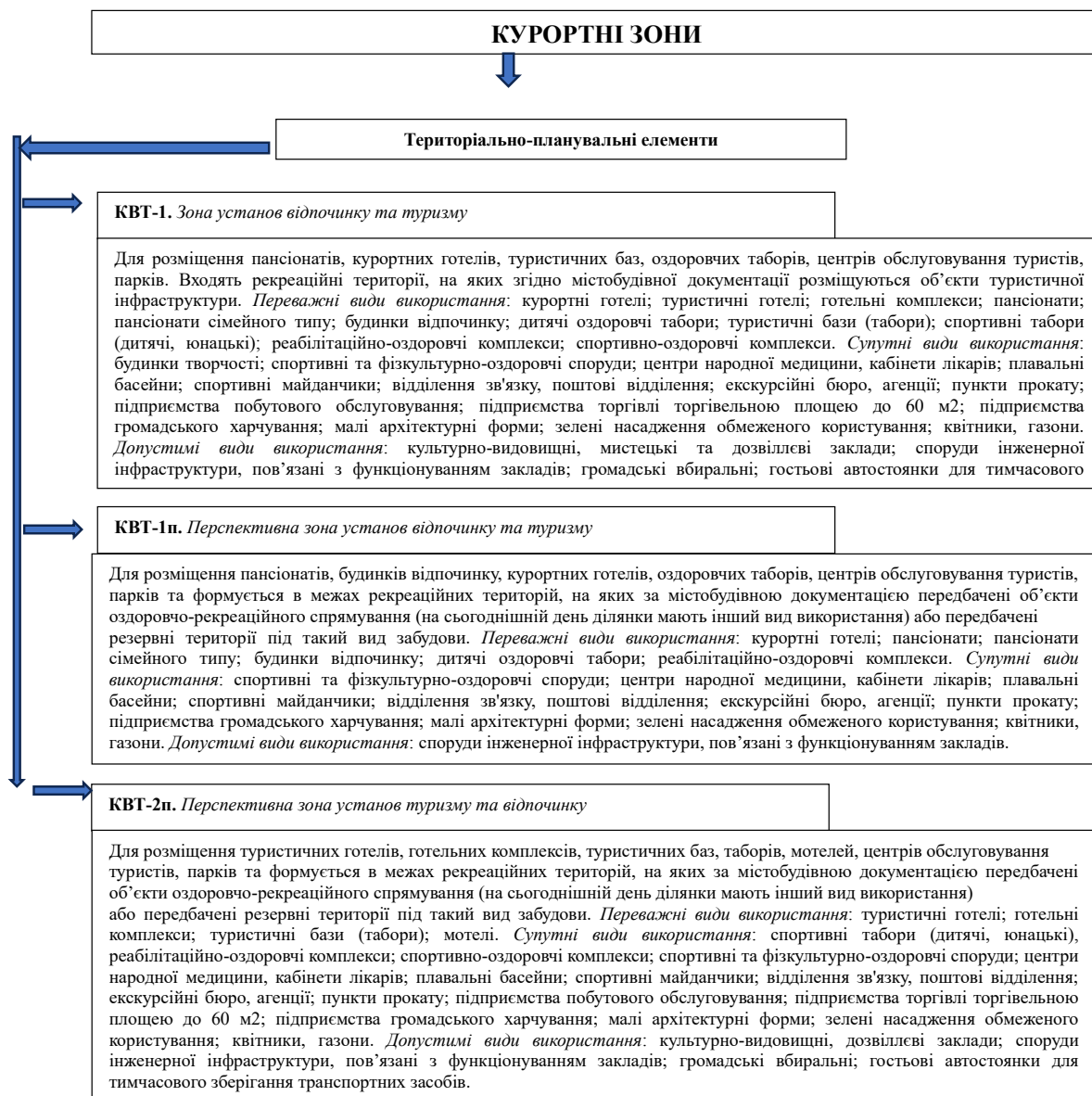

Рис. 2.11. Функціональна структура курортної зони

Розроблено автором за даними [37,42, 43]

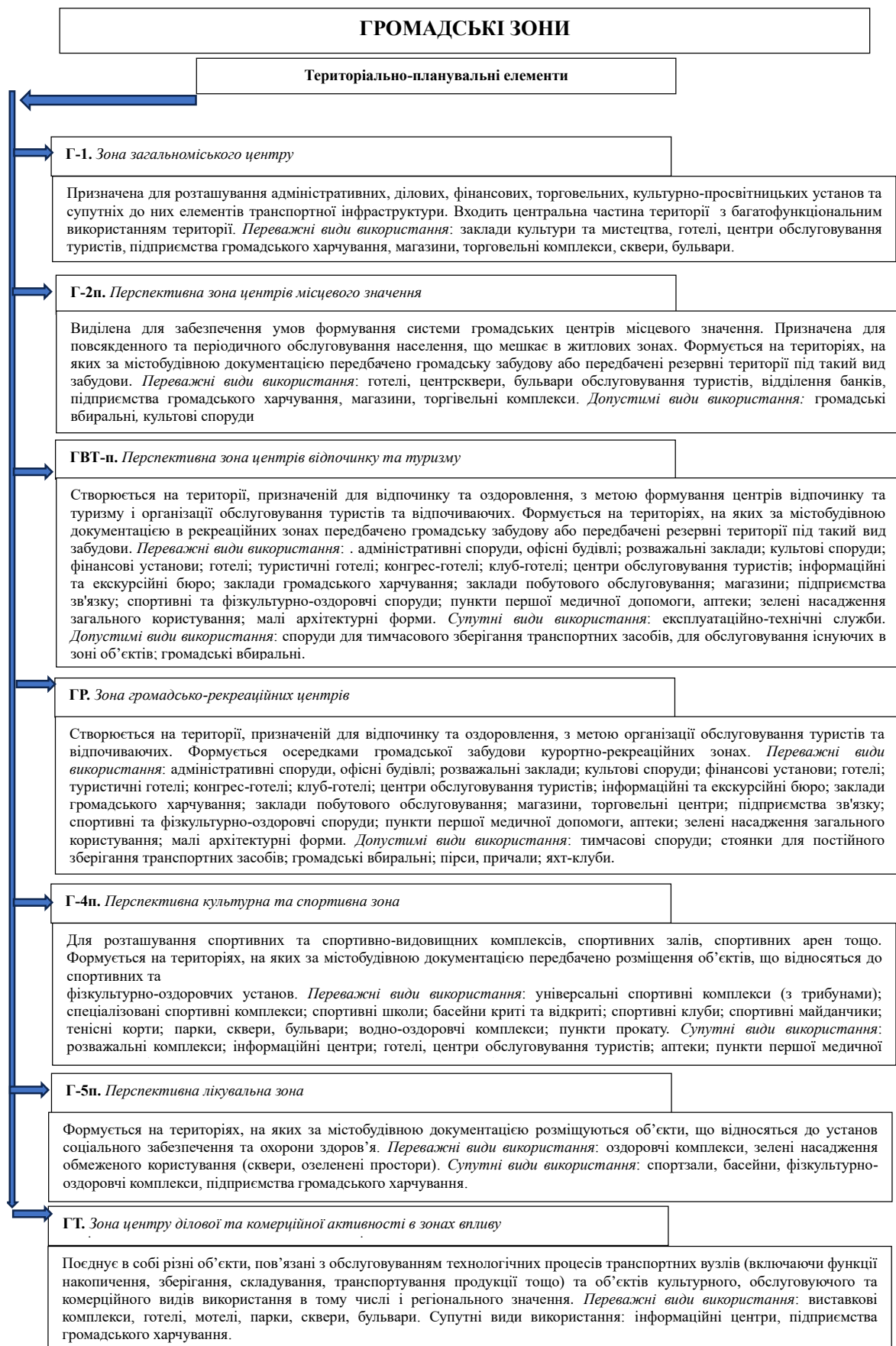

Рис. 2.12. Функціональна структура громадської зони

Розроблено автором за даними [37,42, 43]

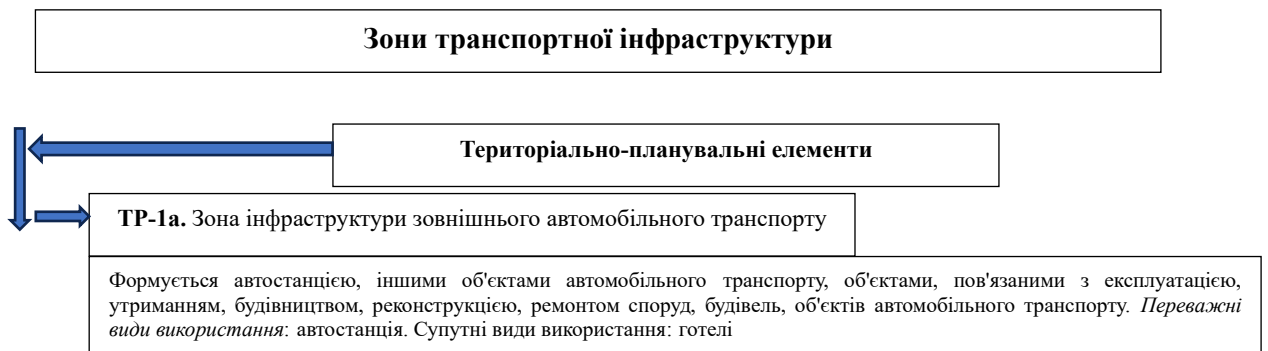

Рис. 2.13. Функціональна структура зони транспортної інфраструктури
Розроблено автором за даними [37,42, 43]

Основні завдання планувальної організації, спрямованої на розвиток територій з туристсько-рекреаційною функцією, визначені генеральним планом і включають наступне: організація функціонально-планувальної структури території; створення зручних комунікаційних та планувальних зв'язків для поліпшення організації населених пунктів і забезпечення доступності транспорту до їхніх складових; формування та упорядкування промислових об'єктів; комплексна організація мережі центрів населення, забезпечення соціальних послуг та побутового обслуговування населення; розвиток транспортної та інженерної інфраструктури; покращення стану навколишнього середовища.

Наявність перспективних зовнішніх транспортних зв'язків та потенційних трудових ресурсів, створює підґрунтя для розвитку та утворення розвинутих територій рекреаційного та туристського напрямку.

Визначена планувальна структура підкреслює планувальну структуру населеного пункту, яка є складовою для формування житлових, комунально-складських, рекреаційних територій та територій громадської забудови.

Туристсько-рекреаційний зонінг – документація туристсько-рекреаційного характеру, що визначає умови та обмеження використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон для здійснення туристсько-рекреаційної діяльності. Це важливий інструмент управління природними та культурними ресурсами для забезпечення сталого розвитку туризму і збереження навколишнього середовища.

Єдині туристсько-рекреаційні зональні вимоги – вимоги до використання території для потреб туристсько-рекреаційної діяльності в межах кожної територіальної зони відповідно до норм та документації. Зональні вимоги можуть встановлювати правила для розподілу туристсько-рекреаційної діяльності у різних зонах, зокрема, обмеження будівництва в природно чутливих районах.

Висновки до розділу 2.

1. Наведений аналіз природно-ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон, зокрема надана характеристика кліматичним, бальнеологічним, фітолікувальним та ландшафтним ресурсам. Аналіз природно-ресурсного потенціалу допомагає визначити можливості для сталого використання ресурсів та розвитку економіки на даній території.
2. Природно-ресурсний потенціал визначається наявністю та розподілом природних ресурсів на певній території. Цей потенціал може включати різноманітні природні багатства, які використовуються для задоволення потреб людей та для розвитку економіки.
3. Узагальнена оцінка рекреаційних ресурсів, що дало змогу визначити сильні та слабкі сторони території з точки зору туризму та відпочинку, а також визначити можливості для подальшого розвитку та покращення інфраструктури території. Оцінка рекреаційних ресурсів включає в себе аналіз та оцінку різноманітних аспектів, які впливають на привабливість території для туристсько-рекреаційної діяльності.
4. Надано опис методики вивчення та оцінки рекреаційного потенціалу території, що включає наступні етапи: визначення мети дослідження; ідентифікація показників для оцінки; розробка шкал оцінок; проведення окремих оцінок; узагальнення результатів; пояснення інтегральної оцінки.
5. Аналіз історико-культурного та соціально-економічного ресурсного потенціалу туристсько-рекреаційних зон допомагає зрозуміти унікальність та можливості території для розвитку туризму та рекреації, а також визначити

стратегії подальшого розвитку. Також було проаналізовано історико-культурний та соціально-економічний потенціал туристсько-рекреаційних зон.

6. Зонування території один з механізмів, які використовуються для впровадження політики, яка вважається необхідною для громадського здоров'я, безпеки, комфорту, моралі, а також загального благополуччя спільноти, включаючи її тимчасових відвідувачів. Основні принципи зонування полягають у забезпеченні відповідного розвитку туристичних об'єктів і атракцій, обмеженні видів використання землі, які несумісні з туризмом, регулюванні захисту та/або збереження конкретних місцевих природних особливостей (боліт, археологічних і історичних пам'яток, або важливих угруповань рослинності та незвичайних геологічних форм, які приваблюють туристів), а також забезпеченні відповідності будь-якому плану загального розвитку певної території.
7. В основу дослідження туристсько-рекреаційних зон було покладено застосування розробленої методики та використання генеральних планів територіальної громади, які виступали своєрідним загальним джерелом інформації, до якого зводився і на якому базувався аналіз туристсько-рекреаційної складової, функціональних типів територій та територіально-планувальних елементів.
8. Основні результати, представлені у даному розділі, опубліковано у працях автора [56, 58, 65].

ІІІ РОЗДІЛ. АНАЛІЗ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ В МЕЖАХ КОБЛІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1. Природні рекреаційні умови та ресурси Коблівської ТГ

Рельєф. Територія Коблівської територіальної громади розташована у південно-західній частині Миколаївської області, у степовій зоні. За фізико-географічним районуванням територія знаходиться у межах Дністровсько-Бузької області Причорноморської низовини і відноситься до Очаківського прилиманного фізико-географічного району. У геоморфологічному відношенні знаходиться у межах Дністровсько-Бузької низовинної області.[45,48,49]

Північна та південно-східна частина громади характеризуються полого-рівнинним рельєфом. Уступ в межах с. Коблеве переходить в пологий схил. Рівнинна частина тераси обривається в сторону моря і лиману крутосхиловим уступом з ярами і балками, який характеризується зсувними процесами. Решта території, де розташована рекреаційна територія (зона відпочинку «Коблеве»), знаходиться на узбережжі Чорного моря, з західної сторони межує з Тилігульським лиманом, являє собою понижені плоскі території.

В існуючих умовах фактор морфології рельєфу має обмежене естетичне значення у планувальній організації території. [45,48,49]

Клімат території помірноконтинентальний, обумовлений розташуванням поблизу Чорного моря в степовій зоні, що характеризується тривалим теплим літом, малосніжною м'якою зимою, недостатнім зволоженням і засушливими періодами. В липні та серпні переважає сонячна, жарка і суха погода. Зима коротка тепла, з частими відлигами і нестійким сніговим покривом. [45,48,49]

Характеристика кліматичних умов, основних метеорологічних показників, необхідних для обґрунтування й прийняття планувальних рішень (Рис. 3.1). [45,48,49]. Для здійснення туристсько-рекреаційної діяльності кліматичні умови є сприятливі.

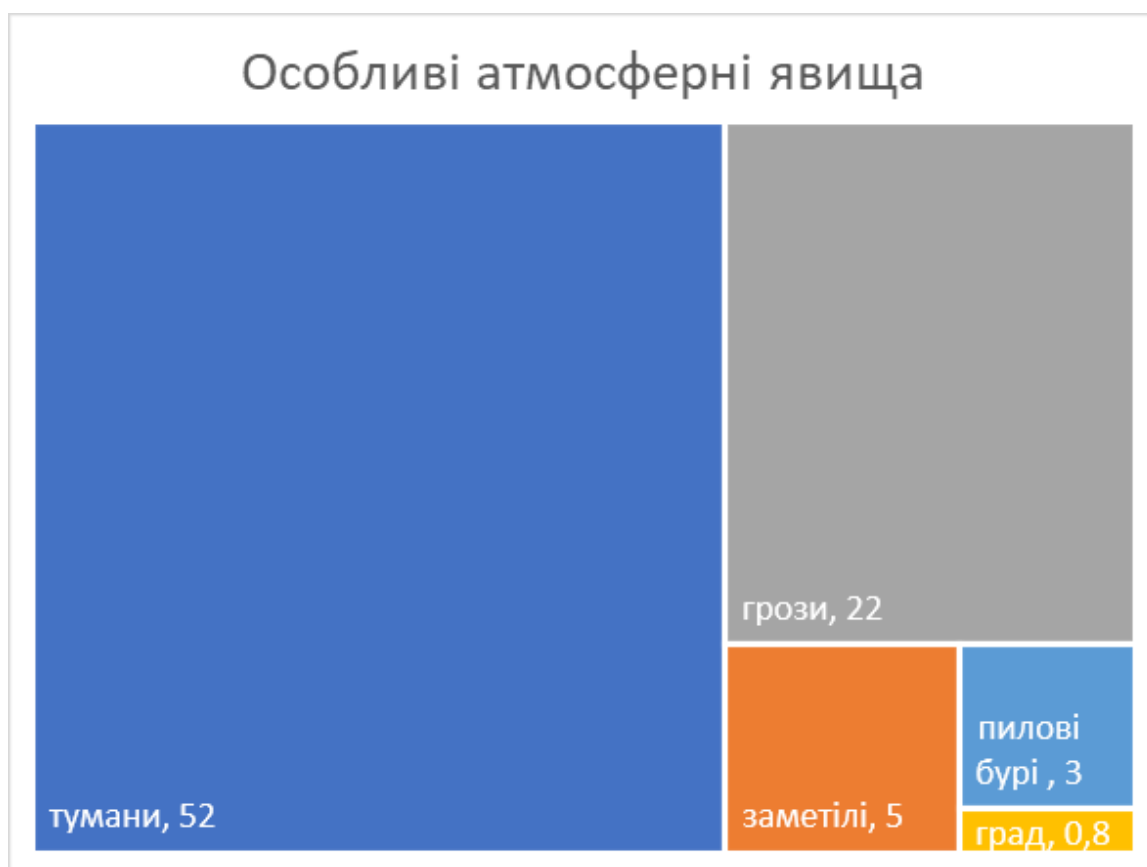
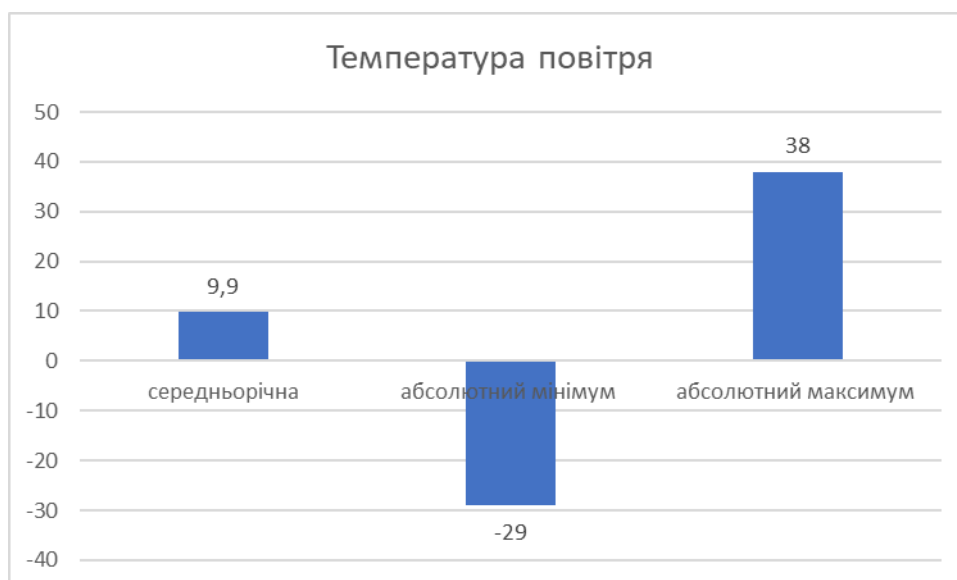

Рис. 3.1. Характеристика кліматичних умов, дні

Розроблено автором за даними [87]

Земельні ресурси. З даного розподілу земельного фонду, можливо спостерігати, що більше 60 % займають землі сільськогосподарського призначення, а лише 2 % - придатні для здійснення туристсько-рекреаційної діяльності (Рис. 3.2).

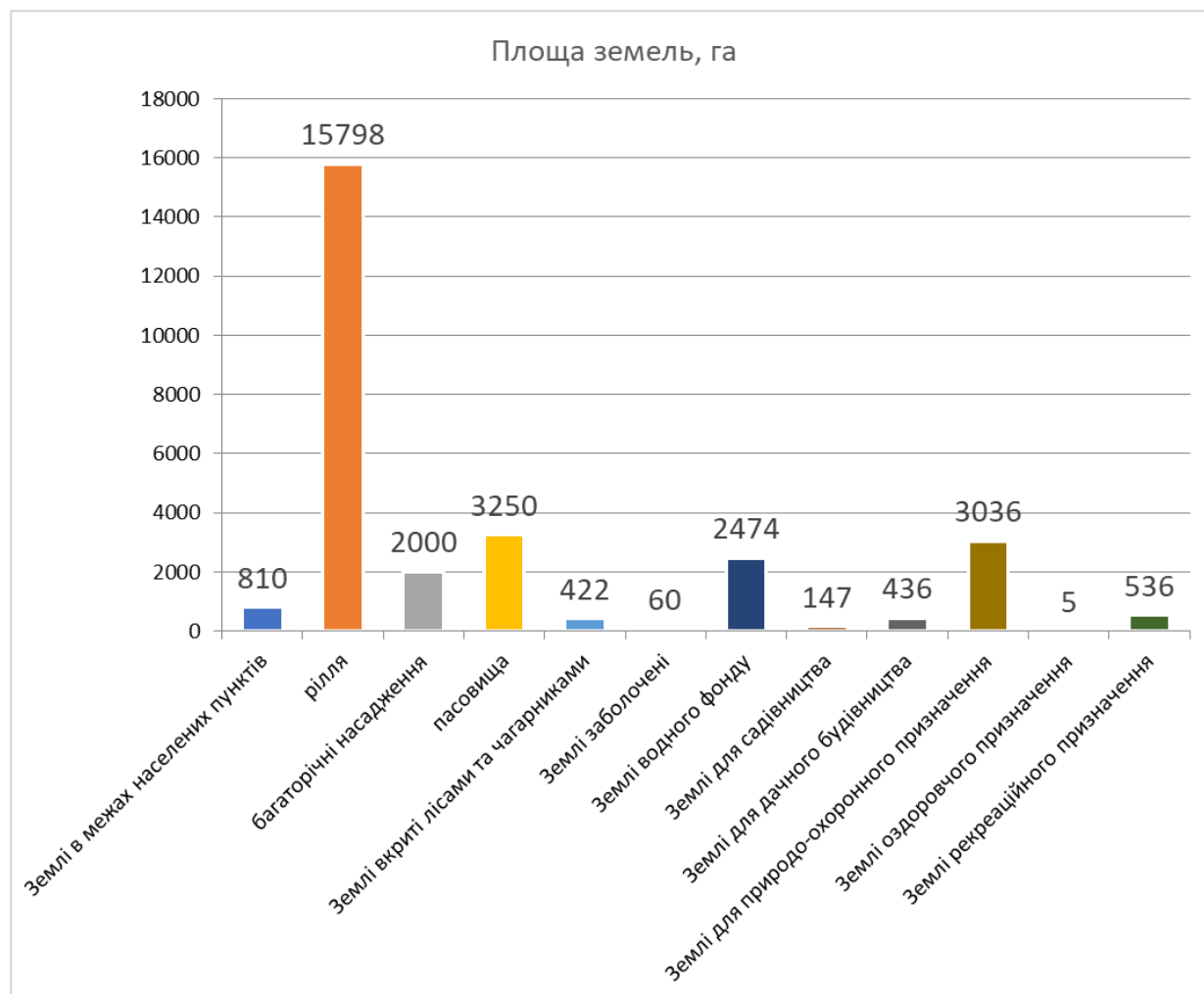

Рис. 3.2. Структура земельного фонд Коблівської ТГ

Розроблено автором за даними [45,48,49]

Водні ресурси. Складаються з прибережної акваторії Чорного моря, лимани: Тилігульський та Карабушський, озера: Солонець, Тузли, ставки у селах Новофедорівка та Федорівка. У гідрогеологічному відношенні даний регіон розташований у південній частині північного крила Причорноморського артезіанського басейну. Водопостачання рекреаційних закладів зони відпочинку забезпечується за рахунок відомчих свердловин. Територія Коблівської територіальної громади забезпечена системою централізованого водопостачання. У межах території виділяються ділянки з високим рівнем залягання ґрунтових вод -

заплавні території Тилігульського лиману, західна частина с. Коблеве в районі вулиць Набережна та Морська під час проходження інтенсивних опадів зазнає затоплення. Заболоченість зустрічається локальними ділянками в прибережній зоні лиману та озер, що розташовані в заплаві лиману. Прибережні ділянки лиману на території заплави періодично зазнають затоплення. *Морське узбережжя*, в районі сіл Коблеве, Рибаківка, Лугове зазнає руйнувань будівлі баз відпочинку, пансіонатів і приватних домогосподарств за рахунок весняних та осінніх штормів.

Враховуючі вигідне розташування населених пунктів на березі Чорного моря та існуючий розвиток курортно-оздоровчих територій, у генеральних планах передбачається розвиток у цьому напрямку. Згідно даних Коблівської сільської ради та проєктних рішень максимальна місткість рекреаційного та курортно-оздоровчого комплексу зони відпочинку «Коблеве» становить 1000 осіб. На півдні населеного пункту запроєктовані ділянки для подальшого утворення баз відпочинку. Ця територія характеризується вигідним розташуванням відносно Чорного моря та транспортним зв'язком. Поряд із новими ділянками проходить траса загального користування О150313. Загальна площа нових ділянок під курортні об'єкти становить 15,1 га. Проєктом виділена територія активного відпочинку та передбачається безперешкодний доступ до пляжів загального користування.

Утримання пляжів та рекреаційних територій має відбуватися відповідно до «Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць», затверджених наказом МОЗ України від 17.03.2011 № 145 та ст. 88 Водного кодексу України.[48,49]

Також генеральним планом передбачено встановлення пляжної зони та першої зони охорони курорту. Територія першої зони включає прибережну смугу моря, пляжі, ділянки, що прилягають до пляжів. Має використовуватися для організації зелених насаджень загального користування, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, спортивних і дитячих майданчиків. У першій зоні санітарної охорони населених пунктів, що мають статус курортних, допускається збереження існуючих капітальних споруд житлово-громадського

призначення (згідно п. 8.5.7 ДБН Б.2.2-12:2018). Виділена територія активного відпочинку та передбачається безперешкодний доступ до пляжів загального користування. Площа пляжів в межах населеного пункту складе 4,5 га (45 м² пляжу на 1 відвідувача). На кожному водному об'єкті, пляжі і в місцях масового відпочинку людей, необхідно передбачити облаштування рятувальних постів, обладнаних та оснащених рятувальними засобами й іншим спеціальним спорядженням (відповідно до п. 2 розділу II «Правил охорони життя людей на водних об'єктах України»). Також між територією пляжів та баз відпочинку передбачається набережна, довжиною 1,25 км та площею 0,56 га.

Лісові ресурси. Складають 58,6 га, розміщені від с.Коблеве до с.Рибаківка, вздовж берегової лінії – розташоване Очаківське лісомисливське господарство.

Природні ресурси. Запаси корисних копалин є досить значні - родовища вапняків, солі озер та лікувальні грязі озер та лиманів, мінеральні та питні води. Специфіка їх залягання обумовлює в разі їх розробки необхідність вилучення цінних земель з сільськогосподарського виробництва.

Тилігульський лиман розташований в західній частині громади. Є відображенням затопленого гирла річки Тилігул. Основні параметри – довжина 60 км, ширина – до 4,5 км, глибина максимальна – 21 метр, прозорість становить до 7 метрів. Прибережна частина території лиману багаті на сірководневі (магнієво-натрієві) грязі, які можуть широко використовуватися для лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, шкіри тощо.

Запаси родовища цілющих грязей перевищують 14 мільйонів тонн. Тилігульський лиман відділений від Чорного моря піщаним пересипом протяжністю до 4 км, але їх з'єднує штучний несудохідний канал «Чорне море-Тилігул», який має гідротехнічні шлюзові комунікації для регулювання надходження води з моря в лиман з метою підтримки оптимального рівня води в лимані. Відповідна територія є місцем зупинки перелітних птахів (близько 280 різновидів пернатих), спостерігається рідкісна флора та фауна. Дані ресурси можуть виступати для розвитку екологічного туризму. В 1976 р. створено пам'ятник природи місцевого значення - «Природний комплекс низовин південних

лиманів» площею 120 га., а в 1984 р. – статус орнітологічного заказника місцевого значення «Низовина Тилігульського лиману» - представляє степову, болотну і солестійку рослинності, а також гніздування і міграції рідкісних для фауни України видів птахів.

У 1995 р. створено регіональний ландшафтний парк «Тилігульський лиман» загальною площею 8195,4 га (Одеська та Миколаївська області), охоплює територію Атаголіївки та Коблеве. Має міжнародне значення - ареал водоплавних птахів.

На східному і західному берегах Тилігульського лиману розташовані Тилігульський регіональний ландшафтний парк (Одеська область) і регіональний ландшафтний парк Тилігульський (Миколаївська область), до складу останнього увійшов орнітологічний заказник місцевого значення «Пониззя Тилігульського лиману» - цінні природні комплекси та історико-культурні об'єкти Тилігулу.

В межах Тилігульського лиману розташовані наступні заповідники: ботанічний - «Калинівський», ландшафтний - «Каіровський»; орнітологічний - «Тилігульський Пересип». Лиман входить в міжнародний список водойм Рамсарської конвенції про захист водно-болотних угідь. [88]

Також ще є об'єкти природно-заповідного фонду – Рибаківське відділення Національного природного парку «Білобережжя Святослава» - озеро Солонець-Тузли - цілющі грязі (лікування нервових захворювань, хвороб суглобів, кісток) та гідрологічний заказник «Солоне озеро», гідрологічна пам'ятка природи «Джерело» (с. Рибаківка). [20, 91].

Відповідно до інформації Управління екології та природних ресурсів від 14.07.2021 р. №1716/01.1-04/05 неподалік від с. Тузли знаходиться об'єкт природно-заповідного фонду місцевого значення – гідрологічний заказник «Солоне озеро»(статус заповідного об'єкта надано рішенням Миколаївської обласної ради народних депутатів від 01.10.1974 №527, перезатверджено – від 25.12.1979 №623 на площі 375 га). Зазначений заказник входить до складу території національного природного парку «Білобережжя Святослава» (статус заповідного об'єкта надано Указом Президента №1056/2009 від 16.12.2009). В межах с. Тузли відсутні

території, зарезервовані для створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Поруч із с. Тузли розташовані землі ДП «Очаківське ЛМГ». У безпосередній близькості до меж населеного пункту Рибаківка розташована територія зарезервована до подальшого заповідання – відділення Національного природного парку «Білоберіжжя Святослава», до складу якого входить озеро солонець Тузла. Проектна межа населеного пункту не перетинається із межею об'єкту природно-заповідного фонду. Відповідно до схеми планування Миколаївської області, території вздовж Чорного моря передбачаються до заповідання. На землях навколо с. Рибаківка планується розміщення Коблеве - Рибаківської туристичної зони. Відповідно до інформації Миколаївського обласного управління лісового та мисливського господарства «Очаківське лісомисливське господарство» №0859/18 від 26.09.2018р. землі державної власності, які знаходяться в постійному користуванні ДП «Очаківське ЛМГ» мають відношення до меж розширення. [21]

Рибаківка, а саме в плані розширення меж якого зазначені землі постійного користування: у кварталі 48 виділи 1,2,3,4,5,6,7,8,9 площею 17,9 га; кварталі 49 виділи 2,3,4,5,6,7,8,9,10 площею 51,7 га; кварталі 50 виділи 2,5,7,8,9,10,11,12 площею 50,4 га; кварталі 51 вид№ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 площею 38,6 га. Можливо розширення меж с. Рибаківка за рахунок земель в кварталі 48 виділи 1,2,3,4,6,7,8,9 площею 17,7 га, кварталі 51 виділи 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 площею 38,6 га. [20]

Схема лісокористування ДП «Очаківське ЛМГ» додається, ліси є категорії - рекреаційно-оздоровчі ліси.

Площа лісів в кварталі 48 виділи 2, 6 складає 3,3 га, вікова структура - перестійні ліси, склад насаджень 10 - маслина срібна вузьколиста (МВС). Санітарний стан вказаних лісів задовільний, радіаційний стан невідомий. Програма збереження, відновлення та оздоровлення лісів - питання до відповідних державних установ. В розпорядженні ДП «Очаківське ЛМГ» такої програми нема.

У складі генерального плану с.Рибаківка Березанського району Миколаївської області передбачена розробка звіту про стратегічну екологічну оцінку відповідно до ст. 20 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

3.2. Історико–культурні рекреаційні ресурси Коблівської ТГ

В основу характеристики історико–культурних рекреаційних ресурсів Коблівської територіальної громади було покладено кількість найвизначніших об'єктів, які становлять зацікавленість в туристсько-рекреаційному плані.

На території Коблівської громади виявлено декілька поселень різних епох, починаючи від пізньої бронзової, античної та завершуючи черняхівською культурою. Були знайдені вироби зі скла середземноморського походження.

До 1850 р. село Коблеве мало назву – Троїцьке, яке було засновано в другій половині XVIII ст. Біля села було знайдено ливарні форми та бронзові знаряддя праці доби пізньої бронзи. Історія села пов'язана з Томасом Кобле (1761-1833 рр.), англійським військовим, який у 1792 р. отримав більше 12 тис. десятин землі на лівобережжі Тилігульського лиману. На даних територіях оселялися українські козаки та селяни. У 1815 р. на території села була збудована перша церква, при якій діяла церковно-парафіяльна школа. 1906 р. парафія складалась із 112 дворів та 900 парафіян. До парафії входили також села Аджіаска (нині Рибаківка) – 144 двори, 220 парафіян, Федорівка – 37 дворів, 300 парафіян; Кошари – 41 двір, 311 парафіян; а також хутори Карабан і Капустян. [20]

Розташування виноробного заводу ПАТ «Коблево» (більше 30 видів вина, численні нагороди міжнародних конкурсів) та відповідно виноградників (25000 га) визначає спеціалізацію даного регіону і дає можливість для розвитку еногастрономічного туризму.

Важливе місце в структурі потенціалу та ресурсів відіграє територія Тилігульського лиману. Назва лиману походить від тюркських слів «Делі Гель» - Буйне озеро або Шалена річка.

Вздовж берегів Тилігульського лиману розташовані кургани, де було знайдено матеріали раннього залізного віку. Також виявлено сліди селища, можливо, форпосту з часів генуезької епохи. Ці землі також були центром ранньої українсько-козацької колонізації, що пояснюється їхнім природним потенціалом для рибальства, мореплавства та сільського господарства. Дана територія має важливе культурне значення, і дослідження на цих землях тривають. [89].

На березі Тилігульського лиману знайдено мармурові плити V-IV ст. до н.е. з грецькими посвятами Ахіллесу. Вважається, що поряд із селом знаходилось давньогрецьке місто Одес, про яке є згадки у Птолемея (IV-II ст. до н.е.), знайдено рештки поселень та могильник II-V ст. н.е. В 2010 р. знайдено фігуру слона з візерунками, вага становить 2,5 т. Припускається, що вона була створена в Сирії близько XV-XVI ст. Дана знахідка могла потрапити до Коблева після корабельної аварії генуезців, оскільки раніше багато суден затонуло між островом Березань та портом Южний. Також організуються екскурсії на острів Березань, який розташований у Чорному морі, за 6 кілометрів від села Коблеве. Острів має довжину близько 800 метрів і ширину від 200 до 850 метрів, площа його становить 23,6 гектара. На острові знайдено найдавніше у Північному Причорномор'ї давньогрецьке поселення Борисфеніда, засноване приблизно у VII ст. до н.е. Розкопки розкрили напівземлянки та кам'яні багатокімнатні будинки елліністичного періоду. Знайдено численні артефакти, такі як кераміка, монети і прикраси, що свідчать про багату історію цього місця. У середньовічні часи на острові існувало слов'янське поселення, про що свідчать розкопки землянок, печей та знахідки кераміки та прикрас. На острові Березань виявлено єдиний відомий український надгробок з рунічним написом, який датується XI-XII ст.

Тилігульський лиман має сприятливі умови (швидкість вітру досягає 5-7 м/с, та перпендикулярний напрямок вітру, що сприяє досягненню найбільшої швидкості (60 км/год)) для проведення міжнародних та національних змагань з кайтсерфінгу.

Село Рибаківка (до 1948р. - Аджіяска) пов'язана з чумаками та відповідно проходженням маршрутів за сіллю, а також відоме як турецьке поселення XVIII ст. Поруч розташований о. Березень, відомий ще з VII ст. до н.е. як перша колонія греків в Причорномор'ї. Курганна група № 3 розташована у південно-західній частині села, біля кладовища. Складається з 4 курганів (висоти від 2 до 0,3 м, діаметри від 30 до 10 м). Перебуває на державному обліку, як пам'ятка археології місцевого значення, відповідно до розпорядження голови Миколаївської облдержадміністрації від 12.07.2000 № 507-р. Курган № 4. Розташована у західній частині села в районі новобудов в лісосмузі. Висота кургану 2,5 м, діаметр 30 м. і

перебуває на державному обліку, як пам'ятка археології місцевого значення, відповідно до розпорядження голови Миколаївської облдержадміністрації від 12.07.2000 № 507-р. [20]

Село Морське пов'язане з турецьким посленням, оскільки мав назву хутір Карабаш, в перекладі з турецької – «кара» чорна, «баш» – голова (вершина), а – чорна голова. [18]

Село Лугове. Згідно інформації управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Миколаївської обласної державної адміністрації від №1473/02-13 від 26.10.2018р., в межах села наявний 1 об'єкт культурної спадщини, визначених п. 2 ст. 2 Закону України «Про охорону культурної спадщини» та прийнятий під охорону держави у встановленому чинним законодавством України порядку. (Табл. 3.1.) [17]

Таблиця 3.1.

Перелік об'єктів археологічної спадщини, розташованих у межах с. Лугове

з/п	Найменування об'єкту	Місце розташування	Матеріали досліджень	Охоронна зона
1	Поселення сабатинівської культури Лугове I	с. Лугове Коблівська сільська рада Березанський районі, на південній околиці села, на східному схилі Луговської балки, на південь від дороги Рибаківка-Коблеве.	Наукові, історичні, картографічні матеріали з архіву органу охорони культурної спадщини.	R = 50,0 м

Розроблено автором за даними [17]

Згідно інформації управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Миколаївської обласної державної адміністрації від №1473/02-13 від 26.10.2018р станом на сьогодні, межі пам'яток археології на місцевості (в натурі) не визначені, території зон охорони не затверджені. Розпорядженням голови облдержадміністрації від 08.09.1999 № 556-р затверджені

лише уніфіковані охоронні зони пам'яток археології Миколаївської області: охоронні зони на курганні групи, поселення та могильники, некрополі - 50 м, на поодинокі кургани - 10 м від підніжжя

Село Тузли засноване наприкінці XVIII ст. та пов'язано з соледобуванням. Було провідним центром на півдні України. [21]

Аналіз ресурсів наступних населених пунктів Анатолівка, Бессарабка, Лугове, Новофедорівка, Українки, Федорівка – свідчить про те, що розвиток динних територій пов'язаний лише з аграрним сектором. Період утворення – XIX-початок XX ст.

Архітектурні пам'ятки Коблеве	Традиції та фольклор Коблеве, Рибаківка, Тузли	Фестивалі та події Коблеве, Українка, територія Тилігульського лиману
Археологічні пам'ятки Коблеве, Лугове, територія Тилігульського лиману	Музеї та виставки Коблеве	Історичні маршрути Коблеве, Рибаківка, Морське

Рис. 3.3. Історична та культурна спадщини

Розроблено автором за даними [86, 94]

За ступенем систематизації матеріалу виділяємо складові потенціалу та ресурсів, які відображенні на Рис.3.3. Очевидно, що найбільш потужним центром за потенціалом та ресурсами є Коблеве на основі індивідуальних ресурсів, так і в поєднанні з інтегральними обласними та національними. Дану схему можливо розглядати як результат використання історико-географічних, довідкових, історичних джерел. Вибірка історичних подій є важливою складовою для можливостей розробки історичних маршрутів.

В той же час, більшість населених пунктів не мають ярко виражених ресурсів або потенціалу, оскільки мали більш аграрну спеціалізацію.

3.3. Соціально-економічні умови та ресурси Коблівської ТГ

Територія, яку ми розглядаємо є вдалим прикладом, коли географічне положення території має визначальний характер. Так, вихід до моря, наявність лиману та доступність (розміщення на міжнародному шляху Відень – Ужгород – Кишинів – Одеса - Новоазовськ) відіграє значний потенціал для соціально-економічного розвитку (Рис. 3.4, Рис. 3.5.).

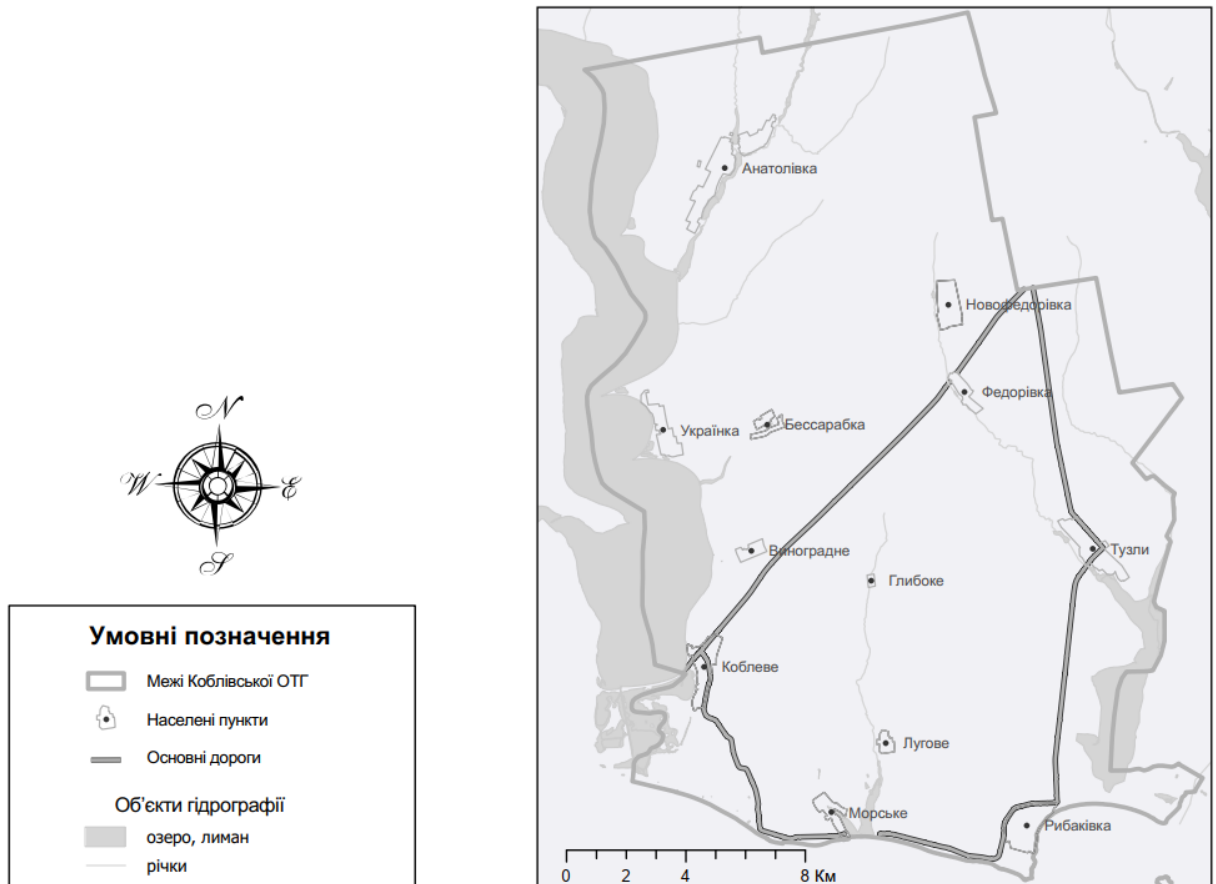

Рис. 3.4. Географічне положення Коблівської територіальної громади
Побудовано автором за даними [12-23, 86]

Центр громади знаходиться за 45 км від найближчої залізничної станції та аеропорту Одеса. Через територію громади проходить автомагістраль М-14 (Е 58) міжнародного та державного значення Одеса – Новоазовськ, що є частиною європейського коридору «Чорноморське економічне співтовариство». [45].

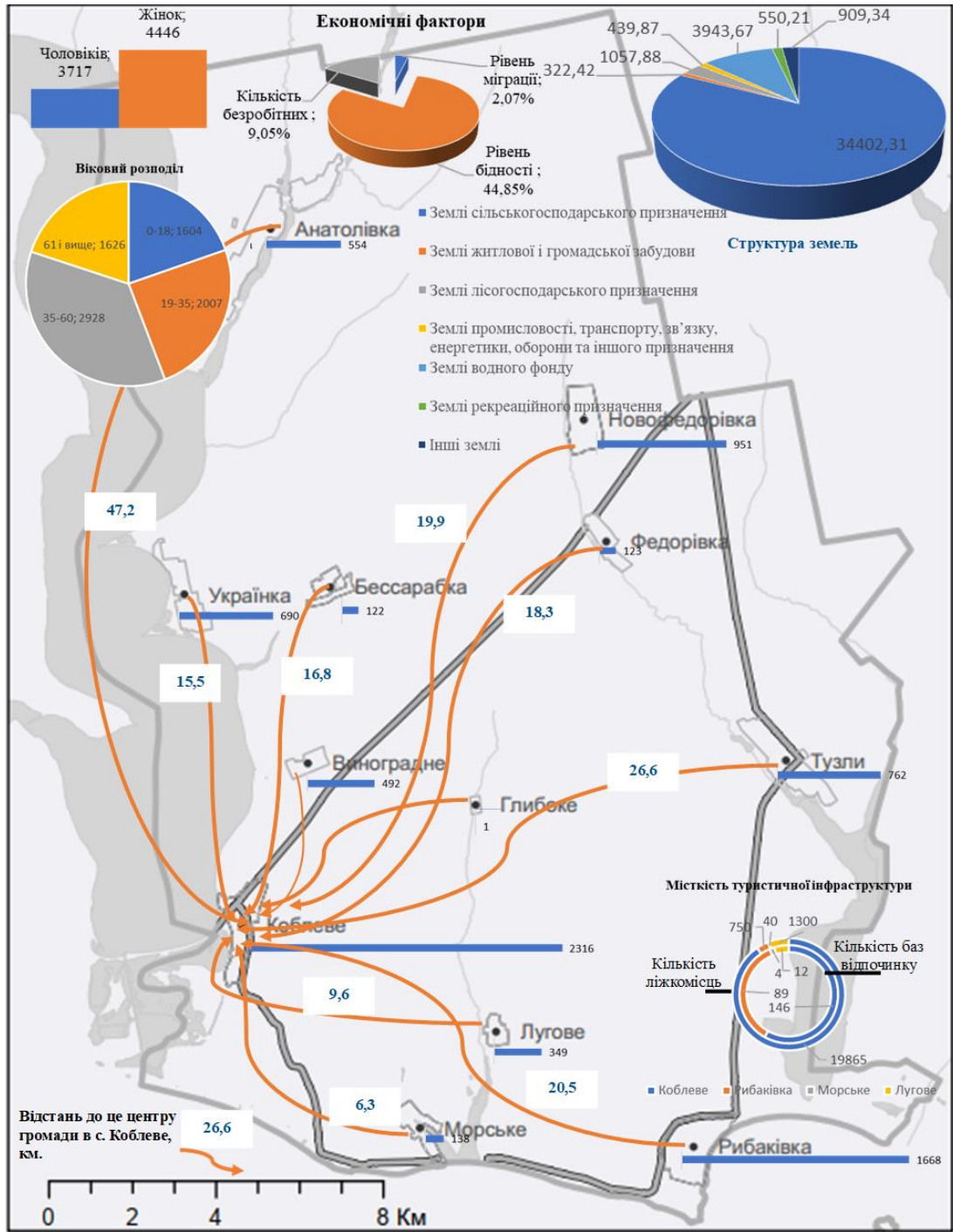
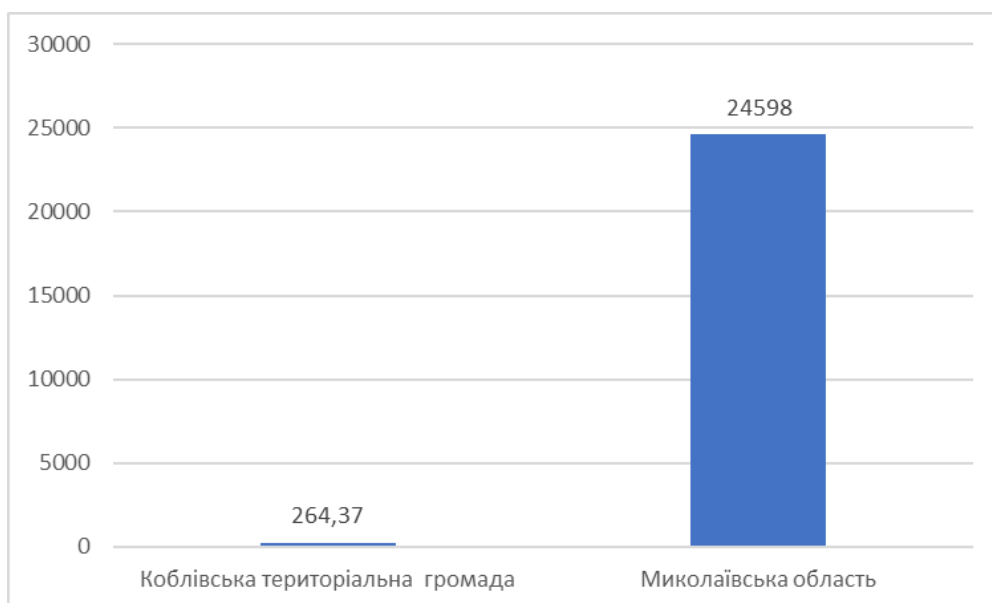

Рис. 3.5. Соціально-економічний потенціал громади

Складено автором за даними [45,87]

Рис. 3.6. Площа, км²

Побудовано автором за даними [45]

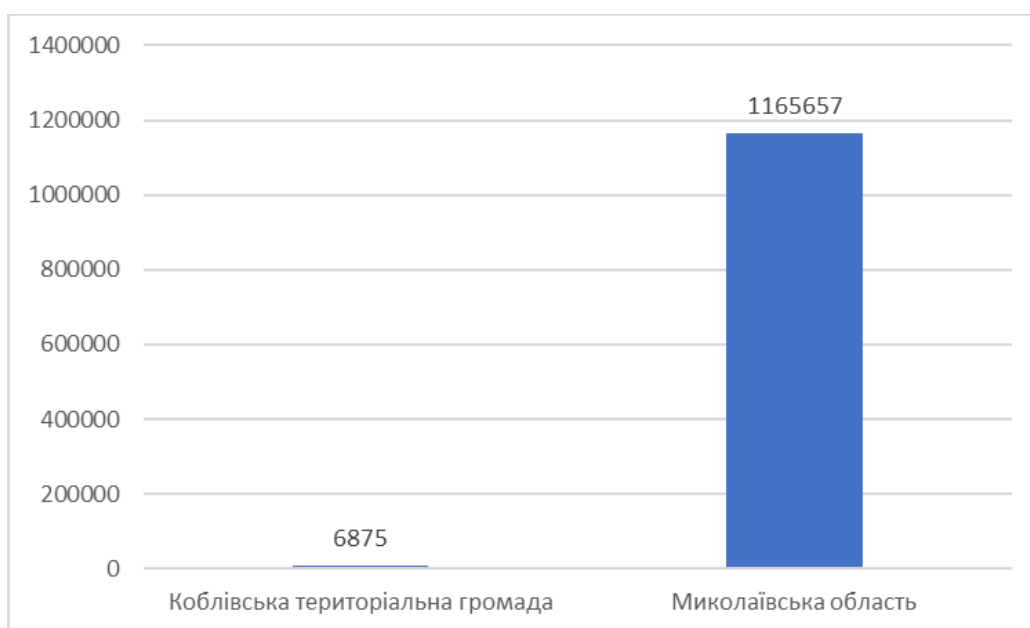

Рис. 3.7. Населення, осіб

Побудовано автором за даними [45]

Коблівська громада – невелика громада в масштабах Миколаївської області, як за площею, так і по чисельності населення: 1,1% і 0,6% відповідно. (Рис. 3.6., Рис. 3.7.) [48,49].

Найбільша кількість землі – сільськогосподарського призначення – майже 60% всіх площ, землі, що можуть використовуватися для оздоровлення та туризму – майже 2%. (Рис. 3.8.) Сільськогосподарські землі та сільськогосподарські угіддя

дають можливість отримувати до бюджету громади постійні доходи у вигляді орендної плати та земельного податку.

Рис.3.8 . Структура земель в Коблівській територальній громаді

Побудовано автором за даними [45,48,49]

Громада із загальною кількістю постійного населення станом на 01.01.2023 року - 8081 осіб (Рис 3.9, Рис. 3.10).

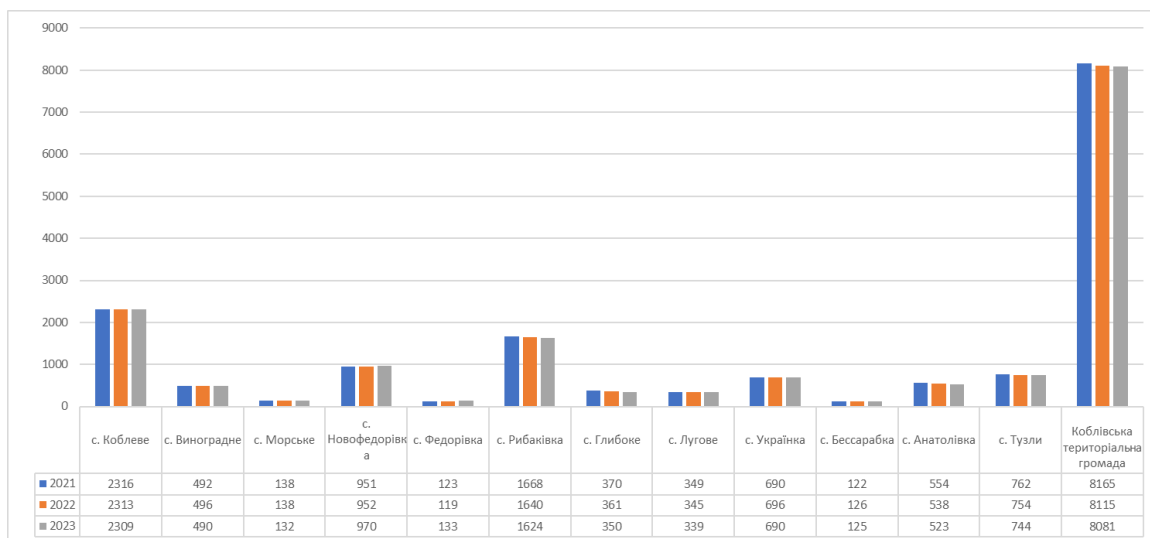

Рис. 3.9. Динаміка кількості населення Коблівської сільської ради, осіб, 2021-2023 рр.

Розроблено автором за даними [45,48,49]

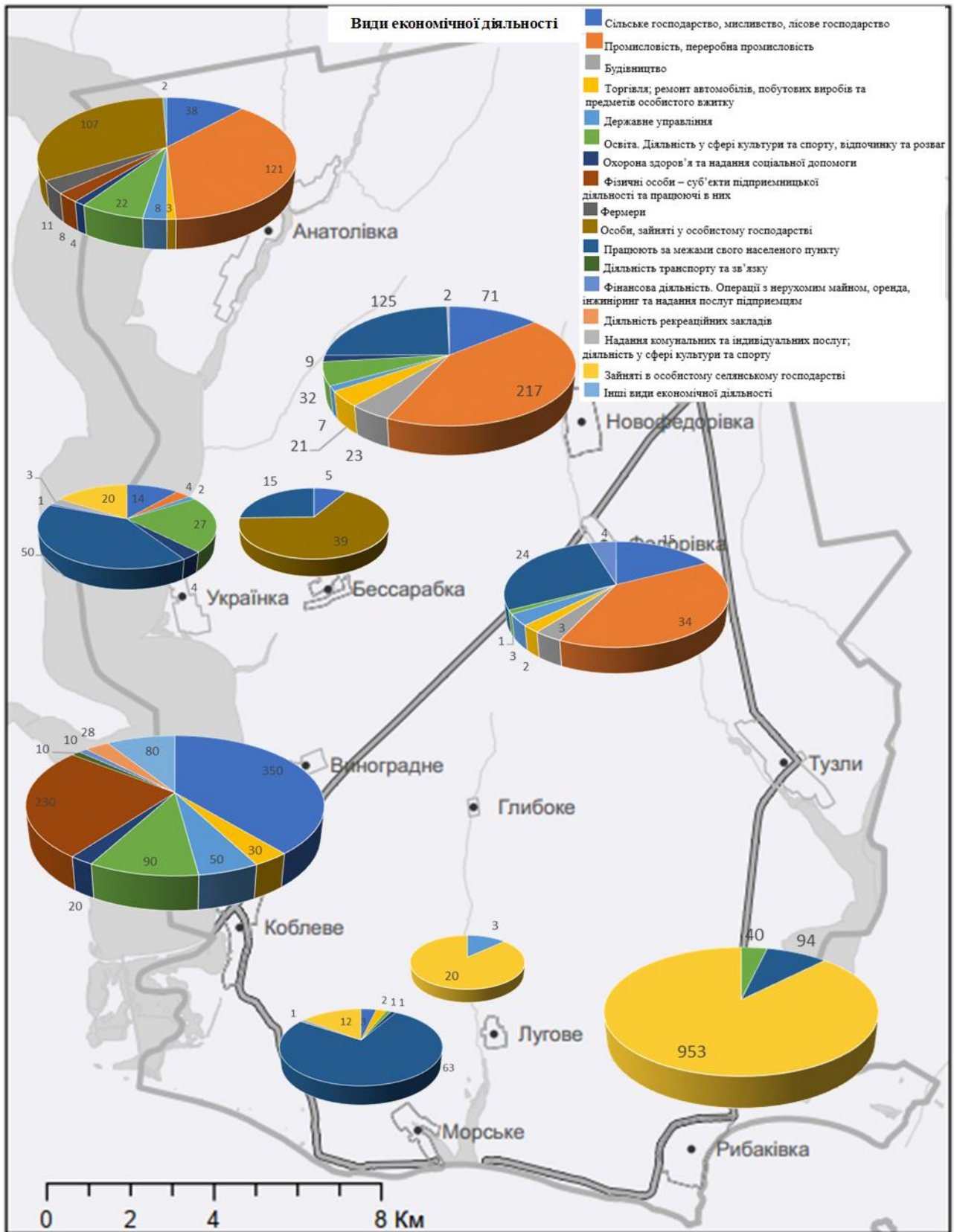

Рис. 3.10. Зайнятість населення за видами економічної діяльності, осіб

Складено автором за даними [12-23,45, 48,49]

Транспортна інфраструктура. Авіасполучення. На достатньо зручній відстані від с. Коблеве функціонують два міжнародних аеропорти – Одеський та Миколаївський, міжнародний аеропорт Одеса розташований на відстані 61 км, міжнародний аеропорт Миколаїв розташований на відстані 91 км. Залізничне сполучення. Коблеве не має прямого залізничного сполучення. На достатньо зручній відстані від с.Коблеве функціонують два залізничних вокзали – Центральний залізничний вокзал в м. Одеса, розташований на відстані 58 км та Центральний залізничний вокзал в м. Миколаїв, що розташований на відстані 84 км. (Табл. 3.2.)

Таблиця 3.2.

Дороги загального користування місцевого значення

Назва дороги	Індекс	Протяжність в межах ТГ, км	Категорія	Тип покриття	Середньодобова інтенсивність руху
1	2	3	4	5	6
(Одеса-Новоазовськ) - Новофедорівка	O150309	1,5	IV	асфальтобетон	150 авто/годину
Коблеве – б/в «Морська»	O150313	9,4	IV	асфальтобетон	150 авто/годину
(Федорівка-зона відпочинку «Лугове») – зона відпочинку «Рибаківка»	O150315	1,5	IV	асфальтобетон	150 авто/годину
(Одеса-Новоазовськ) - Глибоке	C150305	3,6	IV	біле шосе	150 авто/годину
(Одеса-Новоазовськ)-Виноградне	C150306	0,9	IV	асфальтобетон	150 авто/годину
Рибаківка - Лугове	C150314	5,4	IV	біле шосе	150 авто/годину
Всього		22,34 км			

Розроблено автором за даними [48,49]

Автомобільне сполучення. Мережа доріг у громаді включає дороги з різними видами покриття - твердим, гравійним та ґрунтовим. Стан доріг місцевого значення,

зокрема ті, що мають тверде покриття, є незадовільним і вимагає проведення капітального ремонту (табл. 3.2.). Гравійні дороги перебувають у задовільному стані, але потребують поточного ремонту. Щодо ґрунтових доріг, вони потребують проведення робіт з грейдерування. Також встановлене автомобільне сполучення з обласним центром, включаючи транзитний транспорт.

Транспортне сполучення між населеними пунктами до адміністративного центру громади забезпечене соціальним автобусом (табл.3.3, Рис. 3.10).

Таблиця 3.3.

Наявність міжміського сполучення, внутрішні пасажирські перевезення

№ з/п	Найменування населених пунктів, що входять до складу територіальної громади	Наявність автобусного сполучення з адміністративним центром громади (так/ні)	Наявність міжміського сполучення
1.	с.Рибаківка	так	так
2.	с.Лугове	так	так
3.	с.Глибоке	ні	ні
4.	с.Новофедорівка	так	так
5.	с.Федорівка	так	так
6.	с.Морське	так	так
7.	с.Виноградне	так	так
8.	с.Українка	так	ні
9.	с.Бессарабка	так	ні
10.	с. Тузли	так	так
11.	с. Анатолівка	так	ні
12.	с.Коблеве		так

Розроблено автором за даними [49]

Автомагістраль М-14 (Е 58), яка має міжнародне та державне значення, пролягає через територію громади. Ця дорога з'єднує Одесу та Новоазовськ і є частиною європейського коридору під назвою «Чорноморське економічне співтовариство» (табл.3.4).

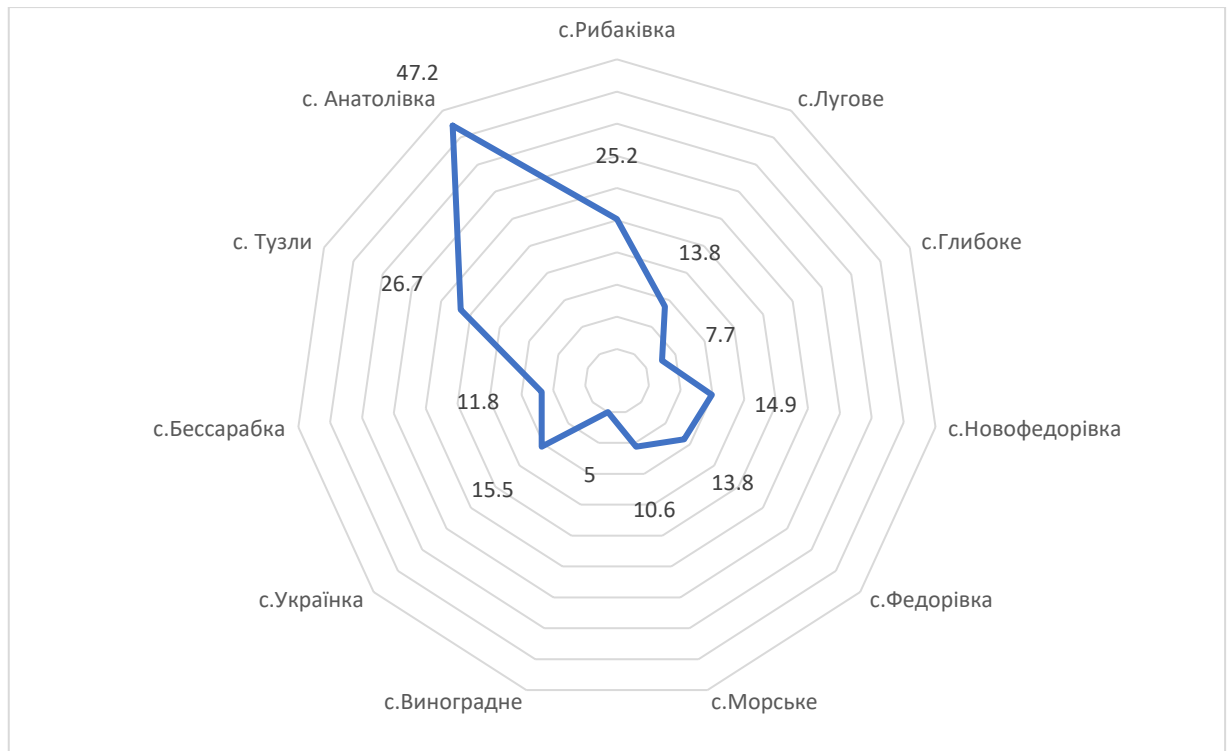

Рис. 3.10. Відстань до адміністративного центру територіальної громади (км)

Розроблено автором за даними [49]

Таблиця 3.4.

Дороги загального користування державного значення

Найменування	Протяжність	Значення	Категорія	Тип покриття	Ширина проїзної частини	Середньодобова інтенсивність руху
М-14 Одеса- Мелітополь- Новоазовськ	17,81	Міжнародна автомобільна дорога загального користування державного значення	II	Удосконалений (асфальто бетон)	7,5 м (2 смуги по 3,75м)	8108 авто/добу
Т-15-15 Федорівка- Рибаківка-б/в «Лугове»,	17,253 (5,479+ 11,774)	Територіальна автомобільна дорога загального користування державного значення	III	Удосконалений (чорне шосе)	7,0 м (2 смуги по 3,5м)	1125 авт/добу
Всього	35,063 км					

Складено автором за даними [49]

Житлово-комунальна інфраструктура. Житлово-комунальна галузь громади представлена КП «Коблівський сількомунгосп» Коблівської сільської ради Миколаївської області, Комунальне підприємство «Дирекція оздоровчих закладів Причорномор'є» та Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ): «Теремок – К», «Комфорт – К», «Коблеве 2016», «Сонячний – К», «Пролісок 2008», «Надія – 2009», «Дружба 2008».[48,49]

Комунальне підприємство «Коблівський сількомунгосп» Коблівської сільської ради створене в 2004 р., - надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Комунальне підприємство «Дирекція оздоровчих закладів Причорномор'є» надає платні послуги із перевезення та очистки рідких не каналізованих, перевезення тпв та їх захоронення відходів; очистка не каналізованих стоків. Комунальне підприємство «ДООЗ «Причорномор'є» надає послуги тільки базам відпочинку розташованим на території Чорноморського узбережжя.

Переважна частина житлового фонду у громаді становить приватний сектор, який складається з 4440 дворів. Усі населені пункти, за винятком села Українка, що входять до складу територіальної громади, мають газопостачання для 2055 абонентів, електропостачання для 3292 абонентів (з мережами довжиною понад 100 км) та централізоване водопостачання для 3224 абонентів (з мережами завдовжки 76,1 км). Щодо централізованої каналізації, вона присутня лише у селі Коблеве, обслуговуючи 1212 абонентів з мережами завдовжки 22 км. Всі населені пункти мають загальну довжину мереж вуличного освітлення у 75,3 км, обладнаність якими становить 1908 точок.

В даний час водопостачання сіл Коблівської громади здійснюється з водозабірних свердловин, розташованих біля населених пунктів Коблеве – 8шт., с. Виноградне – 3 шт. Вода використовується тільки для потреб населених пунктів.

Відповідно до паспортизації водозабірних комплексів, поточне водопостачання курортних зон відпочинку базується на експлуатації існуючих 46 водозабірних свердловин, з яких в літній період працюють 37 шт.:

- Зона відпочинку Коблево – 15 свердловин;

- Зона відпочинку Морське-Лугове – 8 свердловин;
- Зона відпочинку Рибаківка – 14 свердловин.

Окремі курортні установи здійснюють водопостачання частково за рахунок привозної води.[87]

Всі 12 населених пунктів Коблівської ТГ мають мережу водопостачання, яка загалом справляється з водопостачанням населення питною водою. Коблівська сільська рада – 27,1 км мережа водопостачання реконструйована, задовільний стан. Рибаківський старостинський округ – 18,6 км мережа водопостачання реконструйована, задовільний стан. Новофедорівський старостинський округ – 14,4 км мережа водопостачання в дуже поганому стані. Український старостинський округ – 16 км мережа водопостачання в дуже поганому стані. Тузлівський старостинський округ – 15 км мережа водопостачання реконструйована, задовільний стан. Анатолівський старостинський округ – 13,3 км мережа водопостачання в дуже поганому стані.

Побутові відходи з населених пунктів транспортуються тракторами до загальнозонального сміттєзвалища твердих побутових відходів, розташованого поблизу села Лугове. Згідно з паспортом, потужність цього сміттєзвалища становить 120000 м³, а ступінь його заповнення на даний момент складає 85%. Розрахунковий термін експлуатації цього звалища становить 50 років, починаючи з 1975 року, і наразі накопичено близько 23402,0 т. відходів. Площа сміттєзвалища становить 4,0 гектари, і воно є поверхневим та насипним. Це місце може використовуватися для захоронення відходів діяльності установ громадського харчування, технічного обслуговування та ремонту обладнання, а також комунальних та інших промислових відходів, які відносяться до 77 групи, IV класу.

Очисні споруди на території громади знаходяться в с.Лугове та с.Рибаківка, а головна каналізаційна насосна станція в с.Коблеве. Очисні споруди потребують повної реконструкції з проведенням заходів по відновленню роботи біореакторів, намулових площадок, пісколовки очисних споруд, піскових майданчиків, приміщення решіток, хлораторної та очищення ставку-накопичувача. Проблема забруднення узбережжя Чорного моря у районі Коблево-Рибаківської зони стає

складнішою через відсутність системи централізованого водовідведення. Каналізаційні відходи з баз відпочинку накопичуються у ямах для вигрібних відходів. Частково стічні води з цієї зони надходять на очищення до спеціальних очисних споруд у селі Лугове, які належать до комунального підприємства ДОЗ "Причорномор'я". Біологічні очисні споруди у Луговому були збудовані у 1984 р. та складаються з двох блоків окислення. Після реконструкції у 2001 р. один з блоків був розібраний, що призвело до зменшення потужності очищення вдвічі до 2,4 тис. м³ /добу. Система очищення стічних вод не передбачає їх виліву у поверхневі водойми, але натомість вони накопичуються у спеціальному ставку-накопичувачі.

Таблиця 3.4.

Заклади освіти на території Коблівської ТГ

<i>Назва населеного пункту</i>	<i>Навчальні заклади</i>	<i>Дошкільні навчальні заклади</i>
с. Коблеве	I-III ступені	+
с. Рибаківка	I-III ступені	+
с. Новофедорівка	I-III ступені	+
с. Українка	I-III ступені	+
с. Лугове	I ступеня (не діє)	-
с. Виноградне	-	+
с. Тузли	I-III ступені	+
с. Анатолівка	I-III ступені	+

Складено автором за даними [49]

Таблиця 3.5.

Заклади дошкільної освіти ТГ

<i>Назва населеного пункту</i>	<i>Назва ЗДО</i>	<i>Площа закладу, в. м.</i>	<i>Тип опалення (газове/ електричне /на твердому паливі)</i>	<i>Кількість вихованців, осіб</i>
с. Коблеве	Коблівський ЗДО (ясла-садочок) «Сонечко»	2000	Газове опалення	130
с. Рибаківка	Рибаківський ЗДО (ясла-садочок) «Перлинка»	724	Газове опалення	56
с. Новофедорівка	Новофедорівський ЗДО (ясла-садочок) «Сонечко»	824	Газове опалення	57
с. Українка	Український ЗДО (дитячий садок) «Васильок»	990	Газове опалення	18
с. Виноградне	Виноградненський ЗДО (ясла-садок) «Золотий півник»	748	Газове опалення	35

Складено автором за [49]

Освіта, охорона здоров'я, культура. Кількість установ освіти Коблівської сільської ради на початок 2021 року становить 17, а саме: 7 закладів дошкільної освіти, 6 закладів загальної середньої освіти, інклюзивно-ресурсний центр, центр позашкільної освіти, центр професійного розвитку педагогічних працівників та створено відділ освіти, молоді та спорту (Табл.3.4., Табл. 3.5).

Таблиця 3.6.

Місця для проведення масових заходів

№ п/п	Назва населеного пункту	Назва закладу або вид приміщення, наявність опалення	Ємкість закладу	Мультимедійне обладнання (проектор, екран, комп'ютер)	Плата за використання для мешканців громади
1.	с. Коблеве	Актовий зал в будівлі Коблівської сільської ради	40 чоловік	Відсутнє	Відсутнє
2.	с. Виноградне	-	-	-	-
3.	с. Морське	-	-	-	-
4.	с. Рибаківка	Будинок культури	150 чоловік	Проектор, екран, комп'ютер, акустична система та обладнання	-
5.	с. Лугове	Сільський клуб	130 чоловік	Комп'ютер, акустичне обладнання	
6.	с. Глибоке	-	-	-	-
7.	с. Новофедорівка	Сільський клуб	150 чоловік	Проектор, екран, комп'ютер, акустична система та обладнання	
8.	с. Федорівка	-	-	-	-
9.	с. Українка	Сільський клуб	60 чоловік	Проектор, екран, комп'ютер, акустична система та обладнання	-
10.	с. Бессарабка	-	-	-	-

Складено за власним за даними [87]

Заклади культури Коблівської СТГ (Табл. 3.6). На території Коблівської територіальної громади створений Комунальний заклад «Коблівський центр дозвілля та розвитку особистості», має 4 філії.

На території СТГ сформовано 48 аматорських формувань, в тому числі вокально-хорові, музично-інструментальні, театральні, хореографічні, фольклорні та любительські об'єднання. В громаді діє 4 бібліотечних заклади, на базі яких проходять різні навчальні тренінги та заходи для дітей [45,48,49].

На довоєнний час заклади культури справлялися зі своїми завданнями, але є необхідність у розміщенні повноцінного будинку культури в с.Коблеве.

Таблиця 3.7.

Медичні заклади Коблівської ТГ

<i>Назва населеного пункту</i>	<i>Тип лікувального закладу та назва, який обслуговує територію</i>
с. Коблеве	Коблівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Виноградне	Коблівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Морське	Коблівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Рибаківка	Рибаківська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Лугове	Рибаківська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Глибоке	Рибаківська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Новофедорівка	Новофедорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Федорівка	Новофедорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Українка	Новофедорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини
с. Бесарабка	Новофедорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини

Складено автором за даними [49]

Мережа медичних закладів Коблівської територіальної громади описана в Таблиці 3.7. В громаді створено центр первинної медико-санітарної допомоги, який розташований у селі Коблеве, в приміщенні амбулаторії загальної практики сімейної медицини. Центр первинної медико-санітарної допомоги включає 1 пункт «Здоров'я» та 3 амбулаторії загальної практики сімейної медицини. Проте існує потреба у поповненні медичного персоналу.

Медичні послуги ЦПМСД, які надаються населенню: проведення медичних обстежень всіх верств населення, включаючи працівників різних професійних груп;

надання безкоштовної стоматологічної допомоги особам з інвалідністю та похилого віку; здійснення сучасних медичних обстежень населення для вчасної діагностики серцево-судинних та онкологічних захворювань.

Територіальний центр соціального обслуговування Коблівської сільської ради утворений у 2018 р. для надання соціальної підтримки особам, що знаходяться у важких життєвих ситуаціях, неспроможним самостійно забезпечити себе та потребують допомоги з боку інших осіб.

В територіальному центрі функціонують три відділення, в тому числі: догляду вдома, відділення адресної натуральної допомоги та грошової допомоги, відділення стаціонарного догляду для постійного проживання. Робота центру охоплює 12 населених пунктів Коблівської територіальної громади.

Відділення стаціонарного догляду для постійного проживання/перебування осіб похилого віку та інвалідів, що розташоване в селі Тузли, розраховане на 22 ліжко-місця, де на цілодобовому догляді знаходиться 16 пенсіонерів, з них 6 інвалідів. Утримання підопічних фінансується за рахунок коштів, що виділяються з місцевого бюджету. Підопічним надаються соціальні послуги стаціонарного догляду, а відповідно до установлених норм їх забезпечують раціональним чотириразовим харчуванням, одягом, постільною білизною, посудом, цілодобовим медичним обслуговуванням і засобами для пересування.

Послуги. В громаді з 2019 року функціонує відділ «Центр надання адміністративних послуг» Коблівської сільської ради (ЦНАП), який надає 150 різноманітних адміністративних послуг. На віддалених робочих місцях адміністратори ЦНАП можуть надавати 80 адміністративних послуг.

В Коблівській ТГ Миколаївської області також створена Установа «Агенція місцевого розвитку Коблівської об'єднаної територіальної громади», яка з 2017 року успішно співпрацює з ОМС, бізнесом та громадськістю над питаннями ідентифікації проблем і можливостей розвитку територій громади; розробки Стратегій, програм, проектних пропозицій розвитку громади та її інфраструктури; сприяння залученню інвестицій, грантів, міжнародної технічної допомоги,

формування позитивного іміджу громади; розвитку міжнародної співпраці; надання консультативних послуг.

Основним туристсько-рекреаційним ресурсом Коблівської територіальної громади є чотири зони відпочинку: Коблеве, Рибаківка, Морське і Лугове, причому найбільшими з них є Коблеве і Рибаківка. На цих територіях розташовано понад 200 пансіонатів і баз відпочинку, куди щорічно приїжджають відпочивати близько 180 тисяч туристів і відпочиваючих з різних регіонів України та зарубіжних країн. (Рис.3.11.).

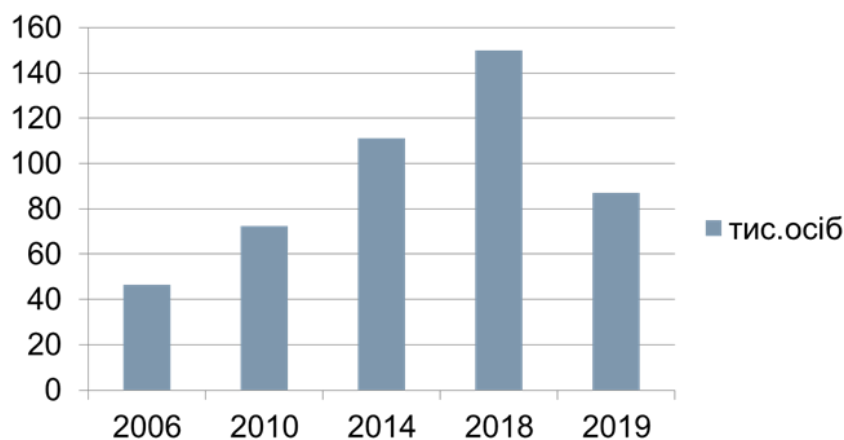

Рис.3.11. Динаміка туристсько-рекреаційних потоків до зони відпочинку «Коблеве»
Складено автором за даними [49]

Спеціалізовані зони відпочинку призначені для кліматотерапії в комфортних умовах та оздоровлення хворих із неінфекційними захворюваннями легенів, верхніх дихальних шляхів і серцево-судинної системи. Тут також доступні додаткові методи відновлення, такі як виноградолікування та дотримання спеціальних дієт для людей з порушеннями ендокринної системи. До інших можливостей для відпочинку в цих зонах входить спортивне рибальство в Чорному морі і Тилігульському лимані. На території громади розташовано кілька важливих об'єктів, таких як два аквапарки («Коблево» та «Орбіта»), дельфінарій «Немо», кіноконцертний комплекс «Мілленіум», виноробний завод «Коблево». Туристичні компанії у Коблеве, містах Миколаєві, Одесі, Очакові, Южному та інших пропонують екскурсії на ці об'єкти.

Курортні населені пункти Коблівської СТГ відрізняються за своєю специфікою (Рис. 3.12)

Село Коблеве славиться розвинутою інфраструктурою розважальних закладів та наявністю найбільшого аквапарку на південному заході країни, тому сюди приїжджає багато молоді.

Село Рибаківка відоме як місце для сімейного, спокійного відпочинку. Інші населені пункти, які знаходяться поруч з узбережжям моря - села Лугове та Морське - не мають яскраво вираженої специфіки, але слугують своєрідними транзитними пунктами між Рибаківкою та Коблеве, водночас із спрямованістю на екологічний відпочинок.

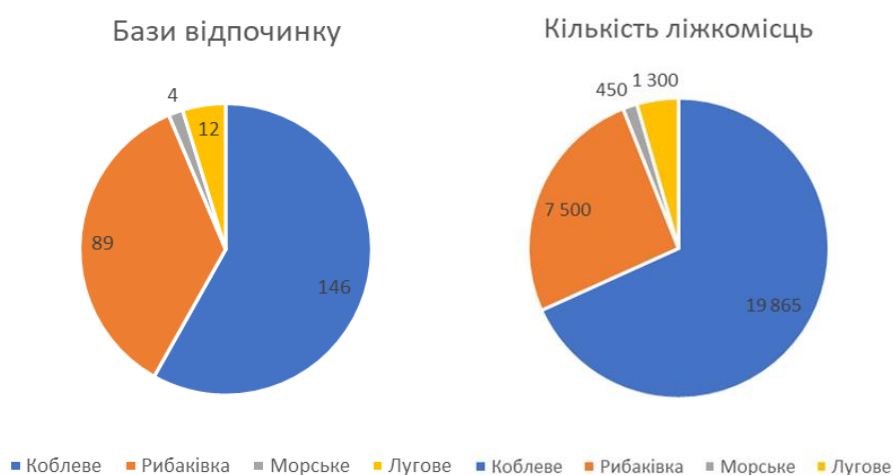

Рис. 3.12. Показники місткості туристичної інфраструктури Коблівської ТГ, 2020
Складено автором за даними [87]

Окрім цього, в населених пунктах громади наявні дитячі майданчики та спортивні. Також: 3 автостанції; відділення поліції; пожежна частина; 1 банкомат; 6 поштових відділень та 1 поштомат «Нової пошти» та 6 відділень «Укрпошти»; 10 храмів та каплиця; 6 ринків та ярмаркові майданчики; 2 супермаркети «Марка» та «АТБ», «Копійка» мережа міні - маркетів «Моя Країна»;

Існуюча зона відпочинку Коблеве - протяжність берегової лінії становить близько 5 км. Історично поділена на дві частини. Так склалося, що одна, та що представляла у минулому молдавське об'єднання – є своєрідною Меккою для молоді, інша від миколаївського об'єднання – є спокійною, та більше підходить для сімейного відпочинку, можна помріяти у ліску або просто насолодитися морем. Ці

дві частини гармонійно поєднуються, даючи туристу змогу обрати комфортне для себе розміщення. Поза курортною зоною населений пункт має стаціонарну інфраструктуру для надання послуг та обслуговування населення, описану вище.

На сьогодні, в межах зони відпочинку наявні: 2 аквапарки. Функціонують з 2007 (аквапарк «Коблево») та 2008 рр. (аквапарк «Орбіта»). Аквапарк «Коблево» [49] є одним із найбільших в Україні відкритих аквапарків. Гостям у ньому пропонують такі розваги та послуги: плавальні басейні; басейн із гідромасажем та джакузі; різноманітні водні гірки; комфортабельні шезлонги; дитячий басейн з комплексом із 10 гірок; дитяче кафе; кафе швидкого приготування; паркінг; гардероб та камери схову. На території працює команда інструкторів. Вартість квитка (Табл. 3.8.); дельфінарій; родео – парк з кінним майданчиком; парки атракціонів; дитячі майданчики; тенісні корти; 2 стаціонарні кінотеатри; нічні клуби; 6 студій краси; велика кількість закладів харчування (близько 60-ти ресторанів, кафе, барів тощо); 146 закладів розміщення (бази відпочинку, пансіонати, готелі тощо).

Таблиця 3.8

Вартість вхідного квитка аквапарку «Коблево»

Час перебування	Будні дні	Вихідні і святкові дні
10:00 – 18:00 повна вартість		
Для дорослих	300	300
Для дітей*	250	250
14:00 – 18:00 повна вартість		
Для дорослих	250	250
Для дітей*	200	200
16:00 – 18:00 повна ціна		
Для дорослих	200	200
Для дітей*	160	160
*Діти до 140 см. Вхід для дітей віком до трьох років у супроводі батьків – безкоштовний.		

(складено автором за даними [1])

Для аналізу розглянемо кілька варіантів:

Парк-готель Елізіум [80] – європейський сервіс та відпочинок преміум класу. До послуг гостей комфортні вілли та двухмісні номери категорії Стандарт навколо басейну, тренажерна і дитячий майданчик. Номер Стандарт розрахований на

розміщення 2-4 гостей. В усіх номерах є кондиціонер, телефон, сейф, телевізор, холодильник, міні-бар та Wi-Fi. Європейська кухня у ресторані DelMar (дитяче меню), вечірній бар та бар біля басейну. Вечірні шоу-програми в амфітеатрі, йога, аквааеробіка і дитяча анімація. Також готель забезпечений власним пляжем та басейном (із дитячою зоною) із прісною водою. Також є піщаний пляж на узбережжі моря, обладнаний зонтами і шезлонгами в 450 м. від готелю. Паркінг (Табл.3.9)

Таблиця 3.9

Вартість проживання у парк-готелі «Елізіум»

Категорія номеру	З 28.04 до 16.06	З 17.06 до 28.08	З 29.08 до 14.09
Стандарт (2-х містн.)	2000 грн/добу	3300 грн/добу	3300 грн/добу
Вілла (4-х містн.)	3600 грн/добу	5300 грн/добу	3600 грн/добу

Складено автором за даними [80]

Наступний до розгляду заклад розміщення – туристсько-оздоровчий комплекс «Меліоратор-Юг»[52]. Розташований у першій лінії від моря та пропонує комфортабельні однокімнатні номери категорії «Стандарт» і 2-х кімнатні номери підвищеної комфортності. Являє собою 5-ти поверхову будівлю. Усі номери забезпечені сучасною мебеллю, у кожному номері є телевізор, холодильник, кондиціонер, санвузол, балкон. На території працює ресторан. Також до послуг туриста банкетний зал (на 15 осіб), Wi-Fi зона, басейн для плавання, басейн-джакузі з аква-баром та аніматори, магазин з міні-баром, конференц-зал (на 80 осіб), паркінг. Вартість проживання у гривнях за номер на добу (табл. 3.10).

Готель Brazil розташований в 30 метрах від моря у комплексі із однойменними нічним клубом та кафе. Готель сучасного типу та орієнтований на молодь. Кожен номер має санвузол, ліжко, шафу-купе, кондиціонер, холодильник, супутникове ТБ, балкон. Номери класу люкс (500 грн/добу) та напівлюкс (450 грн/добу).

Таблиця 3.10

Вартість проживання у туристсько-оздоровчому комплексі «Меліоратор-
Південь»

Категорія номеру	Період розміщення			
	01.05. – 31.05.	01.06. – 25.06.	26.06. – 26.08.	27.08. – 30.09.
1-но містний стандартний	1181	1284	1442	1219
2-х містний однокімнатний (Пд/Пн)	2038/1975	2281/2216	2624/2554	2071/2008
Люкс 2-х кімнатний (Пн) 2 місця +/- додаткове	2396	2963	3224	2430
Люкс 2-х кімнатний (Пд) 2 місця +/- додаткове	2715	3240	3741	2750

До вартості проживання враховано 3-х разове харчування у ресторані: сніданок, обід, вечеря (шведський стіл), користування басейном, шезлонгами, паркінгом, дитячою анімаційною кімнатою, wi-fi.
 Проживання з харчуванням на додатковому місці плюс 999 грн. до вартості номеру.
 Діти до 5 років проживають та харчуються безкоштовно.
 Проживання з харчуванням дітей до 15 років на додатковому місці плюс 832 грн. до вартості номеру.
 Кількість місць проживання в номері, відповідає кількості сніданків, обідів та вечерь.

Складено автором за даними [99]

Передбачають розміщення у номері двох осіб. Діти до 7 років – проживання безкоштовно[54]. Пансіонат «Вікторія»[53]. Функціонує з 2000 року. Розташований на відстані 50 м від морського узбережжя. Функціонує сауна, бар, більярд, пункт обміну валюти, перукарня, паркінг, дитячий майданчик. В усіх номерах є санвузол, холодильник. В напівлюксах – телевізор, в люксах – кондиціонер та міні - бар. Вартість за проживання наведено у Табл.3.9 .

Таблиця 3.9

Вартість проживання у пансіонаті «Вікторія»

2-х містний стандарт	280 грн
2-х містний напівлюкс	460 грн
2-х кімнатний 3-х містний напівлюкс	460 грн
2-х кімнатний 3-х містний люкс	510 грн
2-х кімнатний 2-х містний люкс покращений	560 грн
2-х кімнатний 2-х містні апартаменти з фонтаном і кал'янною кімнатою	610 грн

Складено автором за даними [5]

Приклади закладів розміщення були наведені з метою порівняння та надання інформації про те, що курорт може задовольнити різноманітні запити відпочиваючих, є як бюджетні варіанти проживання, так і більш дорогі. На щабель нижче по цій категорії номери можна знайти у зонах відпочинку Рибаківки, Морського та Лугового, або орендувати житло у житловій садибній забудові.

Виробничий об'єкт ВАТ "Коблево" входить у склад великого українського алкогольного концерну «Баядера Груп» і успішно працює протягом майже 30 років. Завдяки сприятливому мікроклімату та плідним ґрунтам, а також розташуванню на 46-й паралелі, яка співпадає з відомим французьким регіоном Божоле, створено умови для вирощування винограду на цій території. Перші виноградники неподалік від Тилігульського лиману були засаджені ще у 60-ті роки минулого століття на площі 1100 гектарів і слугували сировинною базою для провідних підприємств України. Пізніше був побудований колгосп-завод "Росія", який став першим у країні, де була встановлена італійська лінія розливу виноградних вин. На сьогоднішній день, завод використовує передове обладнання від провідних виробників і застосовує інноваційні європейські технології. Найсучасніші методи використовуються також на виноградниках, де використовуються саджанці елітних сортів, деякі з яких збираються вручну. [11] Виробничі обсяги перевищують 45 мільйонів пляшок виноградних вин, вермутів і вин у упаковці TetraPak на рік. Вина під брендом KOBLEVO зберігають лідерство на українському ринку в середньому ціновому сегменті, як підтверджують експерти. Висока якість продукції ТМ «Коблево» була нагороджена низкою авторитетних міжнародних і національних конкурсів, включаючи Business Initiative Directions у Парижі, Trade Leaders' Club у Парижі, Женеві та Мадриді, «Алко-софт» у Києві, «Вибір року» у Києві та інші. Вина та коньяки торгової марки «Коблево» є основним експортним товаром. ПАТ «Коблево» є найбільшим українським заводом з виробництва вина, а його асортимент налічує близько 30 видів вин. До послуг туристів водні види дозвілля. Такі як: політ з парашутом, водні прогулянки на катамаранах, водних мотоциклах, інших різновидах водних транспортних засобів, заняття в'індсерфінгом та

кайтингом. Прогулянки на конях, квадроциклах, велосипедах. Пляжний відпочинок, любительське рибальство, пішохідні прогулянки та спостереження за птахами (birdwatching) в межах РЛП «Тилігульський». Екскурсійні поїздки, організовані місцевими туристичними агентствами. Найширша мережа екскурсійних бюро на курорті належить ЧП «Дюк Рішельє». Курорт – стає більш сучасним та переживає перебудову. Це підтверджується тим, що за останні декілька років з'явилися незвичні для України та оригінальні за стилем та архітектурними рішеннями об'єкти. Відкриттям аквапарків та дельфінарію. Підвищенням якості обслуговування. Появою закладів відпочинку великих за місткістю та з сервісом все включено (all inclusive) , що відповідає рівню закордонних готелів. Саме за такими тенденціями розвиток курорту, які забезпечать йому провідне місце на туристичному просторі. На щабель меншого розвитку зазнали зони відпочинку с.Рибаківка та с.Лугове, с.Морське із зонами відпочинку та інші населені пункти громади, які є не прибережними до моря, а мають вихід до лиману. Поступово освоюється рекреантами узбережжя Тилігульського лиману. І майже зовсім не задіяні у туристичному секторі населені пункти, які не мають виходу до моря та лиману.

Економіка громади виявляє спеціалізацію в залежності від її географічного розташування. На південних територіях громади розвинутий туристичний сектор, в той час як північні території зайняті у товарному виробництві сільськогосподарської продукції. В селі Виноградне діє виноробне підприємство ПАТ «Коблево», а значна частина земель сільськогосподарського призначення призначена під виноградники. Туристичний сектор є основним рушієм економіки для сіл Коблево, Виноградне, Рибаківка, Лугове, Глибоке і Морське, де мешкає більшість населення. У північній частині громади, до складу якої входять села Українка, Бессарабка, Новофедорівка, Федорівка, Анатолівка і Тузли, переважає зайнятість у сільськогосподарському секторі. Деякі села, такі як Коблево і Федорівка, розташовані на автошляху державного значення Одеса – Новоазовськ, тоді як Виноградне і Новофедорівка розташовані на відстані не більше 2,5 кілометрів від цієї магістралі. Крім того, на території громади діють різноманітні

підприємства та установи, включаючи підприємства харчової та переробної промисловості, а також вітроенергетики. Головні види промислової продукції, які виробляються на території громади, включають виноробну продукцію, нерафіновану соняшникову олію, борошно, хлібобулочні вироби та ковбасні вироби. Ці продукти виробляються на різноманітних підприємствах, які представляють промислову галузь. Серед них можна відзначити ВАТ "Коблево", яке спеціалізується на виробництві вина та коньяку. Також до числа цих підприємств входять Ковбасний цех ПП Крецу О.Р., що спеціалізується на виробництві сосисок, сардельок, ковбаси та інших м'ясних виробів; ПП "Калина", яке виробляє камінь, тротуарну плитку та забори; і ПП "Л. Шмідта", яке спеціалізується на виробництві морепродуктів. Всього ці підприємства забезпечують роботу близько 302 осіб. Аграрну групу представляють більше 60 сільгосп-підприємств (орієнтовна кількість працівників – 670 осіб).

Експортні товари громади – це продукція сільського господарства: зернові, олійні культури. Єдиним підприємством, яке здійснює прямі експортні поставки продукції за кордон, є ПАТ «Коблево».

Вітроенергетика. На території громади вже практикується добування вітряної енергії, шляхом використання вітроелектричних установок (ВЕУ), їх кількість постійно зростає та на даний час складає 10 одиниць, розміщених в с.Тузли: 2 ВЕУ - ТОВ «Сінга Енерджі»; 3 ВЕУ - ТОВ «Вітряний парк Причорноморський»; 5 ВЕУ - ПрАТ «Вітряний парк Очаківський». Та в с.Анатолівка розміщується вітроелектростанція ДТЕК Тилігульська ВЕС - це вітряний парк загальною потужністю – 114 МВт. Представляє собою 19 новітніх потужних турбін.

Сталим швидкісним інтернетом володіють майже усі села громади, крім с.Анатолівка та с.Глибоке. Загалом доступом до мережі інтернет, різними типами з'єднання, охоплено 100% населених пунктів Коблівської територіальної громади.

3.4. Туристсько-рекреаційна база території Коблівської ТГ

Адміністративний центр сільської територіальної громади Коблівського району Миколаївської області розташований у селі Коблеве, що знаходиться на узбережжі Тилігульського лиману. Відстань до міста Южне, що в Одеській області, становить 11 кілометрів, а до найглибшого порту в Україні – МТП "ПІВДЕННИЙ", а також до найближчої залізничної станції та аеропорту в Одесі – відповідно 22 та 45 кілометрів. Територія громади перетинає автомагістраль М-14 (Е 58), яка має міжнародне та національне значення і з'єднує міста Одеса та Новоазовськ. Ця автомагістраль є частиною європейського коридору, відомого як "Чорноморське економічне співтовариство".

До складу Коблівської громади входить 12 населених пунктів: Коблево, Виноградне, Морське, Рибаківка, Лугове, Глибоке, Новофедорівка, Федорівка, Українка, Бессарабка, Тузли, Анатолівка. Територія громади - 41625,7 га (Рис.3.13).

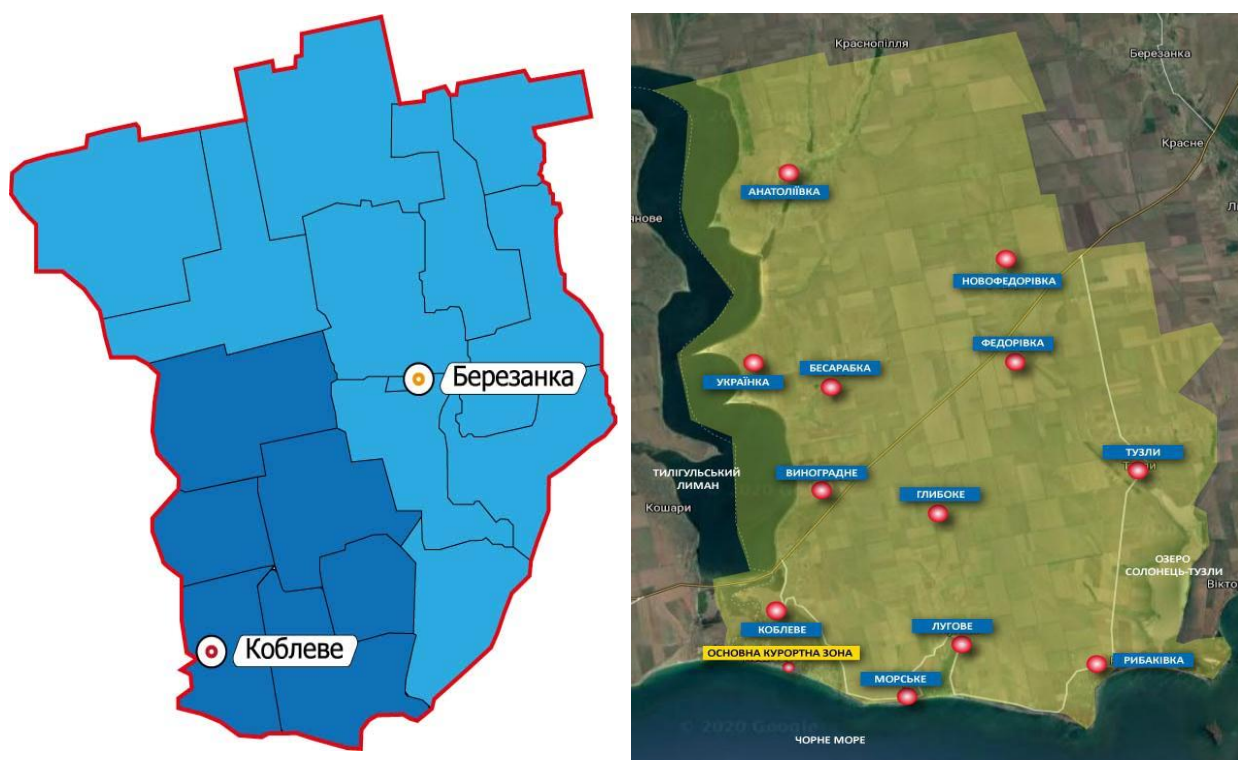

Рис.3.13 Територія Коблівської сільської територіальної громади [48]

Згідно з Законом України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII "Про добровільне об'єднання територіальних громад", Коблівська територіальна громада була створена 13 вересня 2016 року шляхом об'єднання чотирьох сільських рад

Березанського району. У 2016 р. до складу громади увійшли населені пункти: села Коблеве, Виноградне, Морське, Рибаківка, Лугове, Глибоке, Новофедорівка, Федорівка, Українка, Бессарабка. Згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2020 року № 480-р "Про затвердження перспективного плану формування територій громад Миколаївської області" та Перспективного плану об'єднання територіальних громад у 2020 році, до Коблівської об'єднаної територіальної громади були додані Тузлівська та Анатолівська сільські ради.

Територія Коблівської сільської територіальної громади є недільною, і її межі визначаються відповідно до зовнішніх меж юрисдикції рад територіальних громад, які об'єдналися. Ці території включають села: Коблеве, Українка, Бессарабка, Федорівка, Новофедорівка, Морське, Виноградне, Глибоке, Лугове, Рибаківка, Тузли, та Анатолівка.

Площа Коблівської територіальної громади становить - 416,257 км². Високий потенціал для відпочинку та курортів визначає соціально-економічний образ краю і робить його привабливим як для вітчизняних, так і для іноземних туристів. Кліматичні умови сприяють використанню рекреаційних можливостей протягом 5 місяців у році, з травня по вересень. Загалом, клімат є помірно-континентальним, з недостатнім зволоженням, короткою та м'якою зимою і тривалим, спекотним та сухим літом.

Користуючись різними методами, в тому числі спостереження та фото фіксації розроблені 2 маршрути: екотуристський «Околицями курорту Коблеве» (Додаток К), висвітлений у науковому журналі [31], для ознайомлення з унікальними пейзажно-естетичними ресурсами місцевості. Спеціалізований маршрут може мати значний соціальний та економічний успіх серед місцевих мешканців та гостей. Маршрут є рекреаційно-розвиваючим, довжиною 4 кілометра. Інший рекреаційний маршрут територією РЛП «Тилігульський» (Додаток Л). Обидва маршрути є з мінімальним навантаженням на екскурсантів та дозволяють їм насолодитись красою природи та окрім спогадів, взяти з собою безліч яскравих власноруч зроблених фотографій. Зважаючи на те, що вплив на навколишнє середовище при проходженні цих маршрутів є мінімальним, це означає, що дані

маршрути цілком відповідають всім чинним вимогам, що висувуються до екостежок. Розглянемо зручність та комфортність пляжної зони приморської частини для відпочинку.

При оцінці водних ресурсів території варто зазначити, що територія добре забезпечена даними видами ресурсів. Вони посідають помітне місце серед рекреаційних ресурсів краю та визначили його рекреаційний розвиток. Водні ресурси представленні акваторією Чорного моря та Тилігульського лиману.

Щодо Тилігульського лиману, то основною причиною відсутності масового відпочинку у його водах є зарості водної рослинності у мілководній частині.

Бальнеологічні ресурси території включають родовища мінеральних вод та грязей, ропу. Усі ці ресурси є перспективними для використання, на сьогодні не використовуються. Запаси мінеральних вод є практично невичерпними. Виявлені в міоценових відкладах. Експлуатаційні запаси мінеральних вод оцінено 532 м³/добу. Тип води бромна. Мінералізація вод становить 24,4 г/дм³, вміст броду 48,8 – 56,6 мг/дм³. Призначення – бальнеолікування. Можуть застосовуватися: зовнішньо (загальні і місцеві ванни, витягування хребта у воді, зрошення голови, купання і плавання в басейні) та внутрішньо. Медичні показання: атеросклероз, органи травлення, сечостатева система. У 70-х роках у приморській смузі було пробурено три свердловини. Дебіт свердловин - 5 – 8 м³/год могли забезпечити потребу значного числа відпочиваючих. Зараз свердловини не використовуються. Для отримання мінеральних вод потребується буріння нових свердловин. Для визначення природного потенціалу мінеральних вод (Р) скористаємось формулою (1), що застосовується для визначення природного потенціалу бальнеологічних ресурсів (Р) та отримаємо результат: Р = 13 300 осіб/добу (розраховано з урахуванням внутрішнього застосування); Р = 22 166 осіб/добу (розраховано з урахуванням зовнішнього застосування). [64]

Щодо фауністичних та флористичних ресурсів. Територія розташована у степовій природній зоні, що вплинуло на її порівняно збіднілий тваринний та рослинний світ. Але присутні мисливські види тварин. [45]

Для використання потенціалу краю та надання можливості туристам побачити унікальність його природи, виникла ідея створення рекреаційного маршруту через територію РЛП "Тилігульський". Цей маршрут може бути цікавим як для школярів, так і для відпочиваючих з курортних міст та сіл поруч. Він призначений для задоволення рекреаційних потреб, підвищення екологічних та природничих знань, отримання фізичного, психологічного та естетичного задоволення від подорожі, а також для виклику почуття любові до свого рідного краю та країни. Маршрут можна пройти як пішки, так і на велосипеді, він доступний для людей різних вікових категорій, включаючи дітей до 12 років. Маршрут сезонний, його загальна довжина становить 3,5 кілометри.

Недостатньо забезпечена територія лісовими ресурсами, є ділянки байрачних насаджень, де переважають сосна звичайна та лох європейський. Але, територія потребує створення штучних зеленів масивів.

Рекреаційний потенціал територій формується і за рахунок інших складових – історико-культурних рекреаційних ресурсів. Хоча територія не відчуває нестачу ресурсів даної категорії, через зручне розташування неподалік від обласних центрів, проте частка таких ресурсів мізерна у рекреаційному фонді краю.

При огляді соціально-економічних ресурсів, зауважимо, що територія має певне техногенне навантаження. Морське узбережжя знаходиться у зоні інтенсивного пароплавання. На відстані 30 км від населеного пункту знаходиться потужне підприємство, яке виробляє аміачні добрива та морський порт. Через с.Коблеве пролягає автошлях Одеса – Миколаїв. До річч, місцевість має досить розвинену транспортну мережу та є доступною, як для туристів із власним транспортом, так і для користувачів громадського транспорту.

В межах сільської ради є потужне підприємство харчової промисловості – винний завод «Коблево».

Туристсько-рекреаційна інфраструктура розвинена в приморській смузі рекреаційної зони «Коблево» (понад 100 закладів розміщення). Але, туристсько-рекреаційні заклади мають сезонний цикл роботи, за типами це переважно

пансіонати, бази відпочинку, готелі та дитячі табори, мають більше рекреаційну, ніж лікувально-оздоровчу спеціалізацію.

Існує проблема забезпечення рекреантів якісною питною водою та відсутність шляхів водовідведення, що ускладнює ситуацію під час злив, як наслідок часткове підтоплення території.

Щодо наявності людських ресурсів, то мешканці регіону зацікавлені у праці на об'єктах курортно-рекреаційного призначення. Під час сезону відбуваються інтенсивні внутрішні трудові міграції до курорту. Однак, є дефіцит професійно-підготовлених кадрів.

Туристсько-рекреаційний потенціал. Морське узбережжя даного району з визначеними кліматичними параметрами дозволяє визначити наступні напрямки клімато-терапевтичних процедур: аеротерапія, геліотерапія, таласотерапія.

Вода в затоках Чорного моря прогривається досить швидко. Уже в травні повторюваність днів з температурою води більше 17°C, коли можна приймати морські ванни, складає 61%. У липні море добре прогривається і повторюваність умов морських купань з температурою води більше 21°C складає 89%. По гідродинамічному впливу весною переважають слабодинамічні: 2-3 бали, а влітку і у вересні гідростатичні (штильові): 0-1 бал умови (49-61%). Купання в морі відноситься до кінезотерапевтичних процедур, що роблять через нервові закінчення тіла помірний вплив на діяльність центральної нервової системи, внутрішні органи, залози внутрішньої секреції.

Мінеральні води. Виявлені у межах півдня Миколаївської області гідрохімічні типи мінеральних вод обумовлені геологічною історією району, чисельними трансгресіями і регресіями теплого морського басейну.

У межах земель Коблівської сільської ради води, що можуть бути придатними у якості мінеральних, були каптовані свердловинами, пробуреними в 70-х роках у приморській смузі. За фізико-хімічними властивостями води хлоридні слабо лужні хлоридні натрієві малої мінералізації та високої мінералізації. Води хлоридно-натрієві, залягають на глибині 210-377 м, мінералізація 24,4-30,0 г/дм³, бромні

(вміст броду 40,8- 56,6 мг/дм³). В даний період свердловини не використовуються. Для отримання мінеральних вод необхідне буріння нових свердловин.

Ропа лиману. По мінералізації лиманової води Тилігульський лиман відноситься до олігогалійних водоймищ, тобто має мінералізацію до 15 г/л. До складу ропи входять хлористі сполуки натрію, калію, магнію, сірчано-кислого магнію та інші. На сольовий склад води лиману великий вплив робив періодичний зв'язок його з морем, а в період 1959-1968 рр. – функціонування каналу, що сполучав лиман з морем. В багаторічному розрізі мінералізація води лиману змінювалася від 2 г/л (1932 р.) до 40 г/л (1870 р.). Після закриття каналу (1968 р.) різких коливань солоності лиману не відбувалося.

Вода Тилігульського лиману має хлоридний магнієво-натрієвий склад з присутністю сульфатного іона, тобто по своєму хімічному складу вона близька до морської води, з якою вона генетично пов'язана. В даний період вода має мінералізацію біля 10 г/л.

Лікувальні грязі. Грязі Тилігульського лиману є породою чорного і темно-сірого кольору, що складається з води, мінеральних і органічних речовин, має тонко-дисперсну структуру, однорідну, мазеподібну консистенцію, має жирний блиск і запах сірководню.

Потужність грязей коливається від 5 до 80 см. За хімічним складом грязьового розчину пелоїди Тилігульського лиману відносяться до слабосульфідних низько- і середньо мінералізованих хлоридних магнієво-натрієвих мулових грязей з мінералізацією 1-15 г/дм³.

Дослідженнями визначено бальнеологічну цінність ропи та мулу лиману. Тилігульський лиман входить до переліку водних об'єктів, лікувальна спрямованість використання яких зафіксована Постановою КМУ № 1499 від 11.12.1996 р. Серед їх аналогів можна назвати лікувальні грязі Будакського і Утлюкського лиманів, що використовуються для бальнеолікування на курортах «Сергієвка» (Одеська область) і «Кирилівка» (Запорізька область).

Вдале поєднання оздоровчої та туристично-рекреаційної сфер може бути одним із основних функціональних стимулів сучасного розвитку населеного

пункту. При прийнятті проєктних рішень, беручи до уваги, що на сьогоднішній день деякі природні території населеного пункту мають необхідні умови для присвоєння їм статусу курортних, враховується можливість в перспективі оголошення певної території курортною і не передбачається розміщення об'єктів, що суперечать вимогам статей 32, 33 ЗУ «Про курорти».

Слід зазначити, що властивості мулових грязей (пелоїдів) Тилігульського лиману оцінювались більше 30 років тому, а підземних мінеральних вод Коблівського родовища більше 25 років, і на сьогоднішній час відбулися зміни чинного законодавства стосовно надання медичного (бальнеологічного) висновку. Тому у разі виконання певних заходів для розвитку курортно-рекреаційної зони та присвоєння території статусу курортної, доцільно проведення комплексних досліджень сучасного стану мулових грязей (пелоїдів) Тилігульського лиману і мінеральних вод Коблівського родовища.

На основі таблиці комплексної оцінки рекреаційного потенціалу за методикою В. Мацоли отримали наступні дані про територію досліджуваної громади (Табл. 3.10, Рис. 3.14). [64]

Таблиця 3.10

Комплексна оцінка рекреаційного потенціалу

<i>Показник</i>	<i>Бал (1-3)</i>
Оцінка естетичних якостей території, O_e	3 (пейзажні ландшафти, висока міра екзотичності і унікальності, контрастність)
Оцінка мінеральних вод, O_m	2 (100-1000 м ³ /добу)
Оцінка лісів, O_l	1 (менше 15 %)
Оцінка кліматичних умов, O_k	3 (понад 100 днів з $t > 15$ °С; понад 110 днів з $t < 0$ °С)
Оцінка водоймищ, O_v	3 (велика кількість незабруднених водоймищ, придатних для універсального використання)
Оцінка природоохоронних територій, O_n	2 (3-5 %)
Історико-культурний потенціал, O_i	1 (менше 8 об'єктів)
Транспортна доступність, O_m	3
Забезпеченість санаторно-курортними закладами, O_c	3
Оцінка рекреаційного навантаження, O_n	1 (рівнинні, низовинні місцевості)

Складено автором за даними [64]

Рис. 3.14. Ресурсно-рекреаційне використання території Коблівської ТГ
Розроблено автором за даними [12-23, 45,86]

За формулою (6) отримаємо таку комплексну оцінку потенціалу території для літнього сезону: $O = 3 + 2 + 1 + 3 + 3 + 2 + 1 + 3 + 3 + 1 = 22$.

На основі цієї оцінки визначається коефіцієнт рекреаційної цінності території (K_p) за формулою (7), враховуючи, що мінімальна кількість балів 10 (O_{\min}):

$$K_p = 22/10 = 2,2.$$

Отже, територія дослідження, відповідно до запропонованої методики, має показник рекреаційної цінності вище середнього. Максимальною оцінкою оцінено кліматичні ресурси, водні, ландшафтні, транспортна доступність, забезпеченість санаторно-курортними закладами. Найнижчі показники зумовлені невеликою кількістю історико-культурних пам'яток та нестачею лісових ресурсів.

Не всі наявні на території дослідження туристсько-рекреаційні ресурси беруть участь у туристсько-рекреаційній діяльності.

Визначення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз для розвитку території громади (Табл. 3.10).

Таблиця 3.10

SWOT-аналіз Коблівської громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розміщення на кордоні двох областей, на оптимальній відстані від обласних центрів Миколаєва та Одеси. 2. Сприятливі кліматичні та географічні умови для розвитку рекреації та туризму: велика кількість сонячних днів, західна частина громади омивається водами Тилігульського лиману, південна - Чорним морем, східна – водами Березанського лиману. 3. Наявність туристсько-рекреаційної інфраструктури в Коблево-Рибаківській туристсько-рекреаційній зоні (2 аквапарки, дельфінарії, бази відпочинку тощо). 4. Наявність земель за межами населених пунктів, які потенційно можуть бути інвестиційними ділянками. 5. Наявність об'єктів природоохоронного фонду: РЛП «Тилігульський», Рибаківське відділення НПП «Білоберіжжя Святослава». 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сезонність основного бізнесу в сфері туристсько-рекреаційної діяльності (в більшості баз відпочинку – не більше 100 днів «високого» сезону). 2. Недостатня кількість висококваліфікованих працівників у сфері освіти, медицини та сфери гостинності. 3. Відсутність сучасної системи поводження з ТПВ (велика кількість стихійних сміттєзвалищ, невизначеність з сортуванням сміття). 4. Дефіцит житлових приміщень. 5. Низька безпека дорожнього руху (відсутність тротуарів, велодоріжок, світлофорів). 6. Відсутність щоденного регулярного внутрішнього транспортного сполучення. 7. Слабо розвинутий дрібний бізнес та система побутового обслуговування, недостатня легалізація зайнятості населення. 8. Відсутність центрів розвитку особистості та недостатня кількість спортивних майданчиків.

<p>6. Порівняно велика кількість підприємств, які швидко адаптуються в нових економічних умовах.</p> <p>7. Наявність об'єктів, доступних для інвестування.</p> <p>8. Природно-кліматичні умови для розвитку виноградарства та садівництва (аналог – Франція).</p> <p>9. Високий рівень інсоляції та зручна роза вітрів дозволяють розвивати альтернативну енергетику.</p> <p>10. Високий рівень розвитку спортивної та культурної сфери дозволяють використовувати їх для брендингу території та залучення туристів.</p> <p>11. Прогресивна та дієва місцева влада.</p> <p>12. Наявний потенціал еко-туризму в населених пунктах громади - с. Анатолівка, с. Українка, які знаходяться на березі Тилігульського лиману.</p> <p>13. Наявний бальнеологічний потенціал громади: запаси лікувальних грязей та мінеральної води.</p>	<p>9. Високий рівень криміногенної ситуації через відсутність центру безпеки громади та велику кількість туристів.</p> <p>10. Низька громадська активність мешканців громади.</p> <p>11. Обмежені фінансові ресурси громади для виконання власних та делегованих повноважень.</p> <p>12. Не використовується весь наявний туристсько-рекреаційний потенціал території.</p> <p>13. Неналежна якість, або відсутність дорожнього покриття між населеними пунктами.</p> <p>14. Низька якість питної води у більшості сільських поселеннях громади.</p> <p>15. Висока зношеність інженерно-технічних комунікацій.</p> <p>16. Хаотична забудова, захоплення земель рекреаційного призначення.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Зростання популярності сільського, зеленого, культурного, світоглядного туризму серед населення України та Європи, розвиток внутрішнього туризму та загалом залучення туристсько-рекреаційного потенціалу території громади до туристсько-рекреаційної діяльності.</p> <p>2. Співпраця з Програмами та проєктами міжнародної технічної та гуманітарної допомоги.</p> <p>3. Зростання світового попиту на продовольство, в том числі органічне, стимулюватиме розвиток АПК.</p> <p>4. Продовження реформ в Україні сприятиме покращенню бізнес клімату. Продовження децентралізації влади (самостійність розвитку громади) з відповідною бюджетною підтримкою об'єднаних громад.</p> <p>5. Легалізація зайнятості населення та виплат заробітних плат.</p> <p>6. Поглиблення інтеграції з ЄС (відкриття ринків ЄС для продукції, що виробляється в громаді).</p> <p>7. Включення проєктів громади до національних та регіональних планів відновлення.</p>	<p>1. Продовження військових дій в Україні.</p> <p>2. Зростання міграції (неповернення молоді в громаду, відтік кваліфікованих спеціалістів) призведе до нестачі кваліфікованих кадрів.</p> <p>3. Кліматичні зміни та погіршення екологічної ситуації призведуть до зменшення туристичного потоку.</p> <p>4. Недостатність фінансових надходжень до бюджету громади.</p> <p>5. Перекладання на місцеве самоврядування державних фінансових зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів.</p> <p>6. Корупція в органах влади та органах місцевого самоврядування будуть пригнічувати розвиток бізнесу.</p> <p>7. Нестабільність національної валюти та інфляція призведе до зменшення потоку туристів.</p> <p>8. Зростання цін на енергоносії зменшить прибутковість ведення бізнесу та зменшить реальні доходи населення.</p> <p>9. Високі процентні ставки при отриманні кредитних ресурсів будуть пригнічувати розвиток економіки.</p> <p>10. Низька громадянська активність населення.</p>

<p>8. Залучення інвесторів для проєктів розвитку громади.</p> <p>9. Розвиток рибного господарства в громаді.</p> <p>10. Створення еко-індустріальних та логістичних парків.</p> <p>11. Міжмуніципальна співпраця.</p> <p>12. Реалізація партнерських проєктів з погодження ТПВ з сусідніми громадами.</p> <p>13. Впровадження цифрових технологій, в т.ч. для популяризації туристично-рекреаційних можливостей громади.</p> <p>14. Брендуння громади, в т.ч. через туристичну складову та культурну спадщину.</p> <p>15. Встановлення міжнародних партнерств із зарубіжними громадами(співпраця в сфері культури, туризму, освіти, спорту, інше).</p>	<p>11. Зменшення прибутковості ведення бізнесу в туристичній сфері через воєнні дії в Україні.</p>
--	--

Складено автором за даними [12-23, 45,86]

На підставі проведеного SWOT-аналізу запропоновано у наступному розділі рекомендації та пропозиції для подолання перешкод та подальшого розвитку території.

Висновки до розділу 3.

1. Було проведено оцінку туристсько-рекреаційного потенціалу об'єкта дослідження, що включало аналіз природних, історико-культурних та соціально-економічних ресурсів для рекреаційної діяльності. Крім того, був проведений ресурсно-рекреаційний зонінг, щоб визначити оптимальне використання території для туристичних та відпочинкових цілей.
2. Серед усіх рекреаційних можливостей, історико-культурні ресурси становлять найменшу частку, проте вони відзначаються певним різноманіттям. На території досліджуваної області знаходяться поселення з епохи пізньої бронзи, античної ери та черняхівської культури. Крім того, значними історико-культурними об'єктами є Національний історико-археологічний заповідник "Ольвія" та острів Березань, де було виявлено найдавніше давньогрецьке поселення Борисфеніда на Північному Причорномор'ї. Додаткові можливості для відпочинку можуть

бути забезпечені екскурсіями в Миколаїв, відвідуванням Миколаївського зоопарку, дегустацією вин на винному заводі "Коблево" та різними екскурсіями до Одеси.

3. Туристсько-рекреаційний потенціал досліджуваної території базується на чотирьох зонах відпочинку: Коблево, Рибаківка, Морське і Лугове. Ці зони є місцем розташування багатьох пансіонатів і баз відпочинку, куди щорічно приїжджає навіть близько 180 тисяч туристів та відпочиваючих з різних куточків України та з-за кордону. Крім того, на цій території є різноманітні можливості для розваг та відпочинку, такі як виноградолікування, спеціальні дієти для хворих з порушеннями ендокринної системи та спортивне рибальство.
4. На розглянутій території розташовано ряд ключових туристичних атракцій, таких як аквапарки, дельфінарій, кіноконцертний комплекс, регіональний ландшафтний парк "Тилігульський", частково Національний природний парк "Білобережжя Святослава", виноробний завод. Екскурсії до цих об'єктів організовуються туристичними компаніями в Коблеве та різних містах, таких як, Миколаїв, Одеса, Очаків, Южне та інші.
5. Дослідження показало, що курортні населені пункти Коблівської СТГ мають свою специфіку: а саме, с. Коблеве має розвинену інфраструктуру розважальних закладів; у с. Рибаківка переважає сімейний, «тихий» відпочинок. Загалом варто відмітити те, що рекреаційні зони Коблеве, Рибаківка, Лугове функціонують лише у літній період. Це створює цілий ряд незручностей: не створено єдиної системи відведення стоків, відсутність зацікавленості у побудові комплексних, повноцінних споруд, довгий час була відсутня єдина схема забудови тощо.
6. Результати, відображені у даному розділі, висвітлені у працях автора [31,32,121].

ІV РОЗДІЛ. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТИПИ ТЕРИТОРІЙ В МЕЖАХ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН КОБЛІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

4.1. Геопросторова організація туристсько-рекреаційної зони в межах Коблівської ТГ

Нами запропоноване картосхема та таблиця структура туристсько-рекреаційної зони Коблівської ТГ (Рис.4.1., Табл. 4.1.). Карти зонування часто використовуються як візуальне зображення різних районів зонування в муніципалітеті. Ці карти окреслюють межі кожної зони та дають чітке розуміння того, де різні види діяльності та землекористування дозволені чи обмежені (Рис. 4.2.).

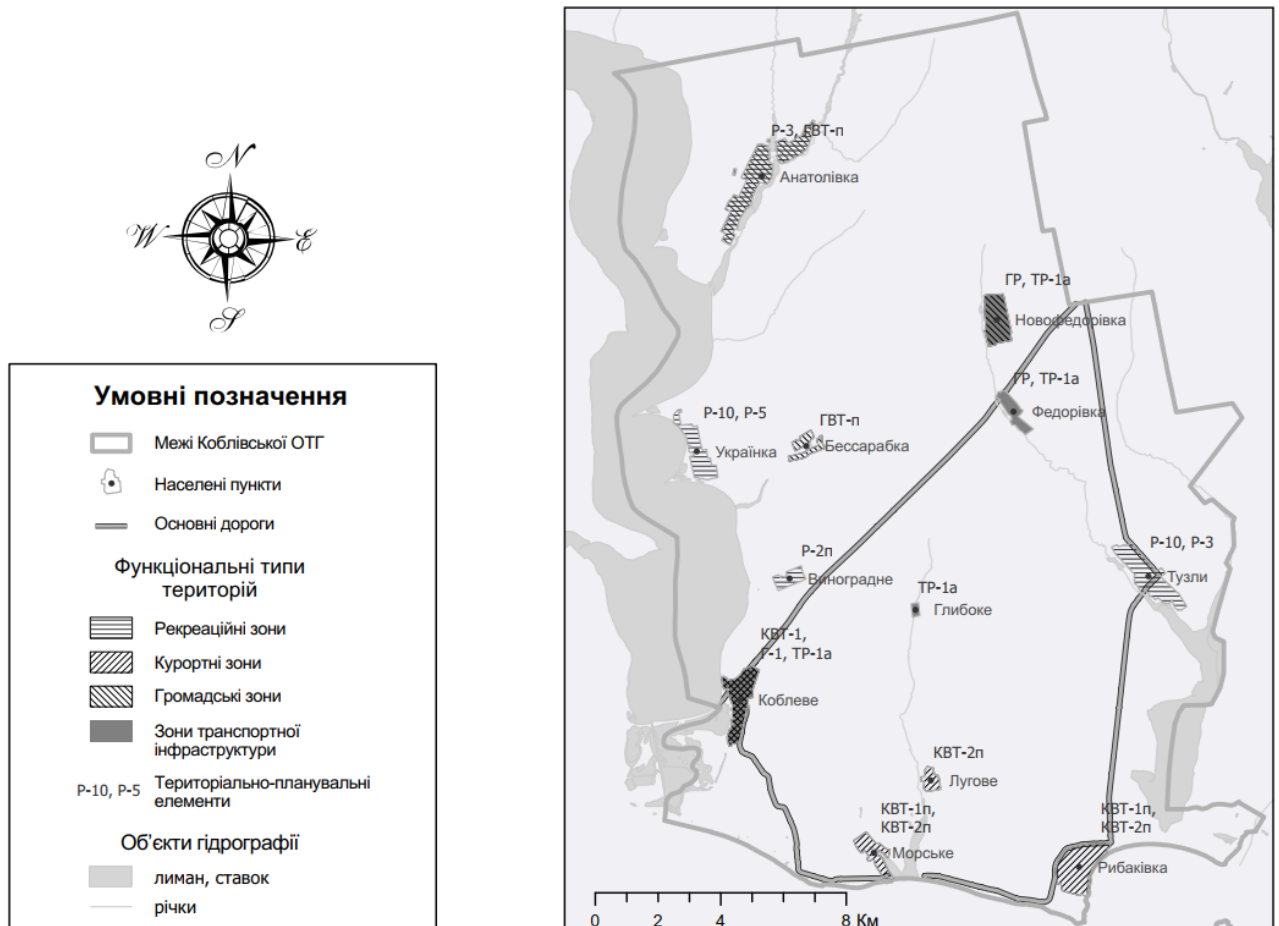

Рис. 4.1. Туристсько-рекреаційна зона Коблівської громади

Складено автором за даними [12-23, 45,86]

Дослідження зовнішніх і внутрішніх чинників, які визначають конкурентні переваги та обмеження у розвитку туристично-рекреаційних зон.

Серед зовнішніх факторів, що сприяють розвитку проєктованої території, можна відзначити наступне: вигідне географічне розташування зі зручним доступом до транспортних магістралей та можливостями для розвитку інфраструктури, так як автомобільна дорога міжнародного значення М-14 проходить у неподалік від меж села; близькість до берега Чорного моря; наявність вільних земельних ділянок, придатних для будівництва житла, громадських споруд та малих підприємств, що сприяє містобудівному розвитку цієї території; наявність туристичного та курортного потенціалу.

Стосовно внутрішніх факторів, важливими є такі: історичні та природні аспекти розвитку села, його ресурсний потенціал, стан навколишнього середовища, а також показники демографії, економічного та соціального розвитку села.

Табл. 4.1.

Структура туристсько-рекреаційної зони Коблівської ТГ

№	Населені пункти	Функціональні типи території										
		Рекреаційні зони					Курортні зони			Громадські зони		Зони транспортної інфраструктури
		Територіально-планувальні елементи – зони										
P-1o	P-2	P-2п	P-3	P-5	КВТ-1	КВТ-1п	КВТ-2п	Г-1	ГВТ-п	ГР.	ТР-1a	
1.	Анатолівка											
2.	Бессарабка											
3.	Виноградне											
4.	Глибоке											
5.	Коблево											
6.	Лугове											
7.	Морське											
8.	Новофедорівка											
9.	Рибаківка											
10.	Тузли											
11.	Українка											
12.	Федорівка											

Складено автором за даними [12-23, 45,86]

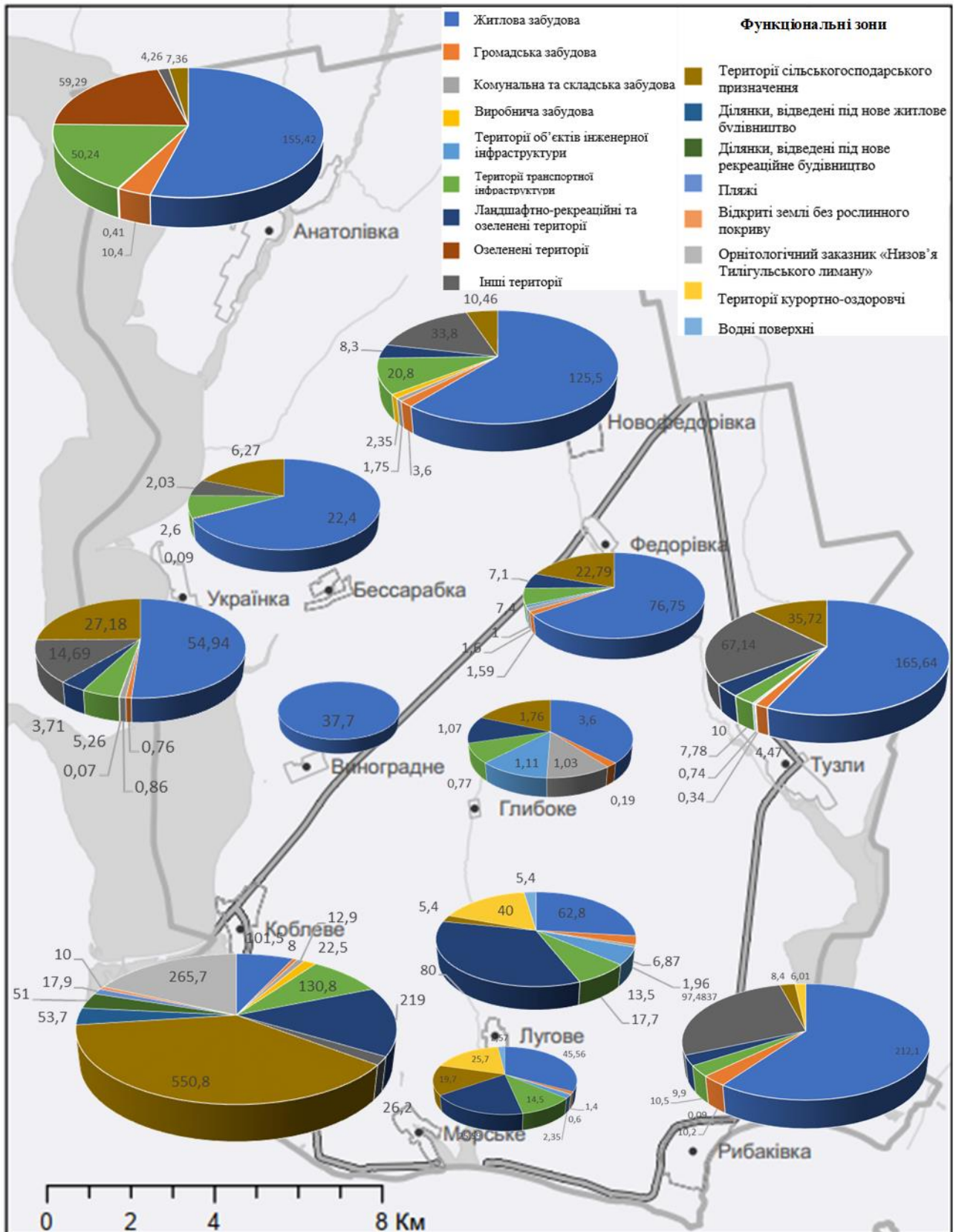

Рис. 4.2. Використання територій населених пунктів Коблівської громади, га
 Складено автором за даними [13-23,48,49]

Обмежуючі фактори: відставання рівня розвитку соціальної сфери від соціально гарантованого рівня обслуговування; незадовільний технічний стан інженерних мереж, застаріле інженерне обладнання; не впорядковане розміщення об'єктів курортно-туристичного комплексу, здебільшого за межами населеного пункту.

Рекреаційні зони. Анатолівка. Функціонально-планувальна організація населених пунктів полягає у забезпеченні збалансованого розвитку природних та урбанізованих зон. Природне середовище відіграє важливу роль у збереженні природи та створенні умов для відпочинку, тоді як урбанізована інфраструктура відповідає за соціальні та економічні потреби. Стратегічним завданням для розвитку економіки села Анатолівка є формування високоефективного господарського комплексу, спрямованого на досягнення сталого розвитку. Це можливо завдяки максимальному використанню ресурсів, об'єднанню економічних, соціальних та екологічних інтересів, активній інвестиційній політиці та підтримці малого бізнесу.

Для створення оптимальної планувальної структури села Анатолівка передбачається проведення зонування території з виділенням різних функціональних зон залежно від їх призначення. Громадські зони будуть позначені як Г-1, Г-3, Г-4, Г-5, Г-6, житлові зони - Ж-1, ПЖ-1, а також передбачена рекреаційна зона Р-3.

Сприятливе географічне положення села *Виноградне*, що розташоване поруч із міжнародною трасою М-16 та в 10 кілометрах від Чорного моря, створює передумови для потенційного економічного та соціального розвитку. Це відкриває перспективи для перетворення села Виноградне на привабливу місцевість для інвестицій та надає можливість отримання грантів від Європейського Союзу для його розвитку. Також це сприятиме розміщенню екологічно чистих підприємств та створенню нових робочих місць.

Село Тузли. Враховуючі вигідне розташування населеного пункту неподалік від озера Солонець-Тузли, Чорного моря також село межує з територією національного природного парку «Білобережжя Святослава»,

генеральним планом передбачається розвиток у курортно-оздоровчому напрямку. На півдні населеного пункту запроєктовані ділянки для подальшого утворення оздоровчого комплексу та готелю. Ця територія характеризується вигідним розташуванням відносно озера Солонець-Тузли. [21]

Відповідно до інформації Управління екології та природних ресурсів від 14.07.2021 р. №1716/01.1-04/05 неподалік від с. Тузли знаходиться об'єкт природно-заповідного фонду місцевого значення – гідрологічний заказник «Солоне озеро»(статус заповідного об'єкта надано рішенням Миколаївської обласної ради народних депутатів від 01.10.1974 №527, перезатверджено – від 25.12.1979 №623 на площі 375 га). Зазначений заказник входить до складу території національного природного парку «Білобережжя Святослава» (статус заповідного об'єкта надано Указом Президента №1056/2009 від 16.12.2009). В межах с. Тузли відсутні території, зарезервовані для створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Важлива роль у формуванні планувальної структури населених пунктів відводиться зеленим насадженням загального користування, тому генеральним планом передбачається створення та оздоровлення рекреаційних зон і розвиток об'єктів рекреаційного призначення. Ландшафтно-рекреаційну зону створюють на озелених територіях села Тузли, а короткочасний відпочинок передбачено у кварталах житлової забудови. Формування таких зон здійснюється за рахунок створення парків, скверів та інших зелених зон.

Відповідно до рішень генерального плану передбачається створення парків у центральній та північно-східній частині села. Рекреаційні зони обладнані майданчиками для спорту (для різних видів спорту, тренувальні майданчики), дитячими майданчиками та зонами для активного відпочинку для всіх вікових категорій.

Село Українка має потенціал для розвитку житлового та громадського секторів, а також територіальні ресурси для розвитку туристичної та рекреаційної діяльності (Табл. 4.2.).

Таблиця 4.2

Сучасне використання території населеного пункту

Показники	га	%
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	3,71	3,45
- загального користування	3,71	3,45

Складено автором за даними [22]

У центральній частині села Українка передбачено створення рекреаційної зони, яка буде обладнана озеленими територіями (Табл. 4.3.). Зони короткочасного відпочинку розташовані в кварталах житлової забудови, що також знаходяться у центральній частині села. Формування цієї зони проводиться за допомогою створення парків, скверів та інших зелених площ. Згідно з рішеннями генерального плану передбачається розширення парку у центральній частині населеного пункту. У рекреаційних зонах буде створено майданчики для занять спортом різних видів, тренувальні майданчики, дитячі майданчики та місця для активного відпочинку усіх категорій населення.

Таблиця 4.3.

Проектне використання території населеного пункту

Показники	Розрахунковий етап	
	га	%
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	8,01	4,84
- загального користування	3,91	2,36
- рекреаційні території активного відпочинку	-	-
- зелені насадження спеціального призначення	4,10	2,48
- дачні ділянки	-	-

Складено автором за даними [22]

Інформація у таблицях підтверджує, що на етапі розрахунків відбудуться позитивні зміни у використанні території населеного пункту, зокрема: відбудеться збільшення площі зелених насаджень загального користування з 3,45% до 4,84%.

Село Українка має можливості для розвитку житлового та громадського секторів, а також наявні територіальні ресурси для створення об'єктів туристичної та рекреаційної інфраструктури.

Таблиця 4.4.

Моніторинг природоохоронних об'єктів

Екологічна проблема	Контрольний критерій	Метод контрольного вимірювання	Періодичність контрольного виміру
Пересихання Тилігульського лиману	Кількість поверхневих вод Тилігульського лиману. Виконання вимог до захисних зон лиману Тилігул	Аналіз статистичної інформації Візуальне спостереження та фотофіксація	1 рік Періодично

Складено автором за даними [22]

Таблиця 4.5.

SWOT -аналіз

Сильні	Слабкі
Вигідне географічне розташування — поблизу траси міжнародного значення М-14 та на узбережжі Тилігульського лиману	Відсутність закладів громадського обслуговування та для підприємницької діяльності, системи централізованого водовідведення.
Можливості	Ризики
Розвиток сільського господарства і переробних виробництв. Зростання кількості населення Збереження та відновлення водойм	Недостатньо розвинений промисловий потенціал району. Віддаленість від зон концентрації робочих місць.

Складено автором за даними [22]

Поряд з межами населеного пункту Українка розташований регіональний ландшафтний парк «Тилігульський», створений рішенням Миколаївської обласної ради від 28.04.95 № 8 на площі 8195,4 га. На даний час встановлення меж парку не було здійснено, тому не має можливості визначити остаточну територію парку «Тилігульський» та встановити обмеження, які діють на територію с. Українка (Табл 4.4.). Тому, після встановлення меж регіонального парку «Тилігульський» та визначення зонування його території в межах с. Українка, на території населеного пункту мають діяти обмеження відповідно до

Закону України «Про природно-заповідний фонд». Також біля меж с. Українка розташована смарагдова мережа. Село Українка має можливості для розвитку житлового та громадського секторів, а також наявні територіальні ресурси для розвитку об'єктів туристичної та рекреаційної сфери. Визначення ключових екологічних проблем села Українка: *екологічна проблема* - пересихання Тилігульського лиману; екологічні цілі генерального плану – створення рекреаційної зони на березі Тилігульського лиману. Географічне положення села та наявність генерального плану дозволять перетворити село Українка на привабливий об'єкт щодо інвестування та відкрити можливість отримання грантів від ЄС для розвитку села, розміщення екологічно нешкідливих підприємств та створення робочих місць (Табл. 4.5.).

Курортні зони. Село Коблеве розташоване в прибережній зоні Чорного моря, де сприятливі природні умови сприяють лікуванню, медичній реабілітації та профілактиці захворювань. Клімат тут помірно-континентальний із великою кількістю сонячних днів, високими літніми температурами. Поєднання морського та степового повітря, тепле Чорне море, піщані пляжі, лікувальні грязі та ропа Тилігульського лиману, мінеральні води Коблівського родовища створюють сприятливі умови для оздоровлення. Крім того, наявність вільних територій для житлового та рекреаційного будівництва, а також можливість розміщення виробничих об'єктів роблять цю територію привабливою для інвестицій. Генеральний план Коблеве-Рибаківської курортної зони був розроблений інститутом «ДПРОМІСТО» у 1977 році на розрахунковий період 25-30 років, тобто строк його реалізації закінчився у 2006 р.

Один з ключових шляхів економічного розвитку Коблеве - це створення високоефективної господарської системи, спрямованої на досягнення сталого прогресу села. Це можливо завдяки максимально ефективному використанню його природних ресурсів, об'єднанню економічних, соціальних та екологічних інтересів, активній інвестиційній політиці та підтримці малого бізнесу. Курортно-рекреаційна сфера визначена як один із пріоритетних напрямків

економічного розвитку, що формує структуру господарського комплексу та забезпечує зайнятість населення (Табл. 4.6.).

Таблиця 4.6.

Прогноз балансу трудових ресурсів населення з урахуванням міграційної складової

Показники	1.01.2013 р.		1.01. 2021 р.		1.01.2033 р.	
	тис. чол.	%	тис. чол.	%	тис. чол.	%
Зайняті у господарському комплексі, всього	1,15	73,7	2,35	79,1	4,2	84,0
у тому числі:						
– рекреаційне господарство	0,28	18,0	0,9	30,3	2,2	44,0

Складено автором за даними [48,49]

Допустима рекреаційна ємність. Одним із головних критеріїв при визначенні масштабів курортно-рекреаційного будівництва є величина рекреаційної ємності, що дорівнює кількості рекреантів, які можуть одночасно знаходитись на рекреаційних територіях, враховуючи допустиме навантаження на ландшафт.

Головними розрахунковими показниками при визначенні рекреаційної ємності приморських курортних місцевостей є довжина берегової лінії, придатної для входу у воду, та площа пляжів. Крім того, враховується величина територіальних ресурсів, що можуть бути використані для розміщення об'єктів нового курортно-рекреаційного будівництва, та площа зелених насаджень загального користування.

- берегова смуга пляжів дорівнює 6,1 км і при мінімально допустимій нормі 0,2 м на одного відвідувача може забезпечити одночасне перебування на пляжах 30,5 тис. чол.
- існуючі пляжі займають близько 17,9 га, де при нормі 5 м² на 1 відвідувача може одночасно розміститися 35,8 тис. чол.;
- території, на яких передбачається розміщення нових курортно-рекреаційних установ, становлять близько 202,0 га;
- площа зелених насаджень загального користування Коблеве

становить лише 0,5 га, що не відповідає нормативній потребі у цих насадженнях як постійного населення, так і відпочиваючих. Впродовж розрахункового етапу площу зелених насаджень загального користування планується збільшити.

Важливою умовою ефективного функціонування курортно-рекреаційного господарства є визначення пріоритетів та меж раціонального використання рекреаційних ресурсів, гранично допустимого навантаження на рекреаційно-ресурсний потенціал території, що проєктується.

Проєктом передбачається значний розвиток мережі курортно-рекреаційних установ, використання для відпочинку житлового фонду місцевого населення, створення умов для короткочасного відпочинку місцевого населення та населення, яке приїжджатиме на пляжі з інших населених пунктів. При визначенні масштабів розвитку курортно-рекреаційного господарства враховувалося, що сумарна величина місткості установ санаторного лікування, відпочинку та туризму, чисельності неорганізовано відпочиваючих, кількості короткочасно відпочиваючих не повинна перевищувати рекреаційної ємності території (близько 34,0 тис. чол.).

Основні параметри розвитку курортно-рекреаційного господарства Коблеве в «пік» літнього сезону на кінець розрахункового етапу будуть представлені такими величинами: загальна одночасна кількість відпочиваючих – 34,0 тис. чол.; у том числі: у курортно-рекреаційних установах – 32,0 тис. чол.; у житловому фонді місцевого населення – 0,8 тис.чол.; короткочасно відпочиваючі, які приїжджатимуть на пляжі з інших населених пунктів, розташованих в межах 1-1,5-годинної транспортної доступності до села – 1,2 тис.чол.

Впродовж розрахункового етапу намічається будівництво нових курортно-рекреаційних установ загальною ємністю 15,3 тис. місць: установи санаторного лікування – 2,7 тис. місць (17,7%), пансіонати з лікуванням – 2,7 тис. місць; установи тривалого відпочинку – 10,5 тис. місць (68,6%); пансіонати для батьків з дітьми – 6,6 тис. місць; спортивно-оздоровчі табори – 0,6 тис. місць; дитячий

оздоровчий табір (розширення) – 0,03 тис. місць; готелі, міні-готелі – 3,24 тис. місць; установи туризму – 2,1 тис. місць (13,7%); кемпінги – 1,5 тис. місць; мотелі – 0,6 тис. місць.

В загальному обсязі нового будівництва найбільша питома вага належить пансіонатам для сімей з дітьми – 43,1% (6,6 тис. місць).

Територія, намічена під розміщення нових курортно-рекреаційних установ, складає 201,9 га, із них території, вже відведені під рекреаційну забудову, – 51,0 га, нові території – 150,9 га, із яких 116,0 га знаходяться в межах Тилігульського регіонального ландшафтної парку.

Нове рекреаційне будівництво розміщатиметься на території рекреаційній зоні табогатофункціонального центру відпочинку та туризму.

Розрахунок ємності рекреаційних установ, що проєктуються, виконаний за такими нормами земельної ділянки на 1 місце: пансіонати – 140-150 м²; спортивно-оздоровчі табори – 160 м²; дитячі оздоровчі табори – 200 м²; готелі – 75 м²; кемпінги – 150 м²; мотелі – 100 м².

В загальній ємності рекреаційних установ кількість місць цілорічного функціонування складе 6,5 тис. місць або 20,3%.

Установи рекреаційного господарства будуть орієнтовані на оздоровлення всіх категорій населення. Паралельно розвитку традиційного відпочинку дорослих, батьків з дітьми необхідно надання послуг елітарного відпочинку шляхом будівництва висококласних готелів, обладнаних критими басейнами, соляріями, тренажерними залами, SPA – комплексами тощо, орієнтованих на більш забезпечених людей.

Однією із складових рекреаційного потоку на перспективу будуть неорганізовані відпочиваючі, загальна кількість яких складе орієнтовно 0,8 тис. чол. Ця категорія рекреантів буде представлена відпочиваючими, які розселятимуться у житловому фонді місцевого населення. Розселення неорганізовано відпочиваючих намічається в садибному житловому фонді, в основному на площадці № 3, що найбільш наближена до моря. Прийнято, що для прийому відпочиваючих на площадці № 2 буде використано 25% будинків

садибного типу (74 садиби), на площадці № 3 – 35% (210 садиб). В кожному із будинків розселиться у середньому 2,5 чол. Таким чином контингент рекреантів цих площадок становитиме на розрахунковий етап близько 0,7 тис. чол. Кількість відпочиваючих в існуючій забудові, враховуючи її віддаленість від моря, залишиться на сучасному рівні (0,1 тис. чол.).

Одну з категорій рекреантів будуть складати короткочасно відпочиваючі – жителі інших населених пунктів, розташованих в межах 1-1,5-годинної доступності до Коблеве, які приїжджатимуть на пляжі села у вихідні та святкові дні. Їх кількість становитиме 1,2 тис. чол.

Нормативна потреба в персоналі курортно-рекреаційних установ на розрахунковий етап визначена в кількості 8,29 тис. чол., у тому числі в персоналі, який працюватиме постійно – 2,21 тис. чол.

В перспективі, враховуючи сприятливі природно-кліматичні умови, *сільське господарство* залишиться однією з провідних галузей господарського комплексу села зі спеціалізацією – вирощування винограду. Чисельність зайнятих у сільському господарстві складе 0,35 тис. чол., тобто залишиться на сучасному рівні.

Збільшення чисельності населення та відпочиваючих, обсягів вантажоперевезень обумовить розвиток зовнішнього транспорту. Для забезпечення подальшого розвитку транспортної інфраструктури, пропуску очікуваних транспортних потоків проектом запропоновано розміщення автотранспортного підприємства, парку таксі тощо. З метою поліпшення зв'язку передбачається інтенсивний розвиток безпроводових засобів зв'язку, охоплення комунікаційною системою всієї території.

На перспективу намічається значний розвиток *сфери обслуговування*, обумовлений збільшенням чисельності населення та відпочиваючих, необхідністю підвищення рівня обслуговування до нормативних показників, що призведе до збільшення зайнятих у цій сфері з 0,43 тис. чол. до 0,9 тис. чол., тобто у 2,1 рази. Подальший розвиток очікується і у сфері підприємництва. Діяльність суб'єктів підприємництва буде пов'язана з обслуговуванням потреб місцевого

населення та відпочиваючих. Розміщення малих підприємств виробничої сфери передбачається у комунальній зоні села. Найбільша кількість зайнятих припадатиме на рекреаційний комплекс – 2,2 тис. чол., їх частка в загальній кількості зайнятих в економіці села становитиме 52,4% (Рис. 4.3).

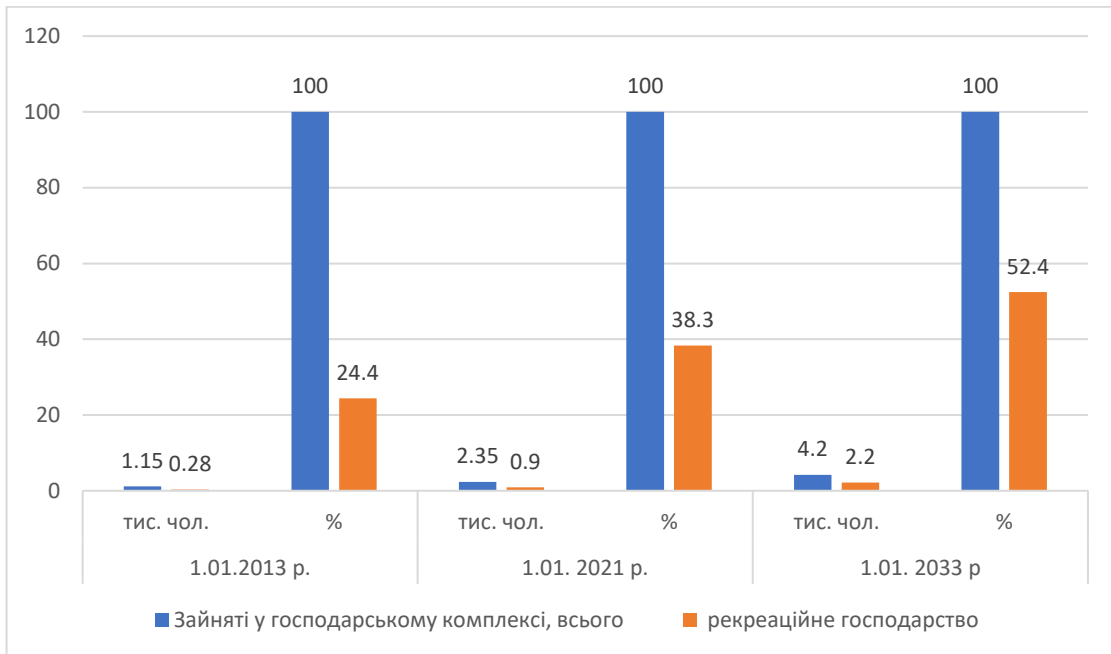

Рис. 4.3. Зайнятість населення у рекреаційному господарстві

Складено автором за даними [48, 49, 86]

Територія, що планується для розвитку, розташована в районі з вигідним кліматом та різноманітними курортно-рекреаційними ресурсами, такими як море, мінеральні джерела та лікувальні грязі. Кожен з цих ресурсів потребує індивідуального підходу до дослідження, контролю та використання. У 2007 році Українським науково-дослідним інститутом медичної реабілітації та курортології (м. Одеса) була проведена «Комплексна оцінка ресурсного потенціалу територій Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області з метою визначення перспектив їх використання у курортно-рекреаційному напрямку». Згідно з цією роботою, планована територія має природні лікувальні (курортно-рекреаційні) ресурси, такі як сприятливий клімат, мінеральні джерела, ропа з лиману, лікувальні грязі (пелоїди) та морське узбережжя.

На забудованих ділянках присутні курортно-рекреаційні заклади, землі,

відведені під будівництво нового житла та рекреаційних об'єктів, зелені насадження для загального використання, вулично-дорожня мережа та інші вже забудовані території (Табл. 4.7.).

Таблиця 4.7.

Існуюче використання території села

Показники	га	%
Територія, всього	1470,0	100,0
у тому числі:		
Ландшафтно-рекреаційна та озеленена територія, всього	219,0	14,9
у тому числі:		
- курортно-рекреаційних установ	164,2	11,17
- озелених територій загального користування	0,5	0,03
- лісів	54,3	3,7
Ділянки, відведені під нове рекреаційне будівництво	51,0	3,5
Пляжі	17,9	1,2
Відкриті землі без рослинного покриву	10,0	0,7
Орнітологічний заказник «Пониззя Тилігульського лиману», всього	265,7	18,1
із них:		
- водні поверхні	73,9	5,0
- заболочені землі	32,8	2,2

Складено автором за даними [48,49, 86]

Для лікування відпочиваючих у курортних готелях, пансіонатах сімейного типу та інших рекреаційних закладах запропоновано створення медичного комплексу у складі курортної поліклініки та водолікарні з діагностичним центром, лікувальними басейнами, ваннами, процедурними кабінетами тощо.

З метою поліпшення стану здоров'я, профілактики захворювань, фізичної реабілітації, формування у населення сталих традицій щодо фізичного виховання намічається розвиток мережі сучасних спортивних споруд, які заплановано розмістити у спортивних комплексах, розташованих у громадських центрах та спортивному комплексі рекреаційної зони (спортивні зали, закритий та відкритий плавальні басейни), площинні споруди (майданчики та поля для спортивних ігор, спортивне ядро) розміщатимуться на території житлових кварталів та спортивному центрі рекреаційної зони. Проведення фізкультурно-оздоровчих занять передбачається також в приміщеннях, прибудованих до багатоквартирних житлових будинків.

У господарському комплексі села зайнято 1,15 тис. осіб, із них: 0,92 тис.

(80%) – наймані працівники підприємств, установ, організацій; 0,23 тис. (20,0%) – фізичні особи- підприємці та працюючі в них. Основними сферами зайнятості є сільське та рекреаційне господарство. Такі види економічної діяльності мають виражений сезонний характер, отже, у міжсезоння існують значні проблеми щодо пошуку робочих місць.

Структура сучасного курортно-рекреаційного комплексу представлена:

- базами відпочинку – 9,2 тис. місць (55,1%);
- пансіонатами – 5,3 тис. місць (31,7%);
- спортивно-оздоровчими таборами – 0,8 тис. місць (4,8%);
- готелями – 0,76 тис. місць (4,6%);
- дитячим оздоровчим табором – 0,24 тис. місць (1,4%);
- кемпінгами – 0,4 тис. місць (2,4%).

Таким чином, в структурі курортно-рекреаційного комплексу переважають бази відпочинку, на частку яких припадає 55,1%, тобто більше половини загальної місткості рекреаційних установ. Найкрупніші рекреаційні установи Коблеве: пансіонат

«Чорноморець» – 760 місць, бази відпочинку «Зоря» – 600 місць та «Автомобіліст» – 400 місць. В останні роки характерною особливістю розвитку рекреаційної мережі є збільшення загального числа та питомої ваги установ відпочинку невеликої місткості. Всі рекреаційні установи Коблеве функціонують тільки впродовж літнього періоду. Територія, яку займають рекреаційні установи, складає 164,2 га, що менше нормативної, яка повинна становити 227,0-256,0 га. Земельні ділянки, площа яких менша за нормативну, займають пансіонати та бази відпочинку. Чисельність постійно працюючих в рекреаційних установах складає 0,28 тис. чол. або 24,3% зайнятих у господарському комплексі села. В літній період чисельність зайнятих у цій сфері значно збільшується за рахунок залучення сезонного персоналу.

Рекреаційні установи, розташовані у селі, є в основному власністю України та Молдови. Суб'єктами управління рекреаційною галуззю є промислові підприємства, вищі навчальні заклади, численні громадські організації та фізичні

особи. Проявом ринкової перебудови курортно-рекреаційного комплексу є значна присутність об'єктів, які відносяться до асоціацій, акціонерних товариств та інших організацій. З кінця 90-х років минулого сторіччя відмічається збільшення загального числа та питомої ваги установ, які засновані фізичними особами.

Основними споживачами оздоровчих послуг, які надаються установами відпочинку села, крім жителів України, є жителі ближнього зарубіжжя, що обумовлено не тільки територіальною близькістю, а і загальними рисами соціокультурного розвитку у ХХ сторіччі. Крім організовано відпочиваючих, складовими рекреаційного потоку є неорганізовано відпочиваючі, які розміщуються у житловому фонді місцевого населення, та короткочасно відпочиваючі, які приїжджають на пляжі з населених пунктів, розташованих у межах 1-1,5-годинної транспортної доступності до села. Кількість цих категорій рекреантів у «пік» літнього сезону складає відповідно 0,1 та 2,2 тис. чол. Незважаючи на сприятливі передумови для розвитку, ріст економічних показників за останні роки (кількості відпочиваючих, обсягу послуг, прибутку та надходжень у бюджет тощо), сучасне рекреаційне господарство за масштабом та структурою не відповідає вимогам оптимального функціонування. Аналіз ринку рекреаційних послуг виявив ряд проблем, основними з яких є:

- відставання матеріально-технічної бази рекреаційних установ, асортименту та якості послуг від світового рівня;
- зношеність значної частини основних фондів, які потребують постійного оновлення;
- сезонність рекреаційних потоків і відповідно сезонний характер роботи оздоровниць. Установи не мають відповідної інфраструктури цілорічного обслуговування: закритих басейнів, соляріїв, SPA – комплексів тощо);
- висока вартість рекреаційного продукту, яка не завжди відповідає якості відпочинку і призводить до зменшення числа осіб, що користуються послугами рекреаційних установ;
- недостатньо високий рівень обслуговування рекреантів;

– недостатня різноманітність рекреаційних занять, що свідчить не стільки про видову обмеженість рекреаційних ресурсів, скільки про низький рівень організації рекреаційного процесу;

– недостатні обсяги бюджетних вкладень на розвиток інфраструктури рекреаційного комплексу: утримання та благоустрій пляжів, установ обслуговування тощо.

На території Коблеве розміщена адміністрація та матеріальний склад ДП «Агро- Коблево», яке було організовано у 2000 році на базі ВАТ «Коблево» і спеціалізується на вирощуванні винограду. Чисельність населення села, зайнятого в ДП «Агро-Коблево», селянських (фермерських) та особистих підсобних господарствах, складає 0,35 тис. чол. або 30,4% зайнятих у господарському комплексі Коблеве.

Невід’ємною складовою частиною економіки Коблеве є сфера малого бізнесу, яка представлена суб’єктами підприємницької діяльності – фізичними особами та працюючими в них. Чисельність зайнятих в цій сфері – 0,23 тис. чол.(20,0%). Суб’єкти підприємницької діяльності – фізичні особи є практично в усіх сферах економічної діяльності села, однак найбільша їх кількість налічується у торгівлі. З установ культури у селі розташована бібліотека з ігротекою, книжковий фонд якої налічує 8,2 тисячі одиниць. В курортній зоні села знаходяться клубні приміщення загальною ємністю 1500 місць, аквапарк та родеопарк, які діють тільки впродовж літнього сезону.[48,49]

Територіально стаціонарні джерела забруднення повітря знаходяться у межах села Коблеве та його навколишніх районів і не впливають на рекреаційну зону, що розташована на узбережжі моря. Проектні рішення щодо організації території та системи дорожнього руху були прийняті з урахуванням необхідності забезпечення відповідних нормативів щодо якості повітря у житловій та рекреаційній зонах.

Результати лабораторних аналізів морських вод на місцях використання рекреаційних зон та поверхневих вод Тилігульського лиману свідчать про їх відповідність вимогам гігієнічних нормативів ДСанПіН № 172 від 19.06.96 року.

Згідно з проектом, передбачається повне покриття централізованим водопостачанням як наявної, так і проектної забудови житлових та рекреаційних зон. Для забезпечення нормативних рівнів шуму на цій території, особливо вздовж головних магістралей, передбачається зелені зони вздовж червоних ліній відповідно до вимог Державних санітарних норм 173-96 (п.5.25).

На території, що проектується, розташовані два об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ):

Орнітологічний заказник місцевого значення "Пониззя Тилігульського лиману", створений рішенням № 668 від 20.12.76 року і розташований в межах Регіонального ландшафтного парку "Тилігульський";

Регіональний ландшафтний парк "Тилігульський", створений у 1995 році на одному з чистих лиманів північно-західного Причорномор'я і розташований на межі Миколаївської та Одеської областей. На час розробки проекту РЛП "Тилігульський" не має погодженого проекту функціонального зонування території. У межах цього об'єкту ПЗФ є території, віднесені до водно-болотних угідь міжнародного значення, які мають важливе значення для збереження птахів і цілинних ділянок степу, що збереглися на схилах балок.[45]

Морське. Наявність перспективних зовнішніх транспортних зв'язків та потенційних трудових ресурсів, створює підґрунтя для розвитку в с. Морське сільськогосподарських підприємств та утворення розвинутих територій рекреаційного та туристичного напрямку.

Зелені насадження загального користування відіграють важливу роль у формуванні планувальної структури населеного пункту, що підтверджує генеральний план, який передбачає створення та озеленення рекреаційних зон та розвиток об'єктів рекреаційного призначення. Ландшафтно-рекреаційна зона розташовується на зелених територіях села Морське, а зона короткочасного відпочинку розміщена біля лиману у центральній частині села.

Перспективна планувальна структура населеного пункту визначає основу для розвитку житлових, комунально-складських, рекреаційних територій та територій громадської забудови. Подальший розвиток житлових районів

передбачається у західному та східному напрямках. Громадсько-ділова зона розвиватиметься вздовж головної вулиці у центральній частині населеного пункту. Загальносільська рекреаційна зона розташована біля лиману Карабуш. Подальший розвиток рекреаційної галузі планується на півдні. Згідно рішень Генерального плану передбачається створення парку у центральній частині населеного пункту, біля лиману Карабаш.

Рекреаційні зони включають в себе області для занять спортом, такі як спортивні майданчики для різних видів спорту і тренувальні майданчики, дитячі майданчики та місця для активного відпочинку усіх вікових груп населення. Нижче, у Таблиці 4.8, наведено планове використання території населеного пункту.

Таблиця 4.8.

Проектне використання території населеного пункту

<i>Показники</i>	<i>Розрахунковий етап</i>	
	<i>га</i>	<i>%</i>
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	25,59	18,5
- загального користування	25,3	18,3
- озеленені території	-	-
- зелені насадження спеціального призначення	0,29	0,2
Території курортно-оздоровчі	25,7	18,6
Територія в межах населеного пункту	137,97	100,0

Складено автором за даними [18]

Аналіз таблиці показує, що на розрахунковому етапі очікується позитивна динаміка у використанні території населеного пункту. Зокрема, передбачається зростання площі зелених насаджень загального користування з 0% до 15,6% та збільшення площі зон курортного та оздоровчого призначення з 0% до 18%. В цілому, планування території населеного пункту стає більш структурованим, що відображає позитивні тенденції у раціональному використанні земельних ресурсів.

Функціонально-просторова організація системи громадських центрів базується на її основних компонентах, включаючи центр населеного пункту з внутрішньою структурою. Центр села Морське розвивається як багатофункціональна система, яка включає громадські, адміністративно-ділові та культурно-освітні функції, а також підприємства громадського харчування, торгівлі та побутового обслуговування. Просторова організація центру Морське виконується компактно, вздовж основної вулиці Морська, за лінійно-вузловою схемою, з багатофункціональним використанням. Генеральним планом передбачається подальший розвиток центру з розширенням функціонального складу об'єктів, таких як адміністративні та комерційні споруди, магазини, підприємства громадського харчування та дошкільний навчальний заклад. Враховуючі вигідне розташування населеного пункту на березі Чорного моря та існуючий розвиток курортно-оздоровчих територій, у Генеральному плані передбачається розвиток у цьому напрямку. Згідно даних від Коблівської сільської ради та проектних рішень максимальна місткість рекреаційного та курортно-оздоровчого комплексу становить 1000 осіб.

На півдні населеного пункту запроектовані ділянки для подальшого утворення баз відпочинку. Ця територія характеризується вигідним розташуванням відносно Чорного моря та транспортним зв'язком. Поряд із новими ділянками проходить траса загального користування О150313. Загальна площа нових ділянок під курортні об'єкти становить 15,1 га. Проектом виділена територія активного відпочинку та передбачається безперешкодний доступ до пляжів загального користування.

Утримання пляжів та рекреаційних територій має відбуватися відповідно до «Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць», затверджених наказом МОЗ України від 17.03.2011 № 145 та ст. 88 Водного кодексу України.

Генеральним планом також передбачено створення пляжної зони та першої зони охорони курорту. Перша зона охорони охоплює прибережну смугу моря, пляжі та прилеглі території. Ця зона буде використовуватися для створення

загальнодоступних зелених зон, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, а також спортивних і дитячих майданчиків. У першій зоні санітарної охорони курортних населених пунктів дозволяється зберігання існуючих житлово-громадських будівель (відповідно до вимог пункту 8.5.7 ДБН Б.2.2-12:2018). Також передбачено облаштування території для активного відпочинку та забезпечення безперешкодного доступу до загальнодоступних пляжів. Площа пляжів у межах населеного пункту становить 4,5 гектара (з урахуванням 45 м² пляжної зони на одного відвідувача).

На кожному водному об'єкті, пляжі і в місцях масового відпочинку людей, необхідно передбачається влаштування рятувальних постів, обладнаних та оснащених рятувальними засобами й іншим спеціальним спорядженням (відповідно до п. 2 розділу II «Правил охорони життя людей на водних об'єктах України»). Також між територією пляжів та баз відпочинку передбачається набережна, довжиною 1,25км та площею 0,56 га.[18]

Лугове – враховуючі вигідне розташування населеного пункту на березі Чорного моря та існуючий комплекс рекреаційних та курортно-оздоровчих закладів, у Генеральному плані передбачається подальший розвиток цих територій. До проектних меж населеного пункту передбачені до включення території на півдні населеного пункту, де розташовані бази відпочинку, дитячі табори, дачі, а також кемпінги. Генеральним планом передбачено впорядкування цих територій та їх розвиток. На кінець розрахункового періоду загальна площа курортно-оздоровчих закладів складе 40 га, площа територій рекреаційного призначення активного відпочинку (кемпінги, пляжі) – 37,7 га, території дач – 24,9 га. Курортний комплекс с. Лугове розташований за межами населеного пункту на узбережжі Чорного моря. Здебільшого це бази відпочинку та пансіонати.

На даний час пляжі вздовж моря не організовані, а доступ до них утруднений. Вигідне розташування відносно Чорного моря та транспортних мереж сприяє подальшому розвитку об'єктів курортно-оздоровчого комплексу. Є можливість подальшого розвитку курортно-рекреаційного комплексу.

Рекреаційна зона населеного пункту уздовж моря здобуде розвиток у вигляді територій призначених для розтушування баз відпочинку, оздоровчих таборів, а також розміщення дач в різних частинах прибережної зони.

Наприклад, подальший розвиток житлових територій с. Лугове передбачається в західному напрямку. Громадсько-ділова зона формується комплексно вздовж головної вулиці у центральній частині населеного пункту. Загально сільська рекреаційна зона передбачена поряд з лиманом Карабуш. На півдні планується подальший розвиток курортно-туристичної галузі (Табл. 4.9.).

Таблиця 4.9

Проектне використання території населеного пункту туристсько-рекреаційного призначення, с. Лугове

<i>Показники</i>	<i>Розрахунковий етап</i>	
	<i>га</i>	<i>%</i>
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	80	35,5
- загального користування	3,3	1,01
- рекреаційні території активного відпочинку	37,7	15,8-
- зелені насадження спеціального призначення	14,1	7,53
- дачні ділянки	24,9	11,16
Території курортно-оздоровчі	40	18,8
Територія в межах населеного пункту	233,59	100,0

Складено автором за даними [17]

Важливу роль у формуванні планувальної структури населеного пункту відіграють зелені насадження загального користування, тому Генеральним планом передбачається створення та благоустрій зон озеленення загального користування. Проектом пропонується створення загальносільського парку на півдні в житлового масиву населеного пункту. При проектуванні парку передбачене максимальне збереження існуючих зелених насаджень та водойм. Засоби загального озеленення ділянок передбачають розміщення дерев, чагарників, газонів, квітників.

Рибаківка. Основні принципові рішення Генерального плану с. Рибаківка створення площі рекреаційних зон, шляхом реконструкції існуючих та утворенням нових на вільних сільських землях.

Проаналізувавши існуючу ситуацію, виявлені чинники, що сприяють розвитку території населеного пункту с. Рибаківка: наявність вільних земель придатних для розвитку рекреаційних та курортних територій; явно виражений курортно-туристичний потенціал, привабливість для позаміського розселення міського населення (дачі, садові, ділянки);

В існуючих межах населеного пункту розташовані 4 бази відпочинку: в центрі та сході. Території ділянок знаходиться у структурі існуючої житлової забудови. Весь основний курортний комплекс розташований на схід від існуючих меж. Це чисельні бази відпочинку, дитячі табори, оздоровчі заклади та рекреаційні території передбачені для активного відпочинку.

На даний час пляжі вздовж моря не організовані, а доступ до них утруднений. Вигідне розташування відносно Чорного моря та транспортних мереж сприяє подальшому розвитку об'єктів курортно-оздоровчого комплексу.

Село Рибаківка володіє потенціалом для прогресу у житловому та громадському секторах, а також має ресурси для розвитку туристичної та рекреаційної сфер (Табл. 4.10). Збудова населеного пункту відображається у лінійно-квартальній планувальній структурі.

Таблиця 4.10

Сучасне використання території населеного пункту

Показник	га	%
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	9,9	2,78
<i>загального користування</i>	1,6	0,45
<i>рекреаційні території</i>	8,3	2,33
<i>зелені насадження спеціального призначення</i>	-	-
Території курортно-оздоровчі	6,01	1,68

Складено автором за даними [20]

Об'єкти рекреаційної території не мають централізованої системи каналізації.

Схема лісокористування ДП «Очаківське ЛМГ» додається, ліси є категорії - рекреаційно-оздоровчі ліси

Після оцінки наявного територіального потенціалу встановлено, що з урахуванням можливостей містобудівного розвитку с. Рибаківка має потенціал для проживання приблизно 4000 осіб до 1 січня 2039 року.

Збільшення чисельності населення передбачається за рахунок міграційного приросту. Також кількість населення зміниться за рахунок перспективи розвитку рекреаційних та курортних територій.

Площа с. Рибаківка в адміністративних межах збільшується за рахунок територій державної та приватної власності (розпорядник Головне управління Держгеокадастру в Миколаївській області), земель запасу Коблівської сільської ради. До існуючих меж населеного пункту приєднуються території рекреаційного призначення уздовж Чорного моря.

В межах покритої Генеральним планом території можливе розміщення різноманітних зон, включаючи житлові, громадські, комерційні, рекреаційні, туристичні та курортні.

Головними завданнями планувальної організації території населеного пункту, що передбачені Генеральним планом, є розвиток рекреаційних та курортних зон.

Наявність перспективи розвитку туристсько-рекреаційного комплексу в проєктних межах населеного пункту робить с. Рибаківка інвестиційно привабливим. Перспективна планувальна структура підкреслює планувальну структуру населеного пункту, яка є основою для розвитку житлових, громадських, туристичних, курортних та рекреаційних територій

Туристично-рекреаційні території отримують розвиток в південному та південно-східному напрямку. Громадський комплекс населеного пункту реконструюється на існуючих територіях в центрі села.

Пріоритетами розвитку с. Рибаківка, що передбачаються г

Генеральним планом, є: подальший розвиток курортно-рекреаційного комплексу комплексу; підвищення комфортності сформованої забудови за рахунок збільшення кількості об'єктів обслуговування та рекреаційних територій.

Рекреаційна зона населеного пункту уздовж моря здобуде розвиток у вигляді територій, призначених для розтушування баз відпочинку, оздоровчих таборів, а також розміщення дач в різних частинах прибережної зони.

Планування зелених насаджень загального користування відіграє важливу роль у формуванні планувальної структури населеного пункту. Генеральний план передбачає створення та благоустрій зон озеленення загального користування. Проєкт включає в себе створення загальноміського парку на південній частині нового житлового району населеного пункту.

При проєктуванні парку передбачене максимальне збереження існуючих зелених насаджень та водойм. Засоби загального озеленення ділянок передбачають розміщення дерев, чагарників, газонів, квітників (Табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Проєктне використання території населеного пункту

<i>Показники</i>	<i>Розрахунковий етап</i>	
	<i>га</i>	<i>%</i>
ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у му числі:	190,22	26,52
- загального користування	7,5	0,77
- рекреаційні території	139,59	19,74
- зелені насадження спеціального призначення	0,86	0,12
- дачі	42,27	5,89
території сільськогосподарського призначення	6,4753	0,9
території курортно-оздоровчі	157,1	21,9
дні поверхні	12,15	1,69
Територія в межах населеного пункту	717,3453	100,0

Складено автором за даними [20]

Плануються для розміщення проєктного пожежного депо II типу (ділянка на 0,8 га) в центрі населеного пункту та пожежне депо III типу (ділянка 0,55 га) в рекреаційній зоні. До озелених територій відносяться рекреаційні території активного відпочинку на сході та заході населеного пункту, а також пляжі та набережні.

Враховуючі вигідне розташування населеного пункту на березі Чорного моря та існуючий комплекс рекреаційних та курортно-оздоровчих закладів, у Генеральному плані передбачається подальший розвиток цих територій.

Згідно даних від Коблівської сільської ради максимальна місткість рекреаційного та курортно-оздоровчого комплексу становить 9937 осіб. Утримання пляжів та рекреаційних територій має відбуватися відповідно до «Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць», затверджених наказом МОЗ України від 17.03.2011 № 145 та ст. 88 Водного кодексу України.

До проєктних меж населеного пункту передбачені до включення території на сході та заході населеного пункту, де розташовані чисельні бази відпочинку, дитячі табори, дачі, оздоровчі заклади, а також кемпінги. Генеральним планом передбачено впорядкування цих територій та їх розвиток. На кінець розрахункового періоду загальна площа курортно-оздоровчих закладів складе 157,1 га, площа територій рекреаційного призначення активного відпочинку (кемпінги, пляжі) – 139,59 га, території дач – 42,27 га.[20]

Генеральним планом також передбачено створення пляжної зони та першої зони охорони курорту. Територія першої зони охоплює прибережну смугу моря, пляжі та прилеглі ділянки. Ця зона буде використовуватися для організації загальнодоступних зелених насаджень, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, а також спортивних та дитячих майданчиків. В рамках першої зони санітарної охорони населених пунктів, які мають статус курортних, дозволено зберігання існуючих капітальних споруд житлово-громадського призначення (відповідно до пункту 8.5.7 ДБН Б.2.2-12:2019). Виділена територія для активного відпочинку передбачає безперешкодний

доступ до пляжів загального користування. Площа пляжів у межах населеного пункту становитиме 33,1 гектара (за розрахунками - 33,3 м² пляжної зони на одного відвідувача).[20]

На території населеного пункту в рекреаційній зоні розташована існуюча рятувальна станція, яка функціонує цілий рік. Станція складається з командно зв'язкового вузлу, рятувального посту та медично-реанімаційного пункту (укомплектована згідно діючих норм та законів та положень МОЗ України).

На кожному водному об'єкті, пляжі і в місцях масового відпочинку людей, необхідно передбачається влаштування рятувальних постів, обладнаних та оснащених рятувальними засобами й іншим спеціальним спорядженням (відповідно до п. 2 розділу II «Правил охорони життя людей на водних об'єктах України»).

В центрі населеного пункту в південній частині проектом передбачена територія для влаштування набережної загальною площею приблизно 12 га загальною довжиною 1,55 км.

Пропонується охоплення усіх існуючих (де є технічна можливість та необхідність) рекреаційних закладів централізованим каналізуванням, з влаштуванням мереж самопливної та напірної каналізації, а також будівництвом каналізаційних насосних станцій (у кількості 5 од) та локальних очисних споруд (у кількості 3 од).

Оскільки на території села, в північній частині, розташована будівля існуючої каналізаційної насосної станції великої потужності, яка нині не експлуатується, даним проектом на наступних етапах проектування і при відповідному технікоекономічному обґрунтуванні рекомендується розглянути альтернативний варіант влаштування централізованої системи водовідведення рекреаційної території села, з відведенням стічних вод на вищевказану насосну станцію, яка буде перекачувати стоки на територію існуючих очисних споруд, розташованих в межах с. Лугове.

Для забезпечення пожежної безпеки села Рибаківка передбачається використання проектного пожежного депо II типу на два пожежних депо (в

центральної частині села, ділянка площею 0,88 га), а також пожежного депо III типу на один автомобіль, що буде обслуговувати рекреаційну зону села (ділянка площею 0,55 га в рекреаційній частині населеного пункту). Пожежне депо обслуговує рекреаційну та житлову зони села., при цьому радіус обслуговування житлової зони по загальній вулично-дорожній мережі не перевищує 3 км.

Протипожежний водопровід для рекреаційної території с. Рибаківка пропонується під'єднати до існуючої водонапірної башти високої ємності (100 м³), яка знаходиться за межами населеного пункту. Схема лісокористування ДП «Очаківське ЛМГ» додається, ліси є категорії - рекреаційно-оздоровчі ліси

Подальше формування локальних місць рекреаційного використання із їх благоустроєм та ландшафтною організацією в районах ділянок нового будівництва. Наявність перспективи розвитку туристсько-рекреаційного комплексу в проєктних межах населеного пункту робить с. Рибаківка інвестиційно привабливим. Перспективна планувальна структура підкреслює планувальну структуру населеного пункту, яка є основою для розвитку житлових, громадських, туристичних, курортних та рекреаційних територій.

Подальший розвиток житлових територій передбачається в західному напрямку. Туристично-рекреаційні території отримують розвиток в південному та південно-східному напрямку (Табл. 4.12).

Таблиця 4.12

Проєктне використання території населеного пункту

Показники	Розрахунковий етап	
	га	%
ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у му числі:	190,22	26,52
- загального користування	7,5	0,77
- рекреаційні території	139,59	19,74
- зелені насадження спеціального призначення	0,86	0,12
- дачі	42,27	5,89
Території курортно-оздоровчі	157,1	21,9

Складено автором за даними [20]

Рекреаційна зона населеного пункту уздовж моря здобуде розвиток у вигляді територій, призначених для розтушування баз відпочинку, оздоровчих таборів, а також розміщення дач в різних частинах прибережної зони.

Рекреаційні території активного відпочинку на сході та заході населеного пункту, а також пляжі та набережні розрахункова площа - 139,59 га. [20]

Бессарабка. У межах розробки містобудівної документації – Генерального плану с. Бессарабка Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області відсутні об'єкти природно-заповідного фонду, території, зарезервовані до подальшого заповідання.

Поряд з межами населеного пункту Бессарабка розташований регіональний ландшафтний парк «Тилігульський», створений рішенням Миколаївської обласної ради від 28.04.95 № 8 на площі 8195,4 га. На даний час встановлення меж парку не було здійснено, тому не має можливості визначити остаточну територію парку «Тилігульський» та встановити обмеження, які діють на територію с. Бессарабка.

Тому, після встановлення меж регіонального парку «Тилігульський» та визначення зонування його території в межах с. Бессарабка, на території населеного пункту мають діяти обмеження відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд». У плані розвитку села Бессарабка, яке розташоване у Березанському районі Миколаївської області, важливо включити розділ, присвячений охороні природного середовища, з відповідними графічними матеріалами. Це необхідно відповідно до стандартів, визначених у Державному стандарті України ДСТУ-Н Б Б.1.1-10:2010 "Настанова з виконання розділів, що стосуються охорони природного середовища, у складі містобудівної документації". Відповідно до інформації Державного підприємства «Очаківське лісове господарство» 26.09.2018р. №408, про існування природно-заповідного фонду на території Коблівського ОТГ – питання до відповідних державних установ. На землях, що знаходяться у постійному користуванні ДП «Очаківське ЛМГ» на території Коблівського ОТГ, за матеріалами лісовпорядкування, природно-заповідного фонду не визначено.

Зелені насадження загального користування відіграють значну роль у формуванні планувальної структури населеного пункту. Генеральний план передбачає створення та удосконалення рекреаційних зон та розвиток об'єктів для відпочинку. Ландшафтно-рекреаційна зона охоплює зелені території в селі Бессарабка, а також зону короткочасного відпочинку, яка розташована поруч із ставком у центрі населеного пункту. Згідно з рішеннями Генерального плану передбачається створення парку у центральній частині села, а також неподалік від лиману, ставка та струмка.[13]

с. Федорівка. Рекреаційна зона населеного пункту буде представлена озелененням загального користування (парк). Важливу роль у формуванні планувальної структури населеного пункту відіграють зелені насадження загального користування, тому Генеральним планом передбачається створення та благоустрій зон озеленення загального користування. Проектом пропонується створення загальносільського парку на заході населеного пункту навколо ставу.

При проектуванні парку передбачене максимальне збереження існуючих зелених насаджень та водойм. Засоби загального озеленення ділянок передбачають розміщення дерев, чагарників, газонів, квітників. В межах основних структурно-планувальних елементів населеного пункту виділяються території для розміщення об'єктів та установ культурно-побутового обслуговування населення. На даний час, озеленені території загального користування у селі відсутні. У межах розробки містобудівної документації – Генерального плану с. Федорівка Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області відсутні об'єкти природно-заповідного фонду, території, зарезервовані до подальшого заповідання. У складі Генерального плану с. Федорівка Березанського району Миколаївської області передбачена розробка звіту про стратегічну екологічну оцінку відповідно до ст. 20 Закону України Про стратегічну екологічну оцінку. Таким чином, в межах території, охопленої Генеральним планом, можливе розміщення житлових, громадських, сільськогосподарських, комерційних, рекреаційних, туристичних та курортних зон.

Зона транспортної інфраструктури. Глибоке. Зелені насадження загального користування відіграють ключову роль у формуванні планувальної структури села Глибоке. З цією метою Генеральний план передбачає створення та організацію рекреаційних зон та розвиток об'єктів для відпочинку. Ландшафтно-рекреаційна зона включатиме озеленені території у межах села Глибоке, а зони короткочасного відпочинку будуть розташовані в кварталі з житловою забудовою, що знаходиться в центральній частині села. Формування цих зон передбачає створення парку. Рекреаційна зона буде обладнана спортивними майданчиками для різних видів спорту, тренувальними площадками, дитячими майданчиками та місцями для активного відпочинку для всіх категорій населення.

Село Глибоке має значний потенціал для розвитку житлової та громадської інфраструктури, а також наявність територіальних ресурсів для створення об'єктів туристичного та рекреаційного призначення (Табл. 4.13).

На початок 2039 р. очікується зростання чисельності зайнятих у всіх сферах економічної діяльності, зайнятих в межах населеного пункту до 5 осіб, їх частка складе 14,3 %, при чому співвідношення зайнятих у виробничій і невиробничій сферах становитиме близько 50:50, що відповідає концепції перспективного розвитку господарського комплексу населеного пункту.

Табл.4.13

Проектне використання території населеного пункту

Показники	Розрахунковий етап	
	га	%
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	1,07	11,3
- загального користування	0,88	9,17
- озеленені території	-	-
- зелені насадження спеціального призначення	0,19	2,13

Складено автором за даними [15]

Дані таблиці свідчать, що на розрахунковий етап відбудуться позитивні зміни у використанні території населеного пункту. На 2039 р. передбачається відведення території до ландшафтно-рекреаційної та озелененої до 1,07 га.[15]

Планувальний каркас представлений головною вулицею вздовж якої формується населений пункт. Планувальний каркас населеного пункту утворюється навколо основної магістралі (головної вулиці).

Перспективні зміни, як поява зелених зон загального користування у вигляді парків, рекреаційної зони, спортивних територій, зроблять відпочинок більш різноманітним і створить позитивний вплив на здоров'я у довгостроковій перспективі.

Новофедорівка. Географічне розташування села Новофедорівка сприяє потенційному економічно-соціальному розвитку. Ландшафтно-рекреаційну зону створюють озеленені території с. Новофедорівка, зони короткочасного відпочинку, розміщені в кварталах житлової забудови, які проходять крізь село.

Таблиця 4.14.

Проектне використання території населеного пункту

<i>Показники</i>	<i>Розрахунковий етап</i>	
	<i>га</i>	<i>%</i>
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території, всього, у тому числі:	36,69	11,68
- загального користування	26,16	8,33
- озеленені території	-	-
- зелені насадження спеціального призначення	10,53	3,35

Складено автором за даними [19]

Просторова схема центру с. Новофедорівка формується компактно, за лінійно-вузловою схемою, локалізуючись вздовж основної композиційної вісі вул. Приморської, і має поліфункціональне використання.

Ландшафтно-рекреаційної та озелененої території – всього 8,3 га в 2021 р., планується в 2039 р. – 36,69 га. Наявність перспективних зовнішніх транспортних зв'язків та потенційних трудових ресурсів, створює підґрунтя для розвитку в с. Новофедорівка сільськогосподарських підприємств та утворення розвинутих територій рекреаційного та туристичного напрямку (Табл. 4.14).

Громадсько-ділова зона формується комплексно вздовж головних вулиць та в межах громадських центрів місцевого значення.

Рекреаційна зона передбачена в центральній частині села, та нових проєктних кварталах. Території, зазначені як резервні під різні види функціонального використання, не мають визначеного строку реалізації, проте забезпечують сталий розвиток населеного пункту. [19]

Відсутність закладів громадського обслуговування та для підприємницької діяльності – це розглядається як слабка сторона розвитку території. Забезпечення села достатньої кількістю об'єктів охорони здоров'я є однією з головних цілей.

Планується вдосконалення системи функціонального зонування населеного пункту. Загальна концепція функціонального зонування передбачає паралельний розвиток окремих функціональних зон, таких як сільськогосподарська, громадська, виробничо-комунальна, торговельно-складська, транспортна та ландшафтно-рекреаційна.

Важливу роль у формуванні планувальної структури населеного пункту відіграють зелені насадження загального користування, тому передбачається створення та організація рекреаційних зон та розвиток об'єктів рекреаційного призначення.

Ландшафтно-рекреаційну зону створюють за допомогою озеленення територій у с. Новофедорівка, а зони короткочасного відпочинку розміщуватимуться у житлових кварталах, які проходять через село.

Згідно рішень Генерального плану передбачається створення парку у південно-східній частині населеного пункту, а також утворення скверів та бульварів у житлових кварталах. Отже, розглядається можливість розміщення житлових, рекреаційних, виробничо-комерційних зон, а також громадських, освітніх та спортивних споруд тощо.

4.2. Ключові проблеми організації рекреації в межах туристсько-рекреаційних зон Коблівської ТГ

Наразі є негативний вплив на розвиток і життєдіяльність громади через проведення бойових дій країною-агресором (громада межує з прифронтовими територіями – м.Очаків, Кінбурнською косою), внаслідок чого маємо руйнування об'єктів с/г призначення, не функціонування закладів освіти, туристичної інфраструктури, дефіцит енерго- та водо- забезпечення, а також значне недоотримання запланованих фінансових надходжень до бюджету громади за поточні роки.

Так, за результатами 2022 року, бюджет Коблівської сільської територіальної громади недоотримав 35,952 мільйонів гривень (без урахування трансфертів), при плановому показнику 100,631 млн.грн., фактично надійшло 64,679 млн.грн. У порівнянні з відповідним періодом 2021р. надходження зменшилися на 32,746 млн.грн. Виконання дохідної частини за 2022 р. без урахування трансфертів склало 64%, при тому що виконання дохідної частини за 2021 рік складало 119%. Планові показники на 2023 рік загального фонду (без трансфертів) складала – 55,147 млн. грн.[58].

В результаті зменшення дохідної частини бюджету (як за рахунок податків і зборів, так і міжбюджетних трансфертів), відповідно і зменшена видаткова частина місцевого бюджету, що в свою чергу унеможлиблює в повному обсязі забезпечити виконання усіх покладених завдань і функції покладених на органи місцевого самоврядування: у сфері соціального захисту, освіти, культури, адміністративних послуг, організації рекреації та інших. Знаходженні довгий час закладів на простой, скорочення чисельності працівників у сфері освіти (за рахунок дистанційного навчання), культури, органів місцевого самоврядування, забезпечення мінімально необхідних видатків для здійснення повноважень бюджетних установ (які утримуються за рахунок бюджету громади), відключення опалення у закладах освіти у 2022-2023 роках, відсутності харчування дітей у закладах освіти починаючи з початку повномасштабної війни, зменшенню стимулюючих виплат працівникам, відтік кадрів та інше. Крім того

в умовах військового стану перед громадою постають нові виклики, які потребують додаткового фінансування за рахунок коштів місцевого бюджету: громади беруть на себе велику частку важливих завдань гуманітарної та соціальної сфери, приймаючи внутрішньо переміщених осіб, формуючи та підтримуючи територіальну оборону, забезпечуючи потреби цивільних та військових, зберігаючи функціонування системи критичної інфраструктури, забезпечують бюджетні заклади додатковими джерелами живлення.

Так, за результатами 2022 р., видатки загального фонду бюджету Коблівської сільської територіальної громади склали 91,730 млн. при плановому показнику 138,533 млн. грн. У порівнянні з відповідним періодом 2021р. видатки загального фонду зменшилися на 28,729 млн. грн. Виконання видаткової частини за 2022 р. склало 66%, при тому що виконання видаткової частини за 2021 рік складало 94%. На 2023 рік видатки загального фонду (зі змінами на 19.01.2023 р.) заплановані у сумі 96,118 млн.грн. На виконання видаткової частини місцевого бюджету також вплинула безпекова ситуація в регіоні в цілому та в громаді, неможливість оплати (відповідно до постанови КМУ №590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану») та «невпевненість у економічній доцільності» доки не закінчиться війна по капітальним видаткам, так як є велика загроза руйнацій. Так видатки розвитку за 2022 рік склали 6,142 млн.грн., при плані 9,195 млн.грн. Видатки розвитку на 2023 рік станом на 26.01.2023 рік не планувалися[58].

З початком військової агресії проти України територія Коблівської громади не є окупованою, активні бойові дії не відбувались, але маємо частково заміноване узбережжя Чорного моря та території сільськогосподарського призначення. На території громади наразі відсутні зруйновані об'єкти критичної інфраструктури, але є зруйновані об'єкти с/г інфраструктури в с.Рибаківка, які потребують відновлення та відбудови, а також рекреаційні об'єкти в зоні відпочинку с.Коблеве.

Частина мешканців громади покинули свої домівки, деякі з них виїхали за кордон. Можна припустити, що частина з тих, хто виїхав можуть не повернутись до своїх домівок і це вплине на розміщення продуктивних сил у громаді. Станом на 01.01.2023 у статусі внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у громаді зареєстровано 2132 особи. Проте є люди, які розмістились у своїх родичів на території громади та досить часто не реєструються, як ВПО, сподіваючись на швидке повернення. Досить точної статистики щодо кількості, вікового та статевого складу мешканців, які покинули громаду, не сформовано з різних причин, тому дана інформація є приблизною.

Через територію с. Коблеве проходить автомагістраль М-14 (Е 58) міжнародного та державного значення Одеса – Новоазовськ, що є частиною європейського коридору «Чорноморське економічне співтовариство». Зменшення морських та авіа перевезень спричинило збільшення внутрішніх вантажних перевезень великоваговими транспортними засобами. В свою чергу це має вплив на прилеглу до автомагістралі територію с. Коблеве, де концентрується велика кількість вантажного автотранспорту, що спричиняє негативний ефект на довкілля, екологію та створює аварійні ситуації на шляху в межах села, стан доріг погіршується.

Туристична та сільськогосподарська галузі громади - це ті сфери діяльності, від яких надходження у бюджет громади становлять основну частину.

У сільськогосподарській галузі частка сільгоспвиробників припинила або зменшили обсяги виробництва через війну, у домогосподарствах зменшились доходи від оренди (паї) порівняно з аналогічним періодом минулого року. Витрати на сільськогосподарське виробництво збільшились. Як для рослинництва, так і для тваринництва, мають місце низькі прибутки від продажу продукції, обмежений доступ до добрив або пестицидів, палива або електроенергії для живлення обладнання, а також кормів для тварин, насіння. На це вплинули такі фактори:

- 1) Подорожчання вартості матеріальних ресурсів, як наслідок - висока собівартість продукції;

2) Відсутність повноцінного доступу до ринку зернових через тривале блокування портів внаслідок збройної агресії РФ;

3) Порушення логістичних ланцюжків та значне підвищення вартості логістики;

4) Зниження закупівельних цін на зернові в порівнянні з 2021р.

5) Територія громади розташована у зоні ризикового землеробства - обмежений доступ до води, відсутність можливості меліорації земель.

Деякі сільськогосподарські угіддя заміновані, що унеможлиблює здійснення будь-якої діяльності. Деякі с/г об'єкти зазнали пошкоджень внаслідок ракетно-бомбових вибухів та потребують відновлення або реконструкції.

Рівень споживання туристичних послуг є одним із важливих індикаторів якості життя. Громада розташована на узбережжі Чорного моря, де має 4 зони відпочинку: Коблеве, Лугове, Морське, Рибаківка та 2 зони відпочинку Анатолівка та Українка на березі Тилігульському лимані. На території громади розташовано більше 250 об'єктів відпочинку та різноманітна туристсько-рекреаційна інфраструктура. Щороку на узбережжі зон відпочинку оздоровлювалося більше 180 тис. осіб із числа жителів України та територій прилеглих країн. Вплив туризму на економіку громади досить відчутний, адже туристи подорожуючи споживають різноманітні товари, користуються послугами, що сприяє розвитку малого та середнього бізнесу й наповненню місцевого бюджету. Через загрози війни туристичний бізнес на території громади припинив свою діяльність. Кількість туристів значно скоротилась, повністю припинився потік туристів з-за кордону, заклади відпочинку припинили свою діяльність, а це втрата робочих місць, зменшення доходів зайнятих у туристичній, розважальній, культурній та інших супутніх сферах діяльності.

Вплив на довкілля, природоохоронні території та об'єкти. Бойові дії спричиняють забруднення акваторії Чорного моря. Через потрапляння снарядів у воду та використання військової техніки, зокрема гідролокаторів і сонарів, страждає морська фауна: дельфіни можуть викидатися на берег з ознаками дезорієнтації. На території громади розташований РЛП «Тилігульський» з його

унікальною флорою і фауною. Птахи від звуків вибухів снарядів покидають свої гнізда, що може вплинути на зменшення чисельності популяції птахів.

Існує також нагальна потреба в реконструкції очисних споруд в с.Лугове з проведенням заходів по відновленню роботи біореакторів, намулових площадок, пісколовки очисних споруд, піскових площадок, приміщення решіток, хлораторної та очищення пруда накопичувача.

Якщо розглядати ситуацію у довоєнний час, варто відмітити те, що рекреаційні зони Коблеве, Рибаківка, Лугове функціонують лише у літній період. Це створює цілий ряд незручностей. Основним важливим негативним наслідком цього є те, що підприємці не зацікавлені створювати гарні умови (будівництво санаторіїв, спа-центрів, супермаркетів тощо), а обмежуються, наприклад, МАФами, тощо. Ця причина суттєво пригальмовує розвиток територій та потребує врегульованих рішень. Тому важливим кроком для громади є отримання статусу курорту для с.Коблеве. Крім, потужного потенціалу природних лікувальних ресурсів, мотивами створення та розвитку курорту є наступне:

- значна кількість площ, що можна залучити під будівництво об'єктів курортно-рекреаційного призначення;
- відсутність берегового виступу, в результаті чого є комфортний доступ рекреантів до зони пляжу. Ширина пляжу досягає до 60-70 м;
- існуюча розвинута туристсько-рекреаційна інфраструктура, значна кількість установ туристсько-рекреаційного призначення – пансіонатів, баз відпочинку, оздоровчих дитячих таборів тощо.

Територія досліджень, пропонується для створення курорту має протяжність біля 6 км, шириною до 0,7 км. За цими параметрами її можна спів ставити з відомою вже існуючою курортною територією «Сергіївка» (Б.-Дністровський р-н Одеської області)[67].

Українським науково-дослідним інститутом медичної реабілітації та курортології (м. Одеса) було визначено варіанти розвитку зони відпочинку Коблеве [58]. По результатах експертного оцінювання альтернатив було розглянуто такі варіанти розвитку курорту за спеціалізацією – кліматичний

курорт (позиціонування: а) існуючий невизначений стан, б) бюджетний сімейний відпочинок, в) молодіжний курорт) та кліматичний і грязьовий курорт (позиціонування: а) СПА-курорт, б) санаторно-курортне лікування і медична реабілітація). Найбільш оптимальними альтернативними варіантами розвитку визнано:

1. Створення грязьового і кліматичного приморського курорту – позиціонування « СПА-курорт»;

Основні переваги:

- раціональне використання наявних природних лікувальних ресурсів;
- значне розширення туристичного сезону («4 сезони»);
- різке збільшення доходів внаслідок створення і функціонування високодохідних закладів розміщення;
- можлива унікальна для півдня України пропозиція – винний СПА;
- наявний досить значний сегмент курортно-рекреаційних закладів, що придатний до переходу в категорію СПА заклади із незначними капіталовкладеннями (курортні готелі і пансіонати);
- задіяний значний сегмент споживачів (сім'ї з дітьми та споживачі з високим рівнем доходів);
- можливий вихід на міжнародний туристичний ринок.

Недоліки:

- необхідне фінансування створення загальнокурортного СПА-центру;
- виникне конфлікт інтересів з базами відпочинку рівня «економ» внаслідок різкого падіння попиту на їх послуги;
- необхідні досить значні витрати на просування курорту (ре позиціонування);
- значні витрати на проведення досліджень лікувальних властивостей грязей і ропи Тилігульського лиману та створення умов для їх видобутку та обробки для подальшого використання з лікувальними і оздоровчими цілями.

Реалізація даної альтернативи передбачає будівництво нових курортно-рекреаційних установ, серед яких більшість місць цілорічного функціонування. Велика кількість створених робочих місць.

2. Створення кліматичного приморського курорту – позиціонування «бюджетний сімейний відпочинок»

Основні переваги:

- відсутня різка зміна іміджу, тому витрати на позиціонування курорту будуть незначними;
- не зменшиться потік постійних і лояльних споживачів;
- реалізується на базі існуючої інфраструктури розміщення і розваг;
- основні «союзники» - пансіонати і бази відпочинку рівня «комфорт», тобто більша частина закладів розміщення;
- охоплення найбільшого сегменту українських туристів (сім'ї з дітьми від дошкільного до старшого шкільного віку);
- за умов вирішення загальних (системних) проблем зменшиться кількість незадоволених відпочинком туристів.

Основні недоліки:

- незначний приріст доходів від функціонування курорту, оскільки він залишиться місцем бюджетного відпочинку;
- існуючі природні лікувальні ресурси не будуть використані повною мірою;
- необхідні капіталовкладення на розвиток курортної інфраструктури (в тому числі на будівництво набережної, курортного центру ін.);
- можливий конфлікт інтересів з базами відпочинку рівня «економ», які будуть відчувати досить різке падіння попиту;
- можливий конфлікт із нічними клубами і дискотеками внаслідок необхідності введення більш прийнятної для сімейного відпочинку режиму роботи;
- незначні можливості для розширення туристичного сезону

Якщо говорити про перспективне використання території Тилігульського лиману, як грязелікувального та кліматичного курорту, маємо наступні

результати. Тилігульський лиман входить до північної групи лиманів Північно-західного Причорномор'я. Порівняти цілком справедливо його характеристики та ресурси можна із Куяльницьким лиманом, який розташований на тій самій широті та близьких кліматичних умовах. При максимальному наповненні довжина лиману по осьовій лінії складає 25-30 км., максимальна ширина - 6,2 км., мінімальна ширина - 2,5 км. Найменша площа водного дзеркала за наявними даними складала 19 км²; максимальна - 74 км², при максимальній глибині 4,5 м. Загальна площа водозбору складає 2147 км². У лиман впадає річка Великий Куяльник. З'єднаний із морем спеціально створеним підземно – штучним каналом.

У той самий час Тилігульський лиман має такі характеристики: довжина – 60 км., ширина – до 4,5 км., максимальна глибина – 21 м. Періодично з'єднується з морем штучно створеним каналом.

Подальше розвідування та експлуатація лікувальних ресурсів лиману дасть змогу с. Коблеве успішно функціонувати, як курорту із санаторно-курортними закладами. Та, окрім, туристів-пляжників, щороку оздоровлювати близько 500 тис. курортників. Але, для функціонування такого курорту необхідно здійснити ряд заходів. Серед них: ревізію грязьового родовища Тилігульського лиману; обладнання свердловин на мінеральні води; проведення медико-бальнеологічних оцінок лікувальних грязей, ропи та мінеральних вод; підрахунок запасів та отримання ліцензій на користування родовища мінеральних вод, ропи та лікувальних грязей; складання технологічних схем експлуатації родовищ; створення бальнеогосподарства, а саме: будівництво споруд та залучення техніки для добичі лікувальних грязей, ропи, мінеральних вод, їх транспортування; будівництво басейнів для зберігання та регенерації лікувальних грязей; створення цеху підготовки грязей до бальнеопроцедур; створення бюветів та лікувальних басейнів; створення загальнодоступних бальнеолікарень загальною ємністю на 1-1,5 тис. пацієнтів; створення санаторно-курортних установ, або перепрофілювання діючих рекреаційних установ; створення комунікацій (водопостачання, електроенергія).

4.3. Рекомендації та пропозиції щодо оптимізації функціональної організації туристсько-рекреаційних зон Коблівської ТГ

Пропозиції щодо відновлення навколишнього природного середовища, збереження та розвитку природоохоронних територій та об'єктів. Зменшення/унеможливлення прямих та непрямих військових впливів на природне середовище; розмінування території; моніторинг стану прибережної території та акваторії Чорного моря вздовж морських кордонів Коблівської громади, а також рекреаційних морських природних ресурсів; очищення пляжів; очищення територій від побутового сміття. З метою відновлення навколишнього природного середовища та вирішення проблеми забруднення Чорноморського узбережжя на території Коблівської громади нагальним є будівництво систем каналізаційних стоків.

Перспективні зміни, як поява зелених зон загального користування у вигляді парків, рекреаційної зони, спортивних територій, зроблять відпочинок більш різноманітним і створить позитивний вплив на здоров'я у довгостроковій перспективі. Це дозволить перейти до сталого розвитку та перетворити територіальну громаду у сучасну Європейську громаду, яка стане прикладом стрімкого розвитку для інших громад.

Наприклад, географічне розташування села Морське сприяє потенційному економічно-соціальному розвитку. Село Морське розташоване у безпосередній близькості до територіальної автомобільної дороги Т-15-16, також на узбережжі Чорного моря та лиману Карабуш. Але, в той же час недостатня кількість закладів громадського обслуговування. Віддаленість від зон концентрації робочих місць. В цілому, кліматичні умови щодо планувальної організації території сприятливі для містобудівної діяльності. Село Морське не розвивається з точки зору поліпшення екологічного стану та покращення умов життя населення. Окрім цього значно збільшується кількість викидів у атмосферне повітря, викидів від стаціонарних джерел та потрапляння мінеральних добрив у землю.

Щодо перспектив використання ПЛР, які б сприяли переходу туристсько-рекреаційної діяльності громади на цілорічний цикл, ведуть за собою такі наступні наслідки (Рис. 4.3).

Рис 4.3. Аналіз використання ПЛР в Коблівській ТГ

Складено за даними [86,87]

Усі ці чинники вимагають по-новому оцінити чинні планувальні документи громади, оцінити нові обмеження, викликані війною. Актуальним на сьогодні має бути розвиток громади у нових умовах. Потрібно запланувати нові заходи по зменшенню негативного впливу війни на усі процеси, які відбуваються у громаді. Післявоєнне відновлення території, створення умов для якомога швидшого повернення вимушених переселенців, відновлення економіки громади та інше.

Тому, враховуючи вищезазначене постає потреба у необхідності розроблення Програми відновлення та знаходження інноваційних рішень.

Нижче наведено пропозиції щодо будівництва нових об'єктів для заміни тих, що пошкоджені або зруйновані, з урахуванням можливості застосування проєктів повторного використання та розробки індивідуальних проєктних рішень: провести реконструкцію напірного каналізаційного колектора та міжбудинкової каналізаційної мережі в селі Коблеве Миколаївської області; здійснити капітальний ремонт мереж водогону у селі Українка Миколаївської області, внівши необхідні коригування; провести капітальний ремонт водопровідної мережі в селі Новофедорівка Миколаївської області; реалізувати проєкт південно-бузького групового водопроводу; реконструювати адмінбудівлю №2 у селі Коблеве з використанням сучасних архітектурних рішень та енергозберігаючих матеріалів; будівництво колективних установок очистки питної води у місцях масового перебування людей, навчальних закладах та медичних установах; заміна обладнання систем водопостачання та водовідведення на менш енергоємне; впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки твердих побутових відходів; реконструкція полігонів для зберігання твердих побутових відходів та забезпечення їх спеціалізованою технікою; будівництво заводу з сортування та переробки твердих побутових відходів; рекультивация порушених земель на території громади; впровадження передових технологій з альтернативної енергетики та енергозбереження на підприємствах та об'єктах житлово-комунальної сфери; будівництво, реконструкція та технічне оновлення системи електропостачання та вуличного освітлення; розвиток альтернативної енергетики

з використанням відновлюваних джерел енергії на території Коблівської сільської ради, включаючи зовнішні території; Побудова сучасної автоматизованої системи централізованого оповіщення та інформування населення на території Коблівської сільської ради про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій; побудова бомбосховищ для захисту населення; будівництво берегоукріплення в с.Коблеве, с.Рибаківка, с.Морське (проєкт "Будівництво комплексу берегоукріплюючих споруд для поліпшення стану акваторії та благоустрою узбережжя с.Коблеве, Миколаївського району Миколаївської області"); ревізія дамб; забезпечення належної охорони лісових та водних масивів, тваринного світу та ін.

Заліснення території перспективними видами деревини: як палива і як сировини для мебельних виробництв. В умовах, коли доходи населення скорочуються, а тарифи на енергоносії та комунальні послуги зростають, лісопосадки вирубуються населенням з метою опалити свої помешкання в осінньо-зимовий період, є доцільним висадити саджанці паливним видом дерев для подальшого забезпечення дровами, в першу чергу, соціально незахищених верств населення громади. Для фінансування реалізації довгострокового заходу пропонується залучити кошти із усіх можливих джерел. Партнерами проєкту можуть бути екологічні громадські організації, сусідні громади, лісомисливські господарства у межах сусідніх громад Миколаївської області. Пропозиція щодо висадки дерев з подальшим їх використанням як сировини для мебельних виробництв вважається перспективною: створення нових робочих місць, збільшення рівня доходу населення, додаткові надходження до бюджету, забезпечення соціальних закладів громади меблями, меблі на продаж.

Розвиток туристсько-рекреаційної сфери із залученням туристсько-рекреаційного потенціалу території, в т.ч. розвиток зеленого сільського туризму, що через масштабну зайнятість у цьому та супутніх видах діяльності мешканців сіл Коблівської сільської ради формуватиме масову екологічну свідомість тощо. Відновлення туристсько-рекреаційної інфраструктури. Також ефективним чинником для подальшого розвитку можуть стати залучення великих інвесторів

для реалізації проєктів за типом сімейного тематичного парку розваг «Діснейленд» цілорічного функціонування.

Наразі перенесення місцевих об'єктів виробничої сфери не розглядається. Навпаки, на території громади є можливості для розміщення певних об'єктів виробничої сфери на території планованого індустріального/логістичного парку в с.Новофедорівка (машинобудівні та будівельні заводи, об'єкти переробної промисловості, сонячної та вітроенергетики, інше).

Повернення населення, яке покинуло територію громади. Потрібно оцінити бажання вимушених переселенців (тих, які покинули громаду і тих, які переселились у громаду) повернутись у місця постійного проживання та за яких умов. Таку оцінку здійснити шляхом опитування або анкетування для визначення рівня потреб ВПО.

Окрім цього, перспективними напрямками для розвитку є розвиток та підтримка бізнесів з використанням природних ресурсів громади (запасів будівельних матеріалів – піску, глини, вапняку; запасів питної та мінеральної води (розлив та бутелювання); рибних ресурсів в т.ч. вирощування аквакультур; поглиблена переробка сільськогосподарської продукції на місцях з отриманням продукції з доданою вартістю. За необхідне здійснювати підготовку та реалізацію проєктів з системного розвитку громади, що дасть можливість знаходити інвесторів, створити нові робочі місця та забезпечити стійкість місцевого бюджету. Проходження процедури отримання статусу «курорту місцевого значення» с.Коблеве. У короткостроковій перспективі завершення складання генерального плану населених пунктів громади дозволить розробити стратегію сталого розвитку, котра передбачає збалансований розвиток у соціально-економічному та екологічному напрямках.

Реалізація такої стратегії цілком збігається з напрямком розвитку держави та області. Також, приймаючи до уваги тривалий процес створення об'єднаних територіальних громад, є потреба у розвитку екологічно сприятливої інфраструктури з оглядом на найближче майбутнє.

Після врахування та аналітики у встановленому порядку генеральних планів населених пунктів громади органам місцевого самоврядування із залученням спеціалізованих організацій необхідно розробити комплексний пакет проєктної документації для розвитку туристсько-рекреаційних зон: план зонування території сел (зонінг); землевпорядна документація по встановленню меж прибережної захисної смуги з виділенням пляжної зони та подальшим винесенням їх в натуру; детальні плани територій районів перспективного будівництва; детальні плани територій районів будівництва об'єктів стаціонарної рекреації; спеціалізовані проєкти щодо організації ландшафтного, спортивного, фестивального парків, парку екстремального відпочинку; план земельно-господарського устрою; бізнес-план та програму соціально-економічного сіл, в яких визначити стратегію маркетингу населених пунктів, орієнтовану на створення сприятливого інвестиційного клімату та визначення джерел фінансування, що необхідні для реалізації прийнятих у генеральному плану рішень; «ТЕО водопостачання», в якому уточнюється джерело водопостачання та необхідність будівництва центрального водогону; спеціалізована проєктна документація на реконструкцію і розвиток системи водопостачання відповідно до рішень генерального плану населених пунктів щодо кількості та розміщення водокористувачів із метою визначення повного складу першочергових та перспективних заходів та економічного механізму реалізації цих заходів; спеціалізована проєктна документація на розвиток системи водовідведення з урахуванням рішень генерального плану селища щодо кількості та розміщення водокористувачів із метою визначення повного складу першочергових та перспективних заходів та економічного механізму реалізації цих заходів; спеціалізована регіональна схема санітарного очищення з визначенням заходів, спрямованих на створення сміттесортувальної станції (лінії) та підприємства із промислової переробки ТПВ, поліпшення екологічного та санітарного стану території, утилізації вторинної сировини, її переробки та одержання продукції, скорочення площ полігонів ТПВ, зменшення транспортних витрат тощо; проєкт коригування схеми газопостачання.

Рис. 4.4. Потенційні інвестиційні проєкти, які плануються для реалізації будівництва курортно-рекреаційних установ

Складено автором за даними [45, 86, 87]

Географічне положення дозволять перетворити громаду на привабливий об'єкт щодо інвестування та відкриє можливість отримання грантів від ЄС для розвитку села, розміщення екологічно нешкідливих підприємств та створення робочих місць (рис. Рис. 4.4.).

У середньостроковій перспективі поліпшення якості водопостачання та побудова системи водовідведення сприятиме зменшенню кількості випадків захворюваності населення, зокрема малюків, що в перспективі 30-50 років призведе до підвищення строку життя. Додатково, слід зауважити, що впровадження генерального плану виконується під керівництвом фахівців та у зв'язку з іншими стратегічними документами. Стан впровадження регулярно відслідковується через проведення періодичного моніторингу та під контролем громадськості. У довгостроковій перспективі робота підприємств, призведе до збільшення відрахувань та інших надходжень до бюджету по різних статтях, зокрема для відновлення стану довкілля.

Висновки до розділу 4.

1. Функціонально-планувальна структура населених пунктів полягає у збалансованому розвитку природно-ландшафтного та урбанізованого каркасів. Природний каркас виконує природоохоронну і рекреаційну функцію, урбанізований - соціальну і виробничу.
2. Виділено 4 функціональні типи територій та 12 територіально-планувальних елементів, що формують туристсько-рекреаційну зону Коблівської ТГ.
3. *Зовнішні та внутрішні фактори* визначають конкурентні переваги та обмеження розвитку туристсько-рекреаційних зон. *До зовнішніх факторів*, що сприятимуть освоєнню проєктованої території, відносяться: зручне транспортно-географічне положення, наявність перспектив щодо розвитку транспортної інфраструктури: розташування автомобільної дороги міжнародного значення (М-14 Одеса-Мелітополь-Новоазовськ); *До внутрішніх факторів належать*: фактори розвитку населених пунктів

пов'язаних з історією їх розвитку, природньоресурсним потенціалом, станом навколишнього середовища, параметрами демографічного, економічного і соціального розвитку населених пунктів. *Обмежуючі фактори*: відставання рівня розвитку соціальної сфери від соціально гарантованого рівня обслуговування; незадовільний технічний стан інженерних мереж, застаріле інженерне обладнання; не впорядковане розміщення об'єктів курортно-туристичного комплексу.

4. Функціонально-просторова організація всієї системи громадських центрів формується на базі її основних компонентів – центру населеного пункту, з його внутрішньою структурою.
5. Рекреаційна зона населених пунктів уздовж моря здобуде розвиток у вигляді територій призначених для розтушування баз відпочинку, оздоровчих таборів, а також розміщення дач в різних частинах прибережної зони.
6. В межах основних структурно-планувальних елементів населених пунктів виділяються території для розміщення об'єктів та установ культурно-побутового обслуговування населення. На даний час, озеленені території загального користування у селі відсутні.
7. Наразі є негативний вплив на розвиток і життєдіяльність громади через проведення бойових дій країною-агресором (громада межує з прифронтовими територіями – м.Очаків, Кінбурнською косою), внаслідок чого маємо руйнування об'єктів с/г призначення, не функціонування закладів освіти, туристичної інфраструктури, дефіцит енерго- та водо-забезпечення, а також значне недоотримання запланованих фінансових надходжень до бюджету громади за поточні роки.
8. Розглядаючи ситуацію у довоєнний час, варто відмітити те, що рекреаційні зони Коблеве, Рибаківка, Лугове функціонують лише у літній період. Це створює цілий ряд незручностей. Основним важливим негативним наслідком цього є те, що підприємці не зацікавлені створювати гарні умови (будівництво санаторіїв, спа-центрів, супермаркетів тощо), а

обмежуються, наприклад, МАФами, тощо. Ця причина суттєво пригальмовує розвиток територій та потребує врегульованих рішень

9. Основні результати, представлені у даному розділі, опубліковано у працях автора [65, 111, 116].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі було проведено теоретичне дослідження та запропоновано конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон. Основна увага приділена аналізу теоретичним аспектам моделі формування туристсько-рекреаційних зон, аналізу туристсько-рекреаційного потенціалу території в межах Коблівської територіальної громади. В науковій роботі висвітлено та узагальнено методику конструктивно-географічного дослідження туристсько-рекреаційних зон. Це визначило підстави сформулювати наступні висновки теоретичного, науково-методологічного та практичного напрямку:

1. У наукових працях поняття «туристсько-рекреаційна зона» досліджується з різних аспектів, включаючи планування, розвиток, управління, оцінку впливу на довкілля, економічні та соціальні ефекти. Туристсько-рекреаційні зони аналізуються як важливі елементи регіонального розвитку, що сприяють залученню інвестицій, створенню робочих місць, збереженню культурної та природної спадщини. Визначено, що туристсько-рекреаційна зона – це територія, яка має певні межі на схемі зонування, відповідно якої встановлені певні зональні вимоги стосовно туристсько-рекреаційної діяльності та збереження природних та культурних ресурсів. Зональні вимоги туристсько-рекреаційного призначення включають відповідні параметри використання території, що формуються в межах територіальної зони для розвитку туризму та рекреації. Найнижчим ієрархічним рівнем виступають територіально-планувальні елементи туристсько-рекреаційного характеру, де встановлюються переважні або перспективні види використання території.
2. Розглянуто функціональну класифікацію територій та типів територіальних зон, як системи поділу територій за їхнім призначенням і функціональним навантаженням. З'ясовано, що відповідний поділ допомагає управляти та планувати розвитком території, розподіляти

ресурси, розвивати інфраструктуру та забезпечувати раціональне використання земельних ресурсів.

3. Розроблено конструктивно-географічний підхід до формування туристсько-рекреаційних зон територіальних громад з запропонованою моделлю формування туристсько-рекреаційної зони. Перший етап дослідження передбачає аналіз туристсько-рекреаційних природних умов та ресурсів (ландшафти, водні ресурси, природні пам'ятки, кліматичні умови та ін), існуючої інфраструктури та об'єктів (оцінка наявної туристичної інфраструктури та об'єктів, таких як готелі, ресторани, туристичні маршрути, атракції та ін). Другий етап передбачає дослідження генеральних планів населених пунктів територіальної громади, що дає можливість оцінити систему управління розвитком населених пунктів. Третій етап включає безпосередньо туристсько-рекреаційне зонування території відповідно до розробленого інструментарію дослідження. Четвертий етап дослідження, як останній етап дослідження, - це узагальнення та аналіз отриманої інформації та результатів досліджень, визначення основних проблем (SWOT-аналіз Коблівської територіальної громади) і пропозицій їх розв'язання, формулювання висновків та практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку туристсько-рекреаційних зон.
4. Проаналізовано специфіку розвитку території Коблівської територіальної громади відповідно до виконання вимог старих Генеральних планів та на основі розроблених нових Генеральних планів. Визначено особливості складу туристсько-рекреаційної зони, до якої мають належати рекреаційні, курортні, громадські території та зони транспортної території, оскільки дані території містять відповідні територіально-планувальні елементи, які відповідають функціонуванню туристсько-рекреаційній діяльності. В результаті визначено, що функціональні території відіграють ключові позиції для розвитку суспільства та забезпечення його потреб, забезпечуючи ефективне використання ресурсів, структурування

простору, розвиток економіки, забезпечення комфорту та якості життя, збереження природних ресурсів та екології.

5. Проаналізовано чинники, які впливають на формування та оптимізацію туристсько-рекреаційного зонування, а саме: географічне положення, історичні передумови розвитку, природні умови та ресурси, демографічна складова, система місцевого самоврядування, екологічний стан, інфраструктура, чинники стратегічного вибору та нормативно-правове забезпечення. Стримуючі фактори: незадовільний санітарно-технічний стан та інфраструктура пляжів; низька якість туристичних послуг, безпека відпочиваючих, забезпеченість контейнерами та урнами, на територіях рекреаційних та курортних становить лише 30%; значною проблемою є майже повна відсутність цілорічних закладів громадського харчування, що суттєво ускладнює залучення туристів). З економічної точки зору варто зазначити, що до 5 найбільших роботодавців громади входять підприємства, які надають послуги в сфері рекреації. Активно розвивається зелений туризм, туристичні маршрути вихідного дня.
6. Визначено механізми впливу просторової структури функціональних зон на туристсько-рекреаційну діяльність на основі «переважних» та «супутніх» видах використання території. Зонування території розглядається як процес поділу певної території на окремі зони з урахуванням різних факторів, таких як призначення, функціональні та природні умови, потреби населення та інші. Зонування здійснювалось в межах Коблівської територіальної громади та може бути спрямоване на досягнення цілей, таких як забезпечення ефективного використання земельних ресурсів, захист екологічно чутливих областей, розвиток інфраструктури та соціальних служб, допустимих видів забудови та іншого використання земельних ділянок у межах окремих зон, забезпечення безпеки та зручностей для населення та інші.
7. Туристсько-рекреаційний зонінг розглядається як містобудівна документація, що визначає умови та обмеження використання території

для туристсько-рекреаційних потреб у межах визначених зон. Даний підхід допомагає оптимізувати розвиток туризму та забезпечити задоволення різноманітних потреб та очікувань туристів. Наприклад, відповідно до «Програми розвитку туризму Коблівської територіальної громади» вже запропоновано 4 зони відпочинку: Коблево, Рибаківка, Морське і Лугове, де розміщено більше 200 пансіонатів і баз відпочинку, кількість туристів становить 180 тисяч осіб. Зазначимо, що землі, що можуть використовуватися для оздоровлення та туризму складають лише майже 2%. У межах території, що планується до оголошення курортною, знаходяться об'єкти природно-заповідного фонду, що зумовлюють певні обмеження на використання території.

8. Проведено аналіз туристичної спеціалізації населених пунктів Коблівської територіальної громади. Розглянуто основні можливості пропозицій на ринку туристичних послуг. Спеціалізація економіки громади на південних територіях – туризм. Є перспективним розвиток молодіжного та шкільного туризму (історичні місця громади). Агрорекреаційний кластер «Курорт «Коблеве»» стимулює можливості для реалізації туристичного потенціалу територіальної громади. Розроблені та користуються попитом екотуристичні маршрути – «Тилігульський пересип», «Атаманська коса» і «Ташинський». Перспективним є використання озера Солонець-Тузли із його грязелікувальними ресурсами.
9. Визначено механізми управління сталого розвитку туристсько-рекреаційними зонами на основі подальшого формування функціональних типів територій – рекреаційна, курортні, громадські та зони транспортної інфраструктури з можливостями їх територіально-планувальними елементами. Серед них: стратегічне планування, управління природними ресурсами, інфраструктура та сервіси, безпека та здоров'я, екологічний та культурний захист, управління відвідувачами, зв'язки з громадськістю та участь зацікавлених сторін.

10. Запропоновано заходи, що можуть вплинути на оптимізацію планувальної структури туристсько-рекреаційних зон Коблівської територіальної громади, на основі проведеного SWOT-аналізу. Це - забезпечення збалансованого розвитку як природно-ландшафтного, так і урбанізованого середовища, розширення інвестиційних можливостей для курортних зон – Коблеве, Морське та Рибаківка, відведення земельних ділянок для інфраструктури туристсько-рекреаційної галузі – Новофедорівка, Федорівка та Анатолівка; оголошення природно-рекреаційних зон громади курортом місцевого значення – Морське; використання природних лікувальних ресурсів для у рекреаційно-оздоровчих цілей – Українка, Тузли; реконструкція транспортної інфраструктури – вздовж території Тилігульського лиману; збільшення площі земель для природоохоронного оздоровчого та рекреаційного призначення; важливу роль у формуванні планувальної структури населених пунктів відіграють зелені насадження загального користування, тому Генеральними планами передбачається створення та благоустрій рекреаційних зон, розвиток об'єктів рекреаційного призначення.

ВИКОРИСТАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аквапарк «Коблево». URL: <http://www.aquakoblevo.net>.
2. Алгоритм дій громад щодо розроблення документації з просторового планування. USAID АГРО. К.: 2023. – 12 с.
3. Басюк Д.І. Інноваційний розвиток гастрономічного туризму в Україні / Д.І. Басюк // Наукові праці НУХТ. 2012. №45. С.128-132.
4. Батиченко С.П., Уліганець С.І., Мельник Л.В. Особливості організації лікувальних турів / Географія та туризм : науковий журнал / гол. ред.
5. Б/в «Вікторія». URL: <http://www.koblevo.com/victoria.html>.
6. Запотоцький С.П.К: Альфа-ПК, 2020.- Випуск 59.С 14-21. DOI <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.59.14-21>.
7. Бейдик О. Рекреаційно-туристичні ресурси України : методологія та методика аналізу. Термінологія, районування / О. Бейдик. – К. : ВЦ Київський університет, 2001. – 398 с.
8. Бейдик О.О. Ресурсно-рекреаційні домінанти регіонів України // Наукові дослідження до потреб туризму. Матеріали круглого столу. К.: Обрії, 2006. С.47-54.
9. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України: Навч. пос. – 3-є видання перероб. Та допов. – К.: Альтерпрес, 2011. – 462 с.
10. Величко В. Організація рекреаційних послуг / В. Величко. – Харків : ХНУМГ, 2013. – 202 с. 4.
11. Винний завод «Коблево». URL: <http://www.koblevo.ua>.
12. Генеральний план забудови села Анатолівка Березанського району Миколаївської області. ТОВ «Миколаївський обласний інжиніринговий центр». 2018. – 132 с.
13. Генеральний план с. Бессарабка Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2020- 126с.

14. Генеральний план забудови села Виноградне Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Нікопроект». 2020. – 49 с.
15. Генеральний план с. Глибоке Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2020- 117с.
16. Генеральний план с. Коблеве Березанського району Миколаївської області. ДП УДНДПМ «Діпромисто» імені Ю.М. Білоконя. 2012 р.
17. Генеральний план села Лугове Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. 2019. – 130 с.
18. Генеральний план с. Морське Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2019. – 132 с.
19. Генеральний план села Новофедорівка Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2020. – 132 с.
20. Генеральний план села Рибаківка Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2019. – 140 с.
21. Генеральний план с. Тузли Коблівської сільської ради Миколаївського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2021. – 139 с.
22. Генеральний план села Українка Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2019. – 132 с.
23. Генеральний план села Федорівка Коблівської сільської ради. Березанського району Миколаївської області. Товариство з обмеженою відповідальністю «Архізем». 2019. – 132 с.
24. Геологічні пам'ятки України: Довідник-путівник / Коротенко Н. Е., Щирица А. С., Каневський А. Я. и др. 2-е вид-во., К.: Наук. Думка. 1987. – 157 с.

25. Готель «Бразил». <http://brazil-club.com.ua/hotel>.
26. Грабовська О. В. Туристсько-рекреаційні зони України: сучасний стан та перспективи розвитку. – К.: Альтерпрес, 2014. – 320 с.
27. Гринюк О. Ю. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Основи географії рекреації та туризму»: для студентів географічних факультетів напряму «географія» спеціальності «географія рекреації та туризму». – К.: ЛГТ, 2012. – 54 с.
28. Гринюк О. Ю. Підходи щодо ландшафтно-рекреаційного зонування території Фізична географія та геоморфологія. - 2015. - Вип. 4(1). - С. 47-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fiz_geo_2015_4%281%29__14
29. Дельфінарії «Немо». URL: <http://nemokoblevo.com.ua>.
30. Державні будівельні норми України Планування та забудова територій. URL: https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/01/DBN_V.2.2-XX_20XX.pdf.
31. Дмитрук О.Ю., Панич А.В. Проект рекреаційного маршруту територією РЛП «Тилігульський», Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка,-Випуск №15(1), 2016.
32. Дмитрук О.Ю., Панич А.В.. Проект екотуристського маршруту «Околицями курорту Коблеве», Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка.-Випуск №17(1). 2017.
33. Житло курорту Коблеве, Чорне море. URL: <https://travello.com.ua/uk/koblevo/hotels>.
34. Закон про курорти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>.
35. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
36. Закон України Про землеустрій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
37. Закон України. Про регулювання містобудівної діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

38. Закон України. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20>.
39. Закон України. Про природно-заповідний фонд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.
40. Запотоцький С.П., Телешман В.І. Фінансова спроможність територіальних громад Чернівецької області. Економічна та соціальна географія. 2022. Вип. 87. С. 14–25.
41. Заставний Ф. Д. Туристсько-рекреаційні ресурси України: навч. посіб. / Ф. Д. Заставний. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 416 с.
42. Земельний Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14?find=1&text=%D0%B7%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F#Text>
43. Зонування земель у межах населених пунктів. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%97%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C_%D1%83_%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D1%85_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%BF%D1%83%D0%BD%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2
44. Ідея зонування територій України наразі особливо актуальна. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3474177-idea-zonuvanna-teritorij-ukraini-narazi-osobливо-aktualna-kornienko.html>.
45. Інвестиційний паспорт Коблівської громади 2021. URL: https://rada.info/upload/users_files/04375748/6a5da710ee091529f89243bebf89aa4c.pdf.
46. Кадастр мінеральних вод України / Під ред. М. В. Лободи. – К., 1996. – 28 с.
47. Карти курорту Коблеве. URL: <http://www.wikimapia.org/21426476/org>
48. Коблівська громада. URL: <https://cities4cities.eu/community/koblivska-gromada>.
49. Коблівська сільська рада URL:[http:// https://koblivska-gromada.gov.ua](http://https://koblivska-gromada.gov.ua)

50. Колотуха О.В. Спортивний туризм та активна рекреація: географія, систематизація, практика (словник-довідник). – Режим доступу: <http://geohub.org.ua/node/1290>
51. Колотуха О. До питань туристсько-спортивного районування території України. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/geography/article/view/1471/1527>.
52. Коханчук А. Коблівська громада презентувала ідею мобільного додатку для туристів: завершити проєкт планують у 2025 році. URL: <https://nikvesti.com/ua/news/public/278134>
53. Кузик С. Теоретичні проблеми туризму: суспільно-географічний підхід: Монографія. – Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2010.
54. Кукліна Т.С. Гастрономічний туризм на туристичному ринку України / Т.С. Кукліна.– Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/kuklina.htm.
55. Купач Т. Г. , Дем'яненко С. О., Олішевська Ю. А. Рекреаційні території як інструмент регулювання комфортності життя в містах. URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-NT2018-172VI20-04>.
56. Купач Т.Г., Панич А.В. Аналіз стану сільського зеленого туризму в Україні, Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка.-Випуск №5, 2013 р.
57. Купач Т.Г., Панич А.В. 2013. Аналіз факторів впливу на рекреаційну діяльність на території РЛП «Тилігульський», Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім. Т.Шевченка, 2013.-Випуск №13(2).
58. Купач Т.Г., Мариморич А.В. (2017) РЛП «Тилігульський»: сучасний стан та перспективи, Еко Тур Інфо:зб.наук.праць.-К.:КНУ ім.Т.Шевченка.-Випуск №20(4), 2017.
59. Курорт «Куяльник». URL: <http://www.kuayalnik.com.ua>.
60. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с.
61. Любіцева О. Туристичні ресурси України / О. Любіцева, Є. Панкова, В. Стафійчук. –К. : Альтерпрес, 2007. – 372 с. 6.

62. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
63. Масляк П. Рекреаційна географія / П. Масляк. – К. :Знання, 2008. – 343 с. 7.
- Олійник Я. Теоретичні основи туризмології . – К.: Ніка – Центр, 2005. – 316 с. 8.
64. Мацола В.І. Рекреаційно-туристський комплекс України. – Львів, 1997.
65. Мариморич А. Аналіз впливу руйнування Каховського водосховища на екологічну систему Коблівської громади , Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія та туризм.– К.: Альфа-ПК, 2023. – Випуск № 72. <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2023.72.71-77>.
66. Мариморич А. Гастрономічний туризм Закарпаття: розробка туристичного маршруту. Географія та туризм.– К.: Альфа-ПК, 2023. – Випуск № 73. <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2023.72.71-77>.
67. Мітчелл, Р., Холл, К. М. Туристи-споживачі: поведінка споживачів у гастрономічному туризмі. Гастрономічний туризм у всьому світі, 2003. с.60-80.
68. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92**. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2018/08/DBN-360-92.pdf>.
69. Михайленко Н.М. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Медична географія з основами курортології». – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. – 37 с.
70. Мезенцев К. Методи суспільно-географічних досліджень: навчально-методичне видання. Київ: Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.
71. Методичні рекомендації щодо діяльності органів місцевого самоврядування у сфері НІГД. К.: 2023 – с. 274
72. Наказ 15.12.2011 № 345 Про прийняття національного стандарту ДСТУ-Н Б Б 1.1-12:2011 "Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0345858-11#Text>.
73. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» (Положення, п.1.1) від 22 червня 2009 р. N 330 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text>

74. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» від 19.06.96 N 173. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text>
75. Науковий журнал «Еко Тур Інфо» - URL: <http://www.info.ecotour.com.ua/ua>.
76. Національний стандарт України Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг) ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011. URL: <http://kyiv-landuse.com/sites/default/files/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-%D0%9D%20%D0%91%20%D0%91.1.1-12%202011%20%D0%97%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97.pdf>.
77. Омельницька В. О. Сучасний стан ринку послуг гастрономічного туризму України// Економічні студії. – 2018. – № 2. – С. 121-126.
78. Пазенок В. Філософія туризму / В. Пазенок, В. Федорченко. – К. : Кондор, 2004. – 268 с. 9.
79. Пансіонат «Миколаїв». URL: http://ua.dorogovkaz.com/pansionat_nikolaev.php
80. Парк-готель «Елізіум». URL: <http://elysium-delmar.com>.
81. План зонування території (зонінг) — ДБН Б.1.1-22:2017. URL: <https://dreamdim.ua/uk/plan-zonuvannya-terytoriyi-zoning-dbn-b-1-1-22-2017/>
82. Петрина Н. В. Заповідна справа. Конспект лекцій у схемах і таблицях: Нвч. пос. – К.: Центр ІТ, 2007. – 116 с.
83. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. К.: Знання, 2006. 575 с.
84. Петровський І.І., Уліганець С.І., Мариморич А.В.. Застосування підприємствами туристично-рекреаційного комплексу інновацій для подолання негативних явищ, спричинених пандемією коронавірусної хвороби COVID-19, Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів.- К.:ЦОП “Глобус” ФОП Кравченко. Випуск №1. 2021.

85. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій Благоустрій Територій. ДБН Б.2.2-5:2011. URL: <http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/01/DBN-B225-2011.pdf>.
86. Програма розвитку туризму Коблівської сільської ради (Коблівської об'єднаної територіальної громади) Березанського району на 2018 - 2020 роки. Коблеве.2018.
87. Програма розвитку туризму Коблівської сільської територіальної громади Миколаївського району на 2021 -2023 роки. URL: https://rada.info/upload/users_files/04375748/9ea4f84d3313e6d5da9d9740546df462.pdf.
88. Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський». Монографія. 1-е видання. – Миколаїв: ПП «Шамрай», 2007. – 12 с.
89. Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський». Монографія. 3-є видання допов. – Миколаїв: Центр «Гіперіон», 2014. – 13 с.
90. РЛП «Тилігульський». URL: <http://www.tiligul.org/info.html> - Офіційний сайт.
91. Северіна Л.А. Туристичні ресурси Миколаївщини: путівник. Миколаїв: Вид-во Південнослав'янського інституту КСУ, 2007. 140 с.
92. Сивак О.О. Відображення перспектив розвитку рекреації та туризму на прикордонних територіях України та Польщі в інтегрованій стратегії просторового розвитку. Географія та туризм : науковий журнал / гол. ред. Запотоцький С.П.К: Альфа-ПК, 2021.- Випуск 61. <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2021.61.29-37>.
93. Сергіївська селищна рада. URL: <https://sergiivka-gromada.gov.ua>.
94. Стафійчук В. І. Рекреалогія. Навч. пос. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.: картосхеми 15.
95. Схема планування Коблівської отг Миколаївської області. Схема просторової реалізації стратегії розвитку території (Розвиток інфраструктури відпочинку та оздоровлення)
96. Ткаченко Т. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. – К.: Нац. торг. екон. ун-т, 2009. – 463с. 10.

97. Топчієв О. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики (розділ XIV. Рекреаційно-географічні дослідження) / О. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с. 11. Туризмологія (теорія туризму) : [навчально-методичний посібник]. – К. : КУТЕП, 2010. – 70 с.
98. Туризм в Україні: куди їдуть найбільше і які напрями потрібно розвивати. URL: <http://expres.ua/news/2017/10/05/265404-turyzm-ukrayini-kudy-yidutnaybilshe-napryamypotribno-rozvyvatu>.
99. Туристсько-оздоровчий комплекс «Меліоратор-Південь». URL: <http://www.meliorator.com.ua>.
100. Туристичне агентство «Дюк Рішельє». URL: <http://kurortkoblevo.in.ua/ekskursii>
101. Удовиченко В. В. Регіональне ландшафтне планування: теорія, методологія, практика: Монографія. – Київ: Принт-Сервіс, 2017. – 617 с.
102. Уліганець С.І. Розвиток культурно-пізнавального туризму в Україні: м. Кам'янець-Подільський /Уліганець С.І., Аріон О.В., Біль Д. В. / Вісник КНУ. Географія. – 3(73).- 2018. – С.77-81. DOI <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.72.13>.
103. Уліганець С., Батиченко С., Мельник Л., Сологуб Ю. Особливості розвитку гастрономічного туризму: зарубіжний досвід. Вісник Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка, Географія. Вип.2 (79), 2021, с.48-53.
104. Уліганець С. І., Петровський І. І. Туристичний ринок світу та України під час пандемії COVID -19. Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів / [Ред. кол.: О. Г. Шевченко (гол. ред.), Уліганець С. І. (заступник гол. ред.) та ін.] – 2021. – Вип. 1 (2). –с.57-64.
105. Ховалко А.Б. Принципи зонування печерно-рекреаційного регіону поділля. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/PRYNTSYPUY-ZONUVANNYA-PECHERNO-REKREATSIYNOHO-REHIONU-PODILLYA.pdf>
106. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник для вузів / Н.В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

107. Цегельник А. О. Етнічна кухня як чинник розвитку кулінарного туризму // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. – К. : Міленіум, 2012. – № 2. – С. 105-110.
108. Черчик Л.М. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку рекреаційного природокористування в Україні // Актуальні проблеми економіки. 2008. №6(84). С.180-186.
109. Butler, R.W. (ed).. The Tourism Area Life Cycle: Conceptual and Theoretical Issues (Vol.2). Clevedon: Channel View Publications. 2006.
110. Cooper Malcolm Zoning, tourism. URL: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-3-319-01669-6_226-1.
111. Dmytruk A., Motuzenko O., Vynogradova O., Grishina M.,Kredensir A.,Leychenko A.,Nakonechna V.,Panasuyk S.,Panych A.,Rybalchenko A.,Pyzhko M.,Pomanenko V.,Khyzha I.,Shramko S. (2017). Self-powered rural tourism houses in Ukraine, Географія та туризм:наук.зб.-К.-Вип.36.с.145-149.
112. Grace Wilson. What Is Recreational Zoning. URL: <https://storables.com/diy/planning-engineering/what-is-recreational-zoning>.
113. Grinyuk Oleg Y., Demianenko Svitlana O., Kupach Tetiana. H. Analysis of zoning schemes of the territory of Ukraine for the purposes of optimization and management of recreational and tourist activities . Vol 30 No 2 (2021): Journal of Geology, Geography and Geoecology . URL: <https://doi.org/10.15421/112123>
114. Leiper, N..Tourist Attraction Systems. Annals of Tourism Research 17:367- 384. 1990
115. Leiper, N..Tourism Management. Melbourne:RMIT Press. 1995
116. Marymorych A.,Kupach T.,Demianenko S. (2022). Landscape approach to the organization of recreational urban spaces of Kyiv, 8th Central European Conference in Regional Science “Resilience of Cities and Regions in an Uncertain Time” November 21-23, Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland.
117. Recreation zoning districts. URL: https://library.municode.com/FI/lauderhill/codes/land_development_regulations_?no_deId=ARTIIIIZODI_S3.5REZODI.

118. Special Tourism Zones: An Engine of Economic Growth. URL: <https://www.investindia.gov.in/team-india-blogs/special-tourism-zones-engine-economic-growth>.
119. Tourism Zone Development Act. URL: <https://www.mlit.go.jp/kankocho/en/shisaku/kankochi/seibi.html>
120. Ya-Hui Hsueh, Yu-Shan Lin Exploring the Spatial Structure of a Destination Zone Based on Travel Nodes URL: <http://www.ijcrar.com/vol-2-7/Ya-Hui%20Hsueh%20and%20Yu-Shan%20Lin.pdf>.
121. Uliganets S., Marymorych A. (2022) Natural factors of formation recreational potential of Koblivska territorial community (TC), Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – К.:ВПЦ “Київський університет”. Випуск №3/4 (84/85). <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2022.84.5>.
122. Uliganets S., Marymorych A. (2020) Promising use of Tylihul Estuary's resource potential for creation of mud and climate resort, The Vth International scientific and practical conference "STUDY OF MODERN PROBLEMS OF CIVILIZATION" (October 19-23, Oslo, Norway).
123. What Is Zoning And Types Of Zoning In Storage Benjamin Parker, 2004. URL: <https://storables.com/diy/planning-engineering/what-is-zoning-and-types-of-zoning-in-storage>.

ДОДАТКИ

Додаток Д

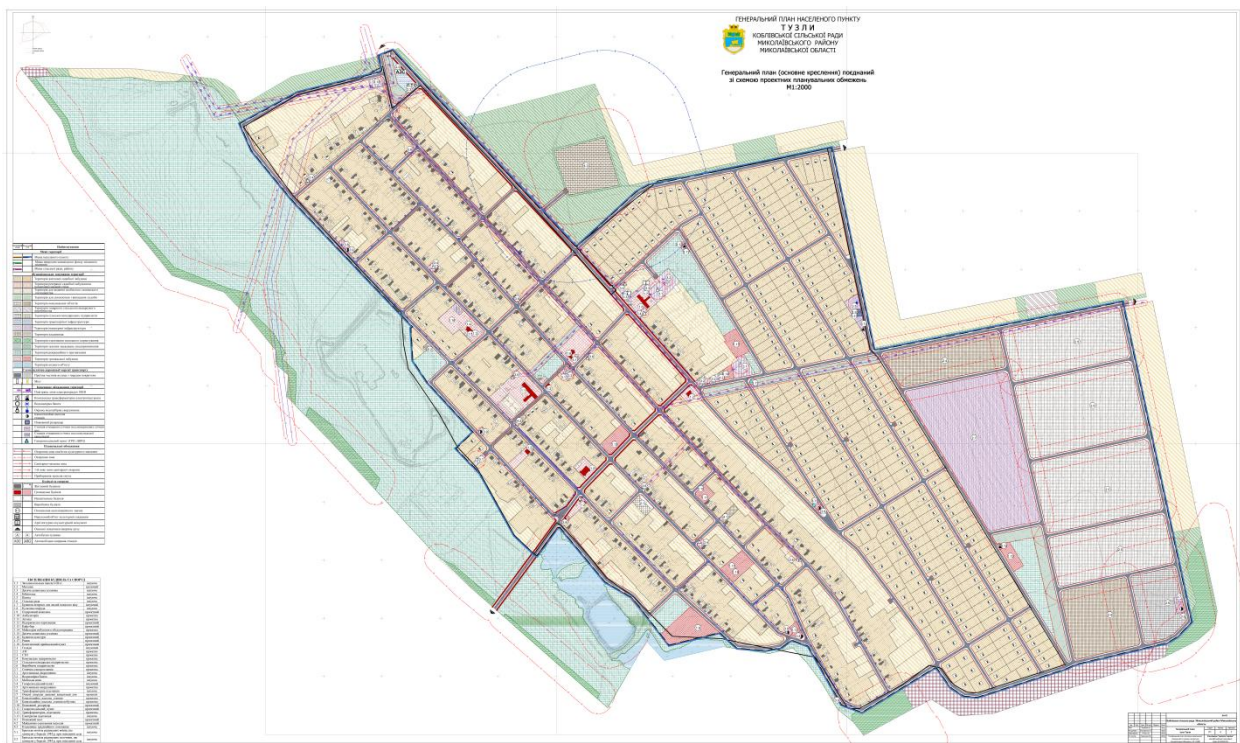
Генеральний план с.Глибоке Миколаївської області [15]

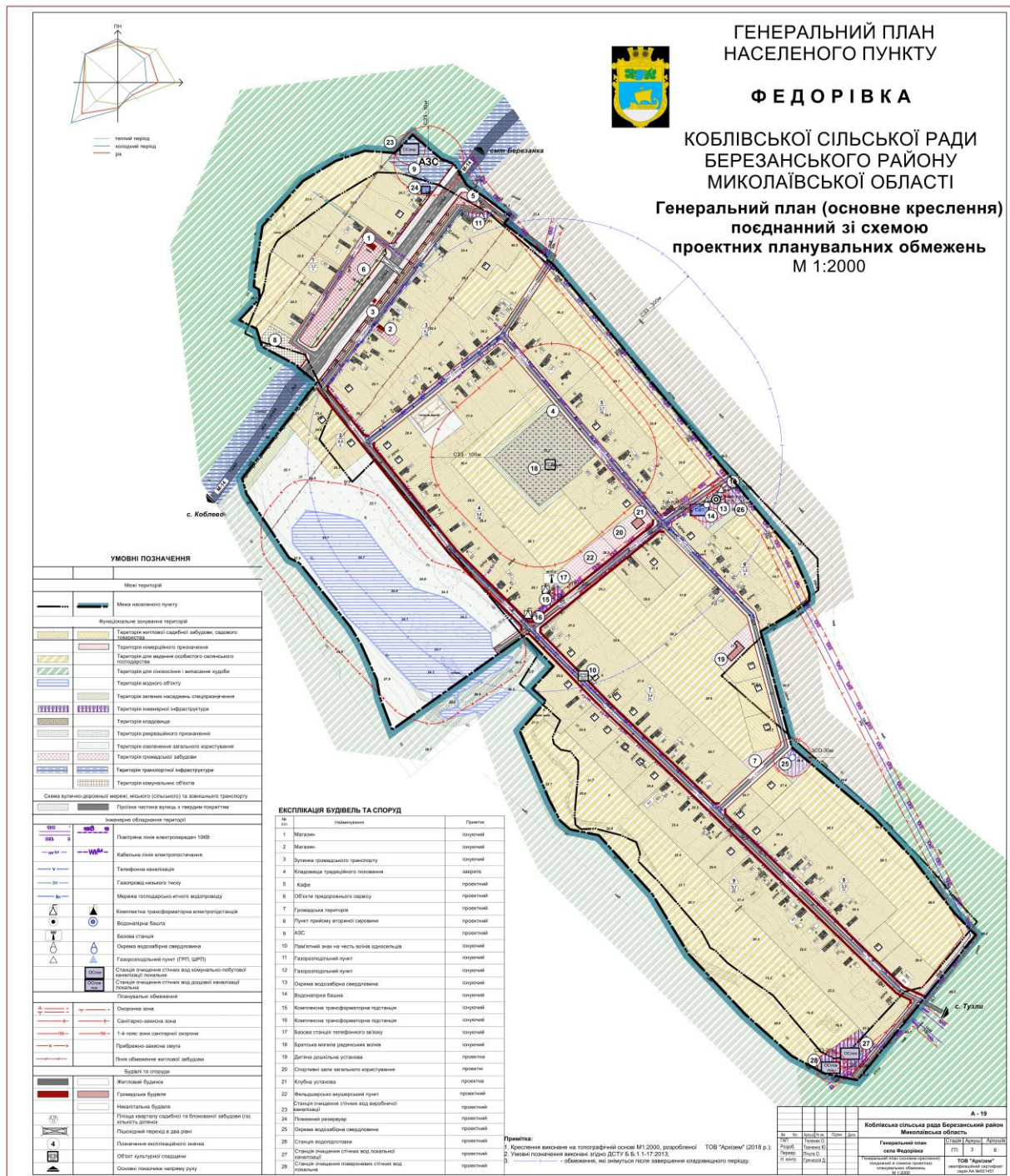
Генеральний план села Глибоке Коблівської сільської ради Миколаївського району Миколаївської області, затвердженого рішенням LIV сесія 8 скликання «Про затвердження генеральних планів (внесення змін) с.Українка, с. Бессарабка, с.Глибоке, Коблівської сільської ради» від 27 липня 2020 року №12(Дійсний до 2040р.)

Додаток Є

Генеральний план с.Тузли Миколаївської області [21]

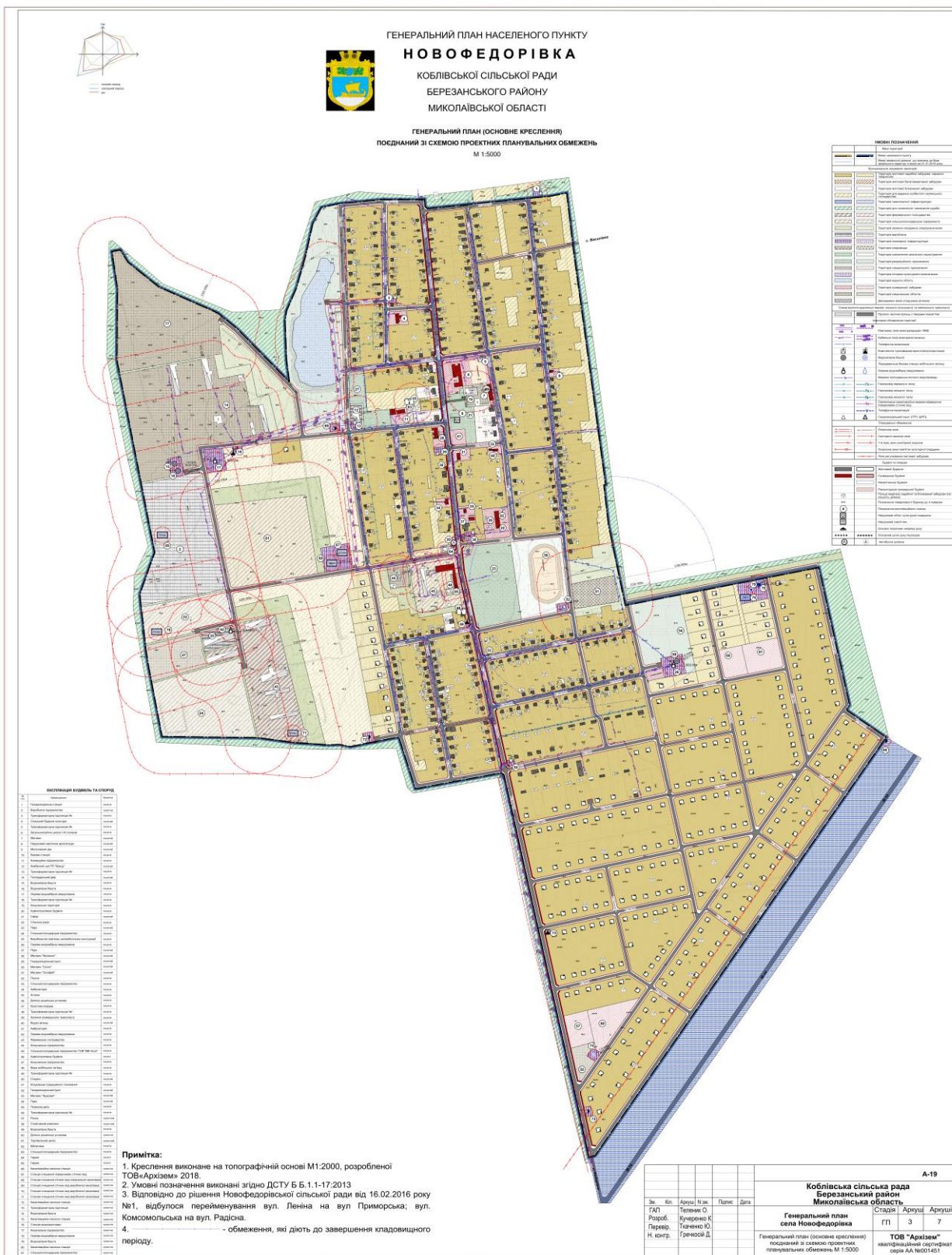
Генеральний план с.Федорівка Миколаївської області [23]

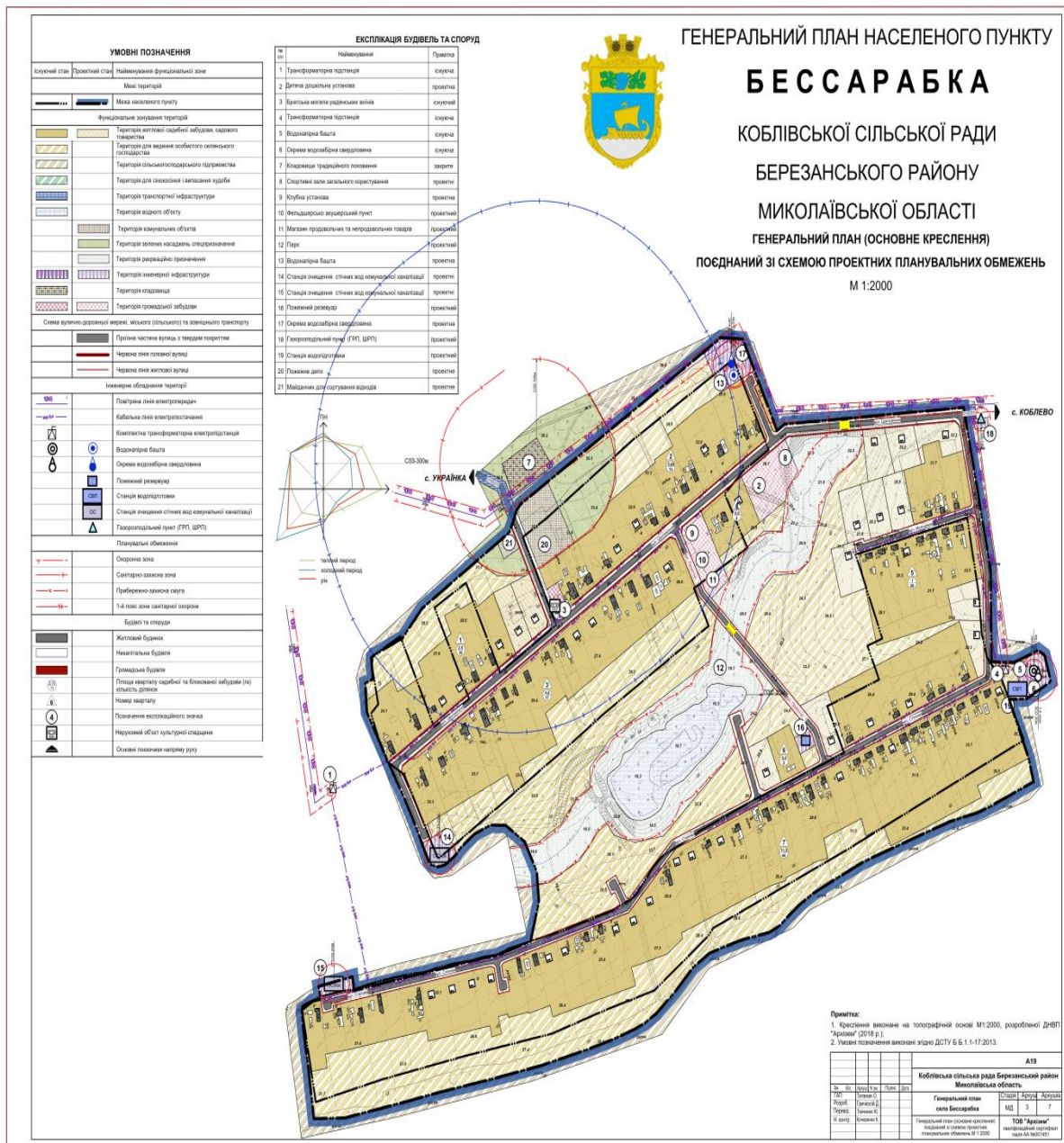
Генеральний план села Федорівка Коблівської сільської ради Миколаївського району Миколаївської області, затвердженого рішенням LIV сесія 8 скликання «Про затвердження генеральних планів (внесення змін) с.Морське, с.Рибаківка, с.Лугове, с.Федорівка Коблівської сільської ради» від 25 травня 2020 року №35(Дійсний до 2040р.)

Додаток 3

Генеральний план с.Новофедорівка Миколаївської області [19]

Генеральний план с.Бессарабка Миколаївської області [13]

Генеральний план села Бессарабка Коблівської сільської ради Миколаївського району Миколаївської області, затвердженого рішенням LIV сесія 8 скликання «Про затвердження генеральних планів (внесення змін) с.Українка, с. Бессарабка, с.Глибоке, Коблівської сільської ради» від 27 липня 2020 року №12(Дійсний до 2040р.)

Схема Коблівської територіальної громади [95]

Адміністративні межі Коблівської ТГ

Додаток К**Проект екотуристського маршруту «Околицями курорту Коблеве» [95]**

Пізнавальний маршрут «Околицями курорту Коблеве» пропонується прокласти між населеними пунктами с. Коблеве та с. Морське Миколаївської області. Саме на цій ділянці максимально відкривається панорама на курорт Коблевета берегову лінію вздовж сіл Коблеве – Морське, частково регіональний ландшафтний парк «Тилігульський».

Маршрут прокладено таким чином, щоб на шляху туристів траплялось якомога більше мальовничих пейзажів, які особливо гарно передають красу краю та можливість вполювати унікальні фотознімки на пам'ять. Таким чином, крім чудової оздоровчої екскурсії, учасники зможуть поповнити свої фотоколекції та колекції позитивних вражень.

Проходження маршруту можливе увсі пори року, кожен сезон милує око по-різному. Найкраще виходити на маршрут зранку, до 10.00 години, або ж після 16.00 влітку та з 9.00 до 16.00 у інші пори року. Пізнавальний маршрут не передбачає суворих вікових обмежень. Лише діти до 12 років допускаються на маршрут у супроводі батьків. Склад групи 5-10 чоловік. Це дозволить екскурсоводу донести інформацію до всіх туристів та сформує спокійний, відпочиваючий «клімат» під час екскурсії. Туристам рекомендовано зручне спортивне взуття та одяг, продукти харчування для перекусу та воду, індивідуальну аптечку, біноклі, компас, фотоапарат та інше.

Дістатися до місця початку екскурсії туристи зможуть на громадському транспорті, а саме маршрутним таксі, які курсують від б/в «Зоря» до с.Коблеве, зупинка - «Пожежна частина», таксі, замовивши автобус та власним транспортом.

За типом маршрут є лінійним, за тривалістю – одноденний, за складністю – некатегорійний (прогулянковий). Маршрут включає 10 точок та 9 ділянок переходу. Орієнтовний час проходження маршруту в прогулянковому темпі (без врахування екскурсії) залежить від вікової категорії туристів і складає від 2 до 3,5 годин. Зорові віяла з 1-8 точки огляду повністю проглядаються на 360°. З 9-

10 точки огляд обмежується відслоненнями, кут огляду відкритий на 180°.

Екотуристський маршрут «Околицями курорту Коблеве» починається від пожежної частини «Коблеве» (світлина1).

Світлина 1. Екотуристський маршрут «Околицями курорту Коблеве»

Точка 1. Пожежна частина. Саме тут відбувається знайомство екскурсовода з групою, короткий інструктаж по правилам поведінки на маршруті. Після чого, туристи вирушають на маршрут і зразу ж за пожежною частиною перед ними відкривається панорамний вид на курортну зону «Коблеве» (світлина 2), де прораховуються усі бази відпочинку, а їх налічується близько 96, пансіонати, готелі та кемпінги, які щороку розміщують близько 25 тисяч відпочиваючих, і загалом вся інфраструктура курорту. Проглядається крайня межа території РЛП «Тилігульський» (світлина3). Точка звідки відкривається найкраща панорама має географічні координати 46° 38' пн.ш. та 31°12' сх.д.

Територія заповідного об'єкту включає узбережжя та прилеглі акваторії Тилігульського лиману в межах Ташинської, Краснопільської, Анатоліївської, Червоноукраїнської та Коблівської сільських рад Березанського району Миколаївської області загальною площею 8195,4 гектара. Існує суб'єктивна

думка серед відвідувачів, що в межах с.Коблеве наймальовничіші краєвиди парку.

Як унікальний природний комплекс Тилігульський лиман включено до переліку водно-болотних угідь, що мають міжнародне значення, головним чином, як середовище існування водоплавних птахів.

Це місце масового гніздування та концентрації птахів під час сезонних міграцій, в районі якого можна зустріти понад 200 видів пернатих. На піщаних островах та косах з невисокою трав'янистою рослинністю часто гніздяться крячки, чоботарі, кулик-довгоніг, пісочники морський та малий, рідше кулик-сорока і дерихвіст лучний. Серед заростей очерету виводять потомство лиска, крижень, гуска сіра, лебідь-шипун, різні види чапель, косар та коровайка. У норах та берегових обривах влаштовують свої гнізда красені галагази та екзотичні сиворакші.

Загальна чисельність птахів, що зупиняються на прольоті в межах лиману та його узбережжя, іноді сягає 30 тисяч особин. Сезонні скупчення утворюють переважно крижень, лиска, попелюх, гуска білолоба, мартини звичайний, малий і жовтоносий, чепурна велика і мала, лебідь-шипун, галагаз та інші. Частина пернатих тут і зимує.

Світлина 2,3. Панорамний вигляд з точки 1

Крім того, що лиман є одним із найчистіших, найглибших та найпрозоріших, у заповідному об'єкті добре збереглась природна рослинність, яка представлена водними угрупованнями, трав'янистими болотами, засоленими луками, солончаками і солонцями, справжніми та кам'янистими степами, деревно-чагарниковими заростями.

Сьогодні у ньому мешкає не більше 30 представників іхтіофауни. Серед них

промислове значення мають лише атерина, хамса, бички та кефаль.

Серед інших тварин, що мешкають в межах парку і перебувають під охороною держави є бджола-тесляр звичайна, сколія степова, поліксена, махаон, дибка степова, красотіл пахучий, жовтобрюх та Палласів полоз, горностай, тхір степовий, борсук, видра річкова тощо.

Точка 2. Оглядовий майданчик неподалік напівзруйнованого будинку. Пройшовши далі ділянкою, яка являє собою яружно-балкову систему, група доходить до напівзруйнованого будинку ($46^{\circ}38'$ пн. ш. та $31^{\circ}12'$ сх. д.) , де відкривається панорама на курорт та берегову лінію Чорного моря вздовж курортної зони «Коблеве», а також прилеглу понижену ділянку (світлина 4). На схилах струнко зведені водонапірні башні Рожновського, які забезпечують населений пункт та бази відпочинку питною та технічною водою. Глибини пробурених свердловин коливаються від 80 до 100 м. На цьому переході туристи побачать яскраві приклади сформованого яру відкритої конфігурації, V-подібного профілю (світлина 5). Коротка довідка для туриста, яр– це одна з форм рельєфу; глибокі, широкі й достатньо протяжні крутосхилі долини, які виникають внаслідок ерозії гірських порід тимчасовими водотоками під час потужних опадів, танення снігу.

Світлина 4,5. Види на пейзажі з точки 2

Точка 3. Зупинка «Ботанічна». Йдучи далі по маршруту, група приходить на черговий оглядовий майданчик, що знаходиться за 650 м від попередньої точки за напрямком руху (світлина 6).

Саме тут зі схилів відкривається чудовий краєвид на байрачний ліс та

найчисельнішими серед деревної рослинності є угруповання із лоху європейського (часто зустрічається в народі, як – маслина), інші представники степу, характерні даній території.

Світлина 6. Панорамний вигляд з точки 3

У складі флористичних комплексів - велика кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги України та Європейського червоного списку: астрагал одеський, горицвіти весняний та волзький, дрік скіфський, зозулинець болотний, ковили волосиста, Лессінга, найкрасивіша, українська і шорстка, морковниця прибережна, оставник одеський, підсніжник Ельвеца, пізньоцвіт анкарський, пирій ковилолистий, пустельниця головчата, сон лучний, тюльпани бузький та Шренка.

Серед рослин, які потребують регіональної охорони - льонок великохвостий, півники солелюбні, ломиніс цілолистий, яблуня рання, белевалія сарматська, чебрець молдавський, валеріана пагононосна, тринія багатостеблова та інші.

На території зростає багато західнопричорноморських і причорноморських ендемічних видів: астрагали блідий та бузький, пустельниця жорстка, льонок Біберштейна, китятки молдавські, льон лінійнолистий, глід Попова, мінуарція бузька, юринея короткоголова, волошка Маршалла, залізник гібридний, пижмо одеське. Вони представляють унікальний вапняковий субкомплекс Одеського флористичного району. Сфотографувавши місцеві краєвиди, екскурсанти продовжують рух вздовж асфальтованої дороги за азимутом 112° до наступної точки огляду.

Точка 4. Бригантина. Пройшовши 100 метрів за заданим азимутом, група доходить до місця де море «наче на лодоні» (світлина. 7). Саме з даної точки

($46^{\circ}38'$ пн.ш. та $31^{\circ}12'$ сх.д.) основна увага екскурсії привернена до морських вод.

Світлина.7. Вид з оглядової точки №4

З оглядової точки, окрім моря, можна побачити декілька баз відпочинку, та один з кращих дитячих лагерів - «Бригантина», узбережжя з пірсами. Починаючи з цієї точки і до кінця маршруту, якщо пощастить екскурсантам - побачать зграї дельфінів, які зазвичай захоплюють навколо один одного.

Точка 5. Координати: $46^{\circ}36'$ пн.ш. та $31^{\circ}14'$ сх.д. Продовжуючи рух через 222 метри екскурсанти доходять до наступної оглядової точки. Особливістю точки є те, що група ближче підійшла до відслонень, за якими можна простежити з яких порід та якого віку складаються шари (світлина 8). Тут же зроблені східці, які дозволять у гарну погоду спуститись до моря та побачити відслонення ближче, а також зробити неповторні світлини.

Світлина 8. Вид з оглядової точки №5

Точка 6. Координати точки спостереження: $46^{\circ}36'$ пн. ш. та $31^{\circ}14'$ сх.д. Найкращий огляд за азимутом 173° . До точки 6 група має пройти 900 метрів, проте, незважаючи на здавалось би довгий перехід між точками, екскурсанти можуть насолодитись запахом степових трав та морського бризу. Тут, у морі,

досить помітно виділяються скелі, за які б'ється морська хвиля. На даній точці можна провести повноцінну екскурсію на тему морської навігації, тому що окрім буїв, які виконують роль фарватерів та забезпечують безпечний хід судам і вказують на те, що судоходний хід за їх межами – неможливий. На горизонті рейд з вантажних паракорів, які займають чергу до порту «Южний». Порт входить в трійку найбільших портів України за вантажообігом (світлина.9).

Світлина 9. Пейзаж з точки переходу 5-6

Отримавши естетичну насолоду від споглядання пейзажів, група приходить на оглядовий майданчик, з якого відкриваються прекрасні пейзажі навколо (світлина10).

Світлина 10. Панорама

Точка 7. Яр. Через 240 метрів туристи доходять до дивовижного природного утворення – яру V-подібного профілю (світлини 11,12)

Світлина.11 Яр

Утворення має глибину близько 30 метрів, саме тіло тягнеться від асфальтованої дороги до морського узбережжя. Теперішній вигляд сформувався завдяки площинному змиву з прилеглих ділянок та сільськогосподарських угідь. Можна побачити систему водовідведення, яка є досить цікавим об'єктом для прихильників дигерства.

Світлина 12. Система водовідведення розташована у ложі яру

При переході з точок 7-8 праворуч від дороги величить справжній маяк, на який орієнтується морський транспорт. На картах він подається, як маяк «Карабуш», Карабуш – це стара назва населеного пункту с. Морське (світлина 13).

Точка 8. Маяк – пам'ятник. Рухаючись далі група доходить до гірки, що розташована в межах с. Морське. Координати точки зупинки: $46^{\circ}36'$ пн.ш та $31^{\circ}14'$ сх.д. З точки відкривається панорама на пляжну зону, маяк побудований для туристичної привабливості (світлина 14).

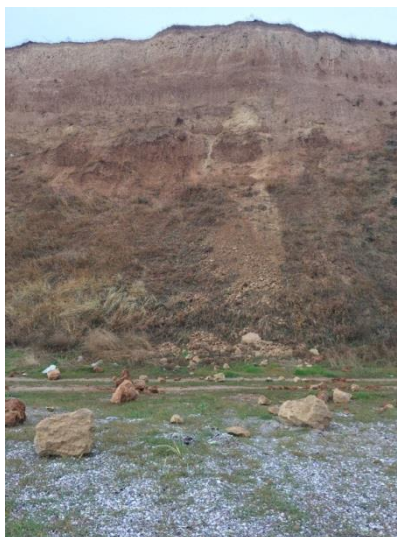
Світлина 14. Панорама з точки 8. Маяк – пам'ятник

Після огляду місцевості та спустившись зі спуску група продовжує рух до завершального етапу екскурсії до точки з географічними координатами: $46^{\circ}36'$ пн.ш. та $31^{\circ}16'$ сх.д.

Точка 9. Каменепад. Спустившись до пляжу, групі відкриваються відслонення (світлина 15), які були приховані коли група рухалась зверху. Екскурсовод пропонує зупинитися навпроти них, одна з ділянок починає руйнуватись, станом на жовтень 2016 року на світлинах зафіксовано каменепад (світлина 16). Тут, вздовж берега може трапитися така дивина, коли трапляються речі не притаманні цій місцевості, а це тому, що їх виносить на берег хвилями з морських суден. Нами вже були знайдені - апельсини та швартовий кінець.

Світлина 15. Краєвид з точки 9

Світлина 15. Ділянка на переході 9-10 точок

Точка 10. Морський подих. Йдучи далі маршрутом група насолоджується морем, відпочиває як фізично, так і духовно. Тут передбачено купання в морі. (світлина16).

Світлина 16. Панорама з точки 10

Після завершення розповіді про красу краю та відпочинку, група збирається, ділиться враженнями та знімками. Після чого групу забирає автобус та доставляє до місця проживання, або за бажанням вертається тим самим шляхом пішки.

Додаток Л**Проект рекреаційного маршруту територією РЛП «Тилігульський»[90]**

Проходження маршруту можливе як пішки, так і за допомогою велосипеда. Маршрут доступний для проходження людьми різних вікових категорій в т.ч. і дітей до 12 років. Загальна протяжність маршруту 3,5 км. Проходження у розрахунку для середньостатистичної особи займає 3 год.17хв. із врахуванням зупинок для відновлення фізичного стану рекреантів та без урахування зупинок для екскурсійних повідомлень в ході маршруту. З середньою розрахунковою швидкістю руху велосипедистів 15 км/год подолання маршруту довжиною 3,5 км займе близько 30 хвилин (без врахування зупинок). Маршрут сезонний. А також враховуючи, що маршрут є природознавчого спрямування необхідно зауважити наступне. За власним аналізом життєвих циклів рослин та тварин , пропоную екскурсії для груп від 5 чоловік проводити з кінця серпня до середини березня; для груп до 5 осіб екскурсії можна проводити весь рік, строго по стежці, виняток може становити лише відлучення з метою фотофіксації 1-2 чоловік з групи, з наступними застереженнями:

знімаючи птахів у період гніздування, фотомисливець мусить бути максимально непомітним як для об'єкту зйомки, так і для сторонніх: людина, що сидить в очереті може привернути увагу собаки, яка може розорити гніздо; винахідлива ворона, виявивши, під яким кутом звернений до очерету об'єктив, не забуде скористатися підказкою в метю виявлення гнізда з яйцями або щойно малесенькими пташенятами. Та й просто зацікавлені люди, далекі від світу спостережень за птахами, також становлять фактор занепокоєння, який може спровокувати птаха полишити гніздо.

Дістатися до початкової точки маршруту можна:

- власним автотранспортом трасою Одесса-Миколаїв (М-14), звернувши з траси на мосту між с. Кошари та с. Коблеве;
- замовивши автобус для групи туристів, який доставить їх до початкової точки, а потім забере із кінцевої;
- таксі з а/с Коблеве.

Спроектований маршрут має освітньо-пізнавальний та оздоровчий характер. Туристам рекомендовано зручне спортивне взуття та одяг, продукти харчування для перекусу та воду, індивідуальну аптечку, біноклі, фотоапарат та інше.

Загалом маршрут включає 7 точок та 6 ділянок переходу (Рис.1) (Табл.1)

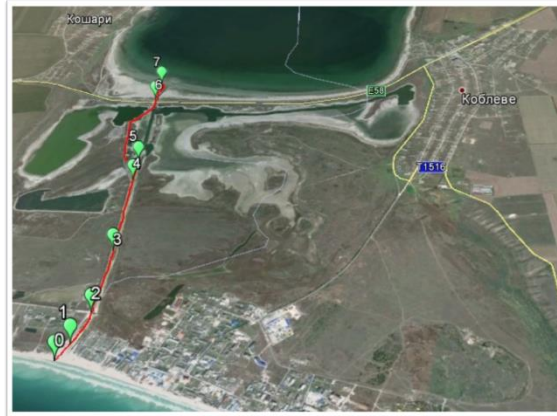

Рис. 1. Схема рекреаційного маршруту РЛП «Тилігульський»

Таблиця 1.

Характеристика маршруту

6 - 7	352°29'	280	13	71	78	2-3 хв.	Місце, де канал з'єднується з Тилігульським лиманом. Піщаний берег.	Шлях проходить піщаною ділянкою, подекуди порослою рослинністю. Рух вздовж каналу до берега лиману.	Тилігульський лиман
5 - 6	348°15'	1014	57	71	78	2-3 хв.	Під автомобільним містком на накатаній ґрунтовій дорозі.	Шлях проходить вздовж дороги, берегом Соленого озера. По правий берег зарості очерету. Пересікає асфальтовану дорогу. Далі накатаною ґрунтовою дорогою йде до мосту.	Автомобільний міст

Продовження табл. 1

4 - 5	349°11'	250	12	71	78	2-3 хв.	Знаходиться при дорозі, де розташований	Шлях проходить вздовж каналу, є місця де канал	Оглядовий
-------------	---------	-----	----	----	----	------------	---	--	-----------

							оглядовий майданчик.	розливається на декілька рукавів. Острівці.	майданчик
3 - 4	348°12'	900	53	71	78	2-3 хв.	Знаходиться на повороті асфальтованої дороги та поблизу невеликого лісу із лоха європейського	Шлях пролягає дещо погорбованою ділянкою, звідки гарно розкриваються краєвиди	Лісок
2 - 3	350°09'	670	40	71	78	2-3 хв.	Будинок охоронця. Асфальтована дорога по обидва боки якої висока, буйна вологолюбна рослинність.	На сх. від ділянки переходу розташовані б/в Сичавської сільської ради, північніше від яких затоплена територія. На сх. – краєвиди на РЛП та на задньому плані видніється с. Коблеве.	Перехрестя
1 - 2	4°06'	320	15	71	78	2-3 хв.	Піщана територія.	Насипи піску від робіт з розчищення каналу. Будинок охоронця.	«Піщані гори»
0 - 1	15°09'	160	7	71	78	2-3 хв.	Місце, де море з'єднується з каналом. Навколо пісок.	Морський краєвид, піщаний берег, русло каналу.	Море
№ т о ч к и	Азимут	Відстань, м	Час проходження, хв.	ЧСС	ЧСС	Час повного відновлення ЧСС	Ландшафтні характеристики точки	Ландшафтні характеристики ділянки переходу	Назва точки, ділянки

Точкою збору групи для проходження маршруту є початок каналу, де відбувається злиття із морем. На цій ділянці екскурсовод надає інформацію про територію, якою прокладений маршрут та ландшафтний парк загалом - РЛП створено рішенням Миколаївської обласної ради від 28 квітня 1995 року №8. Загалом територія заповідного об'єкту включає узбережжя та прилеглі акваторії

Тилігульського лиману в межах Ташинської, Краснопільської, Анатоліївської, Червоноукраїнської та Коблівської сільських рад Березанського району Миколаївської області загальною площею 8195,4 гектара. Існує суб'єктивна думка серед відвідувачів, що в межах с. Коблеве наймальовничіші краєвиди парку. Парк призначений забезпечити збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів Тилігулу, умови для організованого туризму і відпочинку, проведення наукових досліджень, пропаганду екологічних знань.

Як унікальний природний комплекс Тилігульський лиман включено до переліку водно-болотних угідь, що мають міжнародне значення, головним чином, як середовище існування водоплавних птахів.

Рухаючись наступними точками 2 – 3 піщаною ділянкою вздовж каналу туристи продовжують отримувати наступну інформацію про видовий склад флори та фауни парку. Крім того, що лиман є одним із найчистіших, найглибших та найпрозоріших, у заповідному об'єкті добре збереглась природна рослинність, яка представлена водними угрупованнями, трав'янистими болотами, засоленими луками, солончаками і солонцями, справжніми та кам'янистими степами, деревно-чагарниковими заростями. Знаходиться один із найбільших на півдні України цілинних степових масивів. Це вплинуло на багатство флори і фауни, яка нараховує близько 620 видів судинних рослин. У складі флористичних комплексів парку – велика кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги України та Європейського червоно списку (підсніжникЕльвеза, ковили волосиста, Лессінга, українська, Граффа і шорстка, шафран сітчастий, рястка Буше та ін.). Серед рослин, які потребують регіональної охорони – льонок великохвостий, півники солелюбні, валеріана пагононосна та ін.). На території парку зростає багато західнопричорноморських і причорноморських ендемічних видів: астрагал блідий, глід Попова, волошка Маршалла, пижмо одеське, пустельниця жорстка, льонок Біберштейна, китятки молдавські, льон лінійнолистий, мінуарція бузька, юринія короткоголова, залізник гібридний. Вони представляють унікальний вапняковий комплекс одеського флористичного району. Усього на лівобережжі лиману виявлено 17 видів судинних рослин, які

занесені до червоної книги України, 4 – до Європейського червоного списку, 7 – до світового червоного списку або Червоної книги МСОП, ще 2 види – до Бернського списку.

Щодо водних жителів лиману, то після того, як лиман став ізольований, список представників скоротився у декілька разів. Сьогодні у ньому мешкає не більше 30 представників іхтіофауни. Серед них промислове значення мають лише атерина, хамса, бички та кефаль.

Протягом переходу між 4-6 точками, де вже маршрут проходить асфальтованою дорогою та розкриваються ширші пейзажі, в тому числі й на острівці, екскурсивод звертає увагу на різноманітність птахів, що населяють постійно чи під час міграцій дану територію. Тилігул – місце масового гніздування та концентрації птахів під час сезонних міграцій, в районі якого можна зустріти понад 200 видів пернатих. На піщаних островах та косах з невисокою трав'янистою рослинністю часто гніздяться крячки, чоботарі, кулик-довгоніг, пісочники морський та малий, рідше кулик-сорока і дерихвіст лучний. Серед заростей очерету виводять потомство лиска, крижень, гуска сіра, лебідь-шипун, різні види чапель, косар та коровайка. У норах та берегових обривах влаштовують свої гнізда красені галагази та екзотичні сиворакші.

Загальна чисельність птахів, що зупиняються на прольоті в межах лиману та його узбережжя, іноді сягає 30 тисяч особин. Сезонні скупчення утворюють переважно крижень, лиска, попелюх, гуска білолоба, мартини звичайний, малий і жовтоносий, чепурна велика і мала, лебідь-шипун, галагаз та інші. Частина пернатих тут і зимує.

Наступний перехід становить близько 1014 м, шлях проходить вздовж дороги, берегом Соленого озера. По правий берег зарості очерету. Тут асфальтована дорога змінюється накатаною ґрунтовою та прямує під міст, як і, власне маршрут. Тут група заслуховує розповідь про інших тварин, що мешкають в межах парку і перебувають під охороною держави. Це бджола-тесляр звичайна, сколія степова, поліксена, махаон, дибка степова, красотіл пахучий, жовтобрюх та Палласів полоз, горностаї, тхір степовий, борсук, видра річкова тощо.

Від 6 до 7 точки відстановить становить близько 300 м. І це кінцева точка маршруту. Місце з'єднання каналу із лиманом. Під кінець, після ґрунтової розповіді екскурсорода щодо характеристик Тилігульського лиману (Довжина лиману визначається сезонними і річними коливаннями його рівня і змінюється від 55 до 80 км. Ширина лиману коливається від 250 м на півночі до 4,6 км на півдні, глибина від 0,75 до 21 м. Прозорість води до 7 м. В періоди різної водозбагаченості площа дзеркала лиману змінювалася від 150 до 170 км², об'єм водної маси від 250 до 600 млн.м³. Загальна площа водозбірного басейну складає 5240 км². З лівого борту в лиман впадає 12 дрібних балок завдовжки до 4 км, балка Хуторська завдовжки 17 км і річка Царега; з правого борту 7 дрібних білок завдовжки до 5 км і 3 крупних (до 30 км.)) туристи матимуть змогу покупатися у водоймі.

Таким чином, даний екологічний маршрут покликаний забезпечити відпочинок населення, тобто задовольнити рекреаційні потреби, підвищити екологічні, природничі знання, дати відчутти фізико-психологічне та естетичне задоволення внаслідок подолання маршруту, а також пробудити любов до рідного краю та Батьківщини.

Відомості про апробацію результатів дослідження

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З УПРАВЛІННЯ ЗОНОЮ ВІДЧУЖЕННЯ
**ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ РАДІАЦІЙНО - ЕКОЛОГІЧНИЙ
БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК**

вул. Толочина, 28, смт Іванків, Вишгородський район, Київська обл., 07201, тел.: (04591) 5-13-06,
вул. Преображенська, 25, м. Київ, 03110, тел.: (044) 275-01-88,
E-mail: info@zapovidnyk.org.ua, сайт: www.zapovidnyk.org.ua
код згідно з ЄДРПОУ 41246328

від 28.02 2024 р. № 01/2-321/02 на № _____ від _____ 20__ р.

ДОВІДКА

Видана Мариморич Анні Володимирівні, аспірантці кафедри географії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка в тому, що були впроваджені результати її дисертаційної роботи на тему «Конструктивно географічний аналіз курортно-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської об'єднаної територіальної громади)», а саме: Методика формування туристсько рекреаційних зон та функціональних типів території Чорнобильського радіаційно-екологічного Біосферного заповідника для можливостей проведення рекреаційно-туристичної діяльності в контексті створення ефективної системи управління та координації проектів, забезпечення сталого розвитку.

Заступник директора

з наукової роботи та міжнародної співпраці

Тарас МЕЛЬНИЧУК

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

MINISTRY
OF EDUCATION AND SCIENCE
OF UKRAINE

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

TARAS SHEVCHENKO
NATIONAL UNIVERSITY
OF KYIV

вул. Володимирська, 64/13
м. Київ, 01601, Україна

Тел.: +38 (044) 239-33-33
E-mail: office@knu.ua
Web: https://www.knu.ua

64/13 Volodymyrska St,
Kyiv, 01601, Ukraine

20.02.2024 № 050/104-30

На № _____

ДОВІДКА

Видана Мариморич Анні Володимирівні, аспірантці кафедри географії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка в тому, що результати її дисертаційної роботи «Конструктивно-географічний аналіз курортно-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської об'єднаної територіальної громади)» упродовж 2020–2023 рр. були впроваджені у навчальний процес географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Шкільний туризм» (для студентів бакалаврату спеціальності 014.07–Середня освіта (Географія)), «International cooperation in the scope of recreation and tourism/Міжнародне співробітництво в сфері рекреації та туризму» (для студентів магістратури спеціальності 106 – Географія (ОП– Географія рекреації та туризму)), «Управління проектами та програмами в сфері географічної освіти» (для студентів магістратури спеціальності 014.07–Середня освіта (Географія)), «Методика викладання профільних дисциплін в ЗВО» (для студентів магістратури спеціальності 014.07–Середня освіта (Географія)).

Декан географічного факультету
доктор географічних наук,
професор

Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ

INSTITUTION
"LOCAL DEVELOPMENT
AGENCY OF KOBLEVE
VILLAGE COUNCIL"
 57453, Ukraine, Mykolaiv region, Koblevo,
 4, Str. Odessa
 Тел.: +38 (093) 6467789,
 E-mail: ldakute@gmail.com

УСТАНОВА
"АГЕНЦІЯ МІСЦЕВОГО
РОЗВИТКУ КОБЛІВСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ"
 57453, Україна, Миколаївська область,
 с. Коблеве, вул. Одеська, 4
 Тел.: +38 (093) 6467789,
 E-mail: ldakute@gmail.com

Ідентифікаційний код: 41287757

Вих.: № 6
 «20» лютого 2024 року

ДОВІДКА

*про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Мариморич Анни Володимирівни «Конструктивно-географічний аналіз
 туристсько-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій
 Коблівської територіальної громади)»*

Надана Мариморич Анні Володимирівні в тому, що результати її дисертаційного дослідження на тему: «Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської територіальної громади)», можуть бути використані в подальшій роботі Установи «Агенція місцевого розвитку Коблівської сільської ради», зокрема пропозиції щодо нових перспективних напрямків туристично-рекреаційної діяльності, що є надзвичайно актуальним на сьогодні для існування цієї сфери в громаді. Також, здобувачка оцінила важливі компоненти туристично-рекреаційної діяльності, такі як, естетичні якості території, кліматичні умови, транспортну доступність, забезпеченість санаторно-курортними закладами, рекреаційне навантаження тощо.

Дані напрацювання будуть включені під час розробки та в процесі реалізації «Програми розвитку туризму Коблівської сільської територіальної громади Миколаївського району на період до 2025 року», а також оновленої «Стратегії розвитку Коблівської сільської територіальної громади на період до 2027 року».

Голова Правління

Сергій ФЕДОСЄВ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

MINISTRY
OF EDUCATION AND SCIENCE
OF UKRAINE

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

TARAS SHEVCHENKO
NATIONAL UNIVERSITY
OF KYIV

вул. Володимирська, 64/13
м. Київ, 01601, Україна

Тел.: +38 (044) 239-33-33
E-mail: office@knu.ua
Web: https://www.knu.ua

64/13 Volodymyrska St,
Kyiv, 01601, Ukraine

20.02.2024 № 050/105-30

На № _____

ДОВІДКА

Видана Мариморич Анні Володимирівні у тому, що результати її дисертаційної роботи «Конструктивно-географічний аналіз курортно-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської об'єднаної територіальної громади)» впроваджено при виконанні кафедральної науково-дослідної роботи «Географічні зазначення та їх роль у розвитку еногастрономічних туристичних дестинацій» (номер держреєстрації 20КП050-01, 2020–2023 рр.), що виконувалася на кафедрі географії України географічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Декан географічного факультету,
доктор географічних наук, професор

Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ

УКРАЇНА

Коблівська сільська рада

Миколаївського району Миколаївської області

вул. Одеська, 4, с. Коблеве, Миколаївський район, Миколаївська область, 57453

Тел./факс (05153) 9-61-42, тел. 9-61-31, 9-61-09

E-mail: koblevorada@ukr.net <https://koblivska-gromada.gov.ua> Код ЄДРПОУ 04375748

«21» лютого 2024 р.

Вих. № 232

Київський національний
університет імені Тараса
Шевченка,
Географічний факультет

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Мариморич Анни Володимирівни

«Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон

(на прикладі рекреаційних територій Коблівської територіальної громади)»

Даною довідкою засвідчуємо, що результати дисертаційної роботи Мариморич Анни Володимирівни на тему: «Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської територіальної громади)», зокрема пропозиції з виділення курортно-рекреаційних зон в межах громади та їх характеристика є важливою складовою привабливого туристичного середовища в громаді. До «Програми комплексного відновлення території Коблівської сільської територіальної громади» будуть внесені результати SWOT-аналізу з даної роботи.

Загалом напрацювання вищезазначеного дисертаційного дослідження є вдалими, мають особливу актуальність та представляють значний практичний інтерес і можуть бути використані при розробці оновленої «Стратегії розвитку Коблівської сільської територіальної громади на період до 2027 року» (операційна ціль 1.1. Розвиток туризму), це сприятиме створенню спроможності Коблівської громади на фоні розвитку вітчизняного туризму.

Секретар ради

Світлана ТАЛОХА

Природно-Заповідний Фонд України
Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»
57400 Миколаївська область, смт Березанка, вул. Медична, 6, tyligulpark@gmail.com

№ 34 від 20.02.2024р

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Мариморич Анни Володимирівни
«Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон (на прикладі
рекреаційних територій Коблівської територіальної громади)»

Даною довідкою засвідчуємо, що результати дисертаційної роботи Мариморич Анни Володимирівни на тему: «Конструктивно-географічний аналіз туристсько-рекреаційних зон (на прикладі рекреаційних територій Коблівської територіальної громади)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії, проваджуються в оперативну роботу РЛП «Тилігульський». Зокрема, результати перерозділу поділу інтенсивності рекреаційної діяльності в межах природоохоронних територій. А також, в практичній діяльності апробовано екотуристичний маршрут «Околицями Коблеве» та рекреаційний маршрут територією РЛП «Тилігульський». Ці розробки розширили спектр послуг для рекреантів та сприяли всім бажаючим детальніше пізнати місцевість.

Т.в.о. директора

Олександр ДЬЯЧЕНКО